

Årsredovisning 2015

KPA Pensionsförsäkring AB (publ)

Organisationsnummer 516401-6544

KPA
PENSION

Innehållsförteckning

	Sidan
Förvaltningsberättelse	3
Koncern	
Resultaträkning.....	15
Rapport över totalresultat.....	16
Balansräkning	17
Rapport över förändringar i eget kapital	19
Moderföretaget	
Resultaträkning.....	20
Rapport över totalresultat.....	21
Balansräkning	22
Rapport över förändringar i eget kapital	24
Kassaflödesanalyser	25
NOTER	
Not 1. Redovisningsprinciper.....	28
Not 2. Upplysningar om risker	40
Not 3. Premieinkomst.....	62
Not 4. Kapitalavkastning, intäkter.....	62
Not 5. Värdeökning på övriga placeringstillgångar.....	63
Not 6. Övriga tekniska intäkter	63
Not 7. Utbetalda försäkringsersättningar	63
Not 8. Driftskostnader	64
Not 9. Kapitalavkastning, kostnader	65
Not 10. Värdeminskning på övriga placeringstillgångar...	65
Not 11. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	66
Not 12. Bokslutsdispositioner	69
Not 13. Skatter.....	70
Not 14. Förvaltningsfastigheter.....	72
Not 15. Aktier och andelar i koncernföretag.....	74
Not 16. Aktier och andelar i intresseföretag	76
Not 17. Immateriella tillgångar	76
Not 18. Aktier och andra andelar.....	77
Not 19. Obligationer och andra räntebärande värdepapper	77
Not 20. Övriga lån.....	78
Not 21. Utlåning till kreditinstitut.....	78
Not 22. Placeringstillgångar för vilka livförsäkrings- tagaren bär placeringsrisken	78
Not 23. Derivat	79
Not 24. Upplysningar om kvittning.....	80
Not 25. Avsättning för skatter.....	83
Not 26. Övriga fordringar	83
Not 27. Finansiella tillgångar och skulder	84
Not 28. Eget kapital	97
Not 29. Obeskattade reserver	97
Not 30. Livförsäkringsavsättning.....	98
Not 31. Avsättning för oreglerade skador	99
Not 32. Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk...	100
Not 33. Pensioner och liknande förpliktelser	101
Not 34. Skulder till kreditinstitut	106
Not 35. Övriga skulder	106
Not 36. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	106
Not 37. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	107
Not 38. Panter och därmed jämförliga säkerheter för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser	109
Not 39. Åtagande	110
Not 40. Hyresintäkter.....	110
Not 41. Upplysningar om närstående	111
Not 42. Personal	114
Not 43. Avstämning av totalavkastningstabell.....	118
Not 44. Viktiga uppskattningar och bedömningar.....	120

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för KPA Pensionsförsäkring AB (publ) nedan KPA Pensionsförsäkring AB, org. nr 516401-6544, med säte i Stockholm, avger härmed årsredovisning för räkenskapsåret 2015 som är bolagets sextonde verksamhetsår.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

KPA Pensionsförsäkring AB ägs till 100 procent av KPA Livförsäkring AB (publ), nedan KPA Livförsäkring AB (502010-3502). KPA Livförsäkring AB är ett helägt dotterbolag till KPA AB (556527-7182). KPA AB ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig livförsäkring (502006-1585) och till 40 procent av SKL Företag AB (556117-7535). KPA-gruppen består också av KPA Pensionsservice AB med bifirma Pensionsvalet PV. KPA Pensionsservice AB äger i sin tur dotterbolaget KPA Pensionstjänst AB.

KPA Pensionsförsäkring AB drivs, liksom sitt moderbolag KPA Livförsäkring AB, enligt ömsesidiga principer. Bolagen får inte dela ut vinst och konsolideras inte i KPA-koncernen. Allt överskott återförs till försäkringstagarna.

KPA Pensionsförsäkring AB har två helägda dotterbolag, Litreb I AB (556715-5782) och Litreb II AB

(556730-4679), KPA Pensionsförsäkring AB äger dessutom Kulltorp Holding AB (556767-4147) till 33% med dotterbolaget Gnosjö Energi AB (556742-7132), 99% av Stopstorp KB (969715-6249), 11,33% av Power Wind Partners AB (556756-2128) och 70% av Kungsbrohus Holding AB (556891-1670). 99% av KB Sandspridaren (969747-2950) vari Litreb II AB äger 1%. Litreb I AB äger Litreb Fastigheter AB (556681-3142), Ymerplan AB (556742-7199), Godsfinkan Hammarby AB (556605-7757), Trumman Häggvik AB (556728-3923), Löten Vårdbostäder AB (556758-5426), Arlöv Vårdbostäder AB (556668-0566) Äldreboendet Solbacka AB (556768-3924), Fastighets AB Jäsby (556824-8370), Fastighets AB Gudingén (556824-8396), Boende Ursvik 22 AB (556912-1394) och Boende Ursvik 32 AB (556912-1386). Kungsbrohus Holding AB äger Fastighets AB Kungsbrohus (556617-8512).

Alla KPA-bolagen har säte i Stockholm. KPA-bolagen benämns nedan KPA Pension.

Allmänt om verksamheten i KPA Pension

KPA Pension förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. KPA Pensions affärsidé är att erbjuda kundanpassade pensions- och försäkringslösningar främst till kommunsektorn. Vårt erbjudande består av traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration och valcentral.

Den prioriterade marknaden är kommunsektorn i Sverige. Med kommunsektorn avses anställda och arbetsgivare i kommuner, landsting, regioner, kommunalförbund, kommunala företag och här till närstående företag. KPA Pension är marknadsledande i kommunsektorn. Merparten av Sveriges landsting och kommuner har avtal med bolag inom KPA Pension. Över en miljon anställda har sin pension i någon form hos KPA Pension.

Allmänt om verksamheten i KPA Pensionsförsäkring AB

KPA Pensionsförsäkring AB:s verksamhet är en naturlig del av KPA Pensions kompletta produktutbud till arbetsgivare, arbetstagare och pensionärer. Bolaget tillhandahåller kompletta försäkringslösningar för arbetsgivarnas pensionsåtaganden. Den största delen består av arbetstagarnas individuella val, premiebestämd pension inom olika kollektivavtalsområden. Den andra delen är förmånsbestämda pensioner som hanteras för KAP-KL och PA-KFS.

Anställda inom kommunsektorn som inte gör något eget val för förvaltning av sin tjänstepension inom avtalsområdena KAP-KL, AKAP-KL, PA-KFS09 samt anställda inom statsunderstödda teatrar, dans- och musikinstitutioner inom avtalsområdet AIP får pengarna placerade som en traditionell försäkring i KPA Pensionsförsäkring AB. KPA Pensionsförsäkring AB finns också som valbart bolag inom traditionell försäkring för avtalsområdena KAP-KL, AKAP-KL, PA-KFS09, PA-03, KFO och AIP.

Inom avtalsområdena KAP-KL, AKAP-KL och PA-03 finns även fondförsäkring som valbart alternativ.

Verksamheten under 2015 i KPA Pensionsförsäkring AB

Arbetstagare och arbetsgivare

KPA Pensionsförsäkring AB fick cirka 128 000 nya pensionssparare under 2015. Merparten av dessa avser nyanställda samt anställda som uppnår intjänanderätt för tjänstepension inom KAP-KL, AKAP-KL och PA-KFS09.

Premier för 2014 års val förmedlades till KPA Pensionsförsäkring AB i slutet av mars 2015 och motsvarar knappt 8,8 miljarder kronor, varav cirka 340 miljoner kronor till någon av Swedbank Roburs fonder som erbjuds under varumärket KPA Pension.

Totalt har KPA Pensionsförsäkring AB pension under förvaltning för 1,9 miljoner personer, varav 80 000 personer sparar i någon av ovanstående fonder.

Kommuner och landsting kan också försäkra pensionsförmåner utöver individernas individuella del inom KAP-KL. Det är förmånsbestämd ålderspension och efterlevandepension samt premiefrielse av dessa förmåner som försäkras. Hittills har cirka 200 kommuner tecknat avtal med KPA Pensionsförsäkring AB.

Fördelad avkastning

Sedan den 1 juli 2004 fördelar KPA Pensionsförsäkring AB både positiv och negativ avkastning, avkastningsränta, minst varje kvartal till pensionsspararna. Metoden medför att kollektiv konsolideringsnivå för traditionell premiebestämd pensionsförsäkring alltid ligger runt 100 procent. Avkastningsräntan för 2015 uppgick till 3,7 (13,4) procent.

Förvalt kapital

Vid utgången av 2015 förvaltades cirka 132 (123) miljarder kronor för traditionell pensionsförsäkring i KPA Pensionsförsäkring AB vilket är en ökning med 9 miljarder kronor jämfört med föregående år. Ytterligare cirka 7,9 (7,6) miljarder sparades i någon av KPA Pensions etiska fonder.

Solvenssituation

Solvenssituationen bedöms vara god och stabil efter ett år med mycket god avkastning. Diskonteringsräntan har på grund av de underliggande marknadsräntorna ökat under året och detta gjorde att försäkringstekniska avsättningar minskade med 1,2 miljarder kronor. Samtidigt gjordes en reservför-

stärkning till följd av att KPA Pensionsförsäkring AB under det gångna året sett över antaganden i takt med att man kunnat notera att en växande andel kunder idag tar ut sin pension temporärt istället för livsvarigt. Totalt innebär detta att solvensgraden minskade med cirka 2 procentenheter till 164% (166%) för KPA Pensionsförsäkring AB.

Solvens II

KPA Pension samarbetar tillsammans med Folksam med Solvens II. Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsbolag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. De nya reglerna, som trädde ikraft den 1 januari 2016, ställer bland annat krav på att försäkringsbolag ska ha tillräckligt med kapital i förhållande till sina risker för att kunna leva upp till sina åtaganden gentemot försäkringstagarna.

För att undvika att försäkringsföretag med tjänstepensionsverksamhet ska behöva anpassa sig till ett nytt grundläggande regelverk vid två tillfällen inom en begränsad tid har en övergångsregel införts i Solvens II-regelverket. Regeln innebär att företag med tjänstepensionsverksamhet får fortsätta tillämpa den äldre regleringen för denna verksamhet fram till 2019 då ett nytt tjänstepensionsregelverk kan förväntas vara på plats. Det innebär att KPA Pensionsförsäkring AB, som är ett renodlat tjänstepensionsföretag, kommer att fortsätta med nuvarande regelverk när det gäller kapitalkravsberäkning och tillsynsrapportering åtminstone under en fyraårsperiod.

Viktiga händelser 2015

Erik Thedéen tillträdde befattningen som ny vd i KPA AB och KPA Pensionsförsäkring AB den 13 april 2015. Han efterträdde då tidigare vd Lars-Åke Vikberg. Den 19 oktober tillträdde Mia Liblik som tf vd för KPA AB. Detta sedan Erik Thedéen utsetts av regeringen till generaldirektör för Finansinspektionen. Henrik Persson tillträdde samtidigt som tf vd för KPA Pensionsförsäkring AB.

I samband med att regeringen beslutat att från och med 2015 sänka avdragsrätten för privat pensionssparande, har KPA Pension valt att stoppa möjligheten att teckna privat pensionsförsäkring.

KPA Pensions marknadsandel avseende premiebestämd försäkring inom avtalsområde KAP-KL, det vill säga kommunsektorns avtalsområde, fortsätter att öka. Marknadsandelen sett till antalet individer

är nu nästan 60 procent när årsförmedlingen för 2014 var klar i månadsskiftet mars/april 2015.

KPA Pension har för fjärde året i rad utsetts till det mest hållbara bolaget i både pensionsbranschen och i hela finansbranschen i undersökningen Sustainable Brand Index.

I Svensk Kvalitets Index 2015 fick KPA Pension utmärkelsen "Sveriges Nöjdaste Företagskunder – Tjänstepension". Mätningen avser service- och produktkvalitet, image och förväntningar samt prisvärdhet.

Den 13 mars 2015 ingick ett konsortium bestående av Borealis Infrastructure, Tredje AP-fonden, Folksam Liv, Folksam Sak och KPA Pensionsförsäkring AB, ett avtal om att förvärva Fortum Distribution AB, Fortums elöverföringsverksamhet i Sverige. Fortum Distribution är den näst största elnätsaktören i Sverige. Företaget levererar el till 906 000 kunder i Sverige och har en marknadsandel på omkring 17 procent. Genom investeringen får KPA Pensionsförsäkring AB ett komplement till tillgångsportföljen som ger riskspridning samt förväntad god avkastning. Efter tillstånd från konkurrensmyndigheten slutfördes affären den 1 juni 2015. I anslutning till tillträdet bytte Fortum Distribution AB namn till Ellevio AB.

I maj 2014 lanserade KPA Pension den nya inloggade nättjänsten KPA Direkt 2.0 till arbetsgivarkunderna inom kommunsektorn. Under 2015 har utrullningen fortsatt och i nuläget är det ett tjugofemtal kommun-kunder som arbetar i det nya systemet. Utrullningen av den nya plattformen fortsätter under nästa år. KPA Direkt 2.0 har ett modernt och användarvänligt gränssnitt och kommer att stärka KPA Pensions möjligheter att vara fortsatt framgångsrika i kommande upphandlingar.

Bolaget har under året vunnit ett antal stora försäkringsupphandlingar avseende inlösen av intjänad pensionsrätt, exempelvis kommunerna Flen, Kiruna, Gällivare, Osby och Trosa.

Mot bakgrund av den nuvarande lågräntemiljön fattade KPA Pensionsförsäkring AB beslut i november om att anpassa garantiräntan i traditionell pensionsförsäkring på nya premier fr.o.m. 1 januari 2016. För den premiebestämda försäkringen sänktes garantiräntan från 1,5% före avgift och skatt, till 0,75% före avgift och skatt. Detta för att skapa förutsättningar för fortsatt god avkastning till kunderna och bibehålla trygg förvaltning.

Väsentliga händelser efter balansdagen

Till följd av god avkastning under flera år så har ett 150-tal kunder med egen överskottsfond tilldelats en icke-garanterad återbäring i storleksordningen 600 mkr. Överskottet kan användas till pensionsändamål, såsom betalning av kommande och löpande försäkringspremier för försäkringsavtal hos KPA Pensionsförsäkring AB eller för försäkringslösningar av den intjänade pensionsrätten per 1997-12-31.

Bolagsstyrning i KPA Pensionsförsäkring AB

KPA AB har valt att följa Svensk kod för bolagsstyrning i tillämpliga delar och har upprättat en bolagsstyrningsrapport och rapport om den interna kontrollen. Bolagsstyrningsrapporter finns publicerade på KPA Pensions hemsida (www.kpa.se).

Bolagsstyrningen inom KPA AB utgår från lagstiftning, främst Aktiebolagslagen. Försäkringsbolagen inom KPA Pension regleras av Försäkringsrörelselagen samt Finansinspektionens författningssamling i form av föreskrifter och allmänna råd. För all verksamhet gäller också ett stort antal interna regler som i tillämpliga delar omfattar såväl styrelseledamöter som anställda. Under året hölls fyra ordinarie styrelsesammanträden.

Personalinformation

Folksamkoncernerna tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksamkoncernerna. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksamkoncernerna i förhållande till utfört arbete. Mer personalinformation och information om ersättningar för ledande befattningshavare finns i not 42.

Inom KPA Pension arbetar vi med de tre kärnvärdena personliga, engagerade och ansvarstagande som utgör grunden för hur vi bemöter våra kunder och medarbetare. Tillsammans med vårt varumärkeslöfte Trygg pension och etiska placeringar är de kärnan i den företagskultur vi bygger inom KPA Pension.

Belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram för medarbetarna som syftar till att synliggöra och sätta fokus på Folksams affärsstrategier och övergripande mål. Det handlar bland annat om att öka medarbetarnas engagemang och motivation att arbeta mot dessa mål. För 2015 har det övergripande målet i belöningsprogrammet varit Nöjda kunder vilket har brutits ner i två mål; Folksams Kundindex (FKI) samt antalet helkunder, det vill säga antalet hushåll som har en kombination av sparande och sakförsäkringar i Folksam. Utfall i belöningsprogrammet utbetalas i form av en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring. Ingen i koncernledningen ingår i belöningsprogrammet.

Etik och hållbarhet

KPA Pension förvaltar tryggt och etiskt kundernas pensionspengar. Sedan 1998 arbetar KPA Pension för en hållbar framtid genom att ta ett aktivt ansvar för människa och miljö. KPA Pensions hållbarhetsarbete tar dels avstamp i vår vision om att människor ska känna sig trygga i en hållbar värld och dels i våra kunders önskemål om en trygg och hållbar pension. För att leva upp till det arbetar vi med etiska placeringar, ställer miljökrav på våra leverantörer och försöker leva som vi lär i vår egen verksamhet

KPA Pensions etiska placeringskriterier utgör grunden för alla våra placeringar. Det innebär att vi påverkar de företag vi investerar i att ta ett större ansvar för mänskliga rättigheter, antikorruption och miljö. Vi utesluter också verksamheter som inte stödjer vår vision. Det betyder att vi inte investerar i företag som tillverkar vapen, tobak, alkohol eller erbjuder kommersiell spelverksamhet.

Hållbarhet handlar inte bara om att förvalta allt kapital enligt etiska placeringskriterier. Det ställer också krav på företaget. KPA Pension miljöcertifierades enligt ISO 14001 1998 och arbetar medvetet med att minimera den egna miljöpåverkan, att skapa en bra arbetsmiljö för alla anställda och att stödja olika sociala engagemang i samhället. Det systematiska miljöarbetet har gjort att koldioxidavtrycket är på väg att halveras jämfört med 1998 och sedan 2003 är verksamheten koldioxidneutral.

KPA Pension har några utvalda samarbetspartners inom ramen för hållbarhetsarbetet. Vissa projekt och

organisationer, såsom FN-förbundet, stödjer vi med pengar och engagemang. Vad gäller miljö har vi valt att fortsätta vårt mångåriga stöd till plantering av träd i Afrika inom ramen för Vi-skogens projekt.

Vi är också anslutna till några samarbetsorganisationer vilket innebär att vi strävar efter att följa de riktlinjer och värderingar som dessa organisationer har när vi placerar våra kunders pengar. Vi är anslutna till Global Compact, Principles for Responsible Investments (PRI), Transparency International Sverige, Carbon Disclosure Project, Diversity Charter samt Sweden Green Building Council.

För mer information om vårt hållbarhetsarbete hänvisar vi till vår hållbarhetsredovisning som numera finns tillgänglig i digital form på vår hemsida www.kpa.se

Tvister

KPA Pensionsförsäkring AB har ett fåtal klagomål eller rättstvister. I de fall KPA Pensionsförsäkring AB bedömer att ekonomisk ersättning kan komma att utgå eller att tvistig återbetalning kan förväntas utebli har reservering gjorts efter bedömning i varje enskilt ärende.

Väsentliga risker för KPA Pensionsförsäkring AB

KPA Pensionsförsäkring AB:s risker indelas i finansiella risker, försäkringsrisker och verksamhetsrisker. Av dessa är de finansiella riskerna de dominerande riskerna för KPA Pensionsförsäkring AB med marknadsrisker, och speciellt aktiekursrisken, som de särskilt stora finansiella riskerna. Bakom den värderingen är en bedömning av ett aktiekursfalls resultatpåverkan.

KPA Pensionsförsäkring AB påverkas även negativt av en nedgång i marknadsräntorna då värdet av de försäkringstekniska avsättningarna (FTA) ökar mer än marknadsvärdet av de räntebärande placeringstillgångarna. Skillnaden i ökningen av de försäkringstekniska avsättningarna och ökningen av tillgångsvärdena tär på resultatet. Vid behov tar KPA Pensionsförsäkring AB positioner på räntemarknaden (portföljen för strategisk riskstyrning) i syfte att hantera förändringar i marknadsräntenivåer.

De låga räntenivåerna försämrar möjligheterna att skapa framtida avkastning vilket får en stor

inverkan på KPA Pensionsförsäkring AB som har en avkastningsgaranti inbyggd i de traditionella försäkringarna. Garantierna bestäms utifrån de långsiktiga avkastningsmålen så att garantin med betryggande säkerhet kan infrias.

KPA Pensionsförsäkring AB erbjuder pensionsförsäkringar och den största försäkringsrisken är risken för långlevnad, det vill säga att de försäkrade lever längre än vad som antagits. Felaktiga antaganden kan leda till otillräckliga avsättningar för att uppfylla försäkringsåtagandet, otillbörlig fördelning av försäkringskapital och icke ändamålsenligt utbetalningsmönster där utbetalningar av försäkringskapital sker för snabbt eller långsamt. Inom fondförsäkring är det spararen som bär den finansiella risken i placeringarna. För KPA Pensionsförsäkring AB är risken i fondförsäkringsprodukterna låg jämfört med de traditionella försäkringsprodukterna. Bland försäkringsrisker ska också risken att försäkringskapital flyttas (annulationsrisken) nämnas. En utflytt av försäkringskapital påverkar KPA Pensionsförsäkring AB som dels riskerar att gå miste om framtida driftkostnadsuttag och dels håller långsiktiga investeringar som är avpassade för långa försäkringsåtaganden. Den nya flytträtten inom avtalsområdet KAP-KL har ökat mängden utflyttbart försäkringskapital och därmed annulationsrisken.

Av verksamhetsriskerna är det de operativa riskerna som påverkar utvecklingen av affären mest. Dessa är kopplade till konkurrens- och affärsförhållanden på pensionsmarknaden och kommande regelverksförändringar inom försäkringsområdet. Därutöver finns operativa risker som kan bero på brister i processer, rutiner, system, kompetens etc. som även kan leda till compliancerisk och varumärkesrisk för KPA Pensionsförsäkring AB. Se not 2 Upplysningar om risker.

Förväntningar om framtida utveckling för KPA Pensionsförsäkring AB

De ständiga förändringar som sker beträffande kollektivavtalade tjänstepensioner ställer stora krav på anpassningsförmåga hos marknadsaktörerna. Samtidigt sker också utveckling inom ramen för det allmänna pensionssystemet, vilket även detta ställer krav på marknadsaktörerna. Sammantaget, vilket följer av några områden härefter, ställer denna utveckling stora krav på organisationens anpassnings-

förmåga och fortsatta investeringar i utveckling och anpassningar av IT-system.

I förgrunden finns informationsfrågan i allmänhet och mer specifikt, tillmötesgåendet av ett ökat informationsbehov via MinPension. Dessa krav och förväntningar arbetar vi fortlöpande med för att möta på bästa sätt eftersom vi är en betydande aktör inom pensionsområdet med unik kompetens kring kommunala tjänstepensioner.

Under den senaste tiden har informationsfrågor om uttag av pension stått i fokus. Att välja hur man tar ut sin pension på bästa sätt kan vara en komplex fråga med många valmöjligheter. Under 2015 tog KPA Pension initiativ till att ge ut en bok författad av Annika Creutzer i syfte att förbättra kundernas förutsättningar att göra kloka val i samband med uttag av pension. Det kan förväntas att behovet av enkel och lättillgänglig information om pensioner i allmänhet tillsammans med behovet av att få relevant information som berör den individuella situationen, kommer att öka.

Ett särskilt anpassat regelverk för företag som bedriver tjänstepensionsverksamhet är eftersträvanvärt för att skapa goda förutsättningar för att tillhandahålla trygga tjänstepensioner i framtiden. Frågan om nytt regelverk för tjänstepensionsföretag kommer att ytterligare beredas inom Finansdepartementet under 2016.

Under de kommande åren möter våra kunder på arbetsgivar marknaden, kommuner och landsting, en ökad utmaning till följd av den demografiska utvecklingen. Samtidigt förväntas kommuner och landstings ekonomiska förutsättningar vara fortsatt utmanande. KPA Pensions förmåga att tillhandahålla kostnadseffektiva tjänster för att möta denna utveckling hos kunderna kommer därför att vara mycket betydelsefull.

Det finns ett starkt tryck hos kunder, såväl arbetsgivare som anställda, att få tillgång till bättre digitala tjänster och inom KPA Pension pågår ett intensivt arbete att utveckla de digitala gränssnitten för att tillhandahålla en bättre kundupplevelse, ökad servicekvalitet och reducera kostnader för till exempel pappersutskick.

Sammantaget är tjänstepensionsmarknaden en marknad i förändring men också i starkt tillväxt. Denna tillväxt bidrar till vår starka ekonomi som gynnar framförallt våra sparare i KPA Pensionsfö-

säkring AB. Det förvaltade kapitalet har ökat kraftigt sedan starten och givet att KPA Pension kan bibehålla sin starka marknadsposition kommer tillväxten att ytterligare gynna försäkringstagarna. Vår solvens är bland de bästa av alla livbolag vilket möjliggör placeringar som ger goda förutsättningar för fortsatt konkurrenskraftig avkastning, utan att riskera den trygghet vi vill leverera till kunderna

Ekonomisk översikt

KPA Pensionsförsäkring AB:s inkomster består av inbetalda premier och avkastning på placeringstillgångar. Utgifterna består av försäkringsersättningar, ökning av livförsäkringsavsättning, driftskostnader, kostnader för kapitalförvaltning och skatt. För koncernens resultat tillkommer fastighetsbolagen. Följande kommentarer gäller moderföretaget om inte annat anges.

Årets resultat

Koncernens resultat före skatt blev 4 279 (7 132) miljoner kronor och moderföretaget resultat före skatt blev 4 108 (6 936) miljoner kronor.

Premieinkomst

Premieinkomsten för 2015 blev 11 726 (10 172) miljoner kronor, varav premier för KAP-KL avtalet utgör cirka 9 663 (8 165) miljoner kronor.

Kapitalförvaltning

Marknadsutveckling

De internationella finansmarknaderna har under 2015 i stor utsträckning styrts av den amerikanska centralbanken, FED. Den amerikanska tillväxten har sakta tagit fart under året och arbetsmarknaden har förbättrats. Frågan har varit när FED åter ska börja höja sin styrränta. I Europa har tillväxttakten varit ojämnt fördelad mellan länderna, men generellt inte alltför svag. För att få upp inflationen till en önskad nivå på 2 procent har den europeiska centralbanken, liksom den svenska Riksbanken genomfört ytterligare styrräntesänkningar och framför allt gjort omfattande stödköp av obligationer för att få ner även räntor på obligationer med längre löptid. I Sverige sänkte Riksbanken i februari för första gången styrräntan under noll, vilket följdes av två ytterligare sänkningar. Detta tillsammans med stödköp ledde till att räntenivåerna för korta obligationer etablerade väl

under nollstrecket och även längre obligationer stor del av året handlats till negativ ränta.

Nyhetsflödet har annars under våren och sommaren bland annat handlat om greklandskris. Denna kulminerade under sommaren och fick, tillsammans med oro för tillväxtproblem och obalanser i kinesisk ekonomi, effekter även på svenska bostads- och företagsobligationer. Skillnaden mellan svensk 5-årig statsobligationsränta och motsvarande bostadsobligationsränta steg till exempel under sommaren med ca 0,3 procent. Denna "spreadökning" påverkades också av att Riksbanken stödköpte statsobligationer, men stödköpte inte bostadsobligationer. Under resten av året minskade "spreaden" lite igen och var vid utgången av 2015 ca 0,8 procent, mot 0,5 vid årets början.

Under sommaren och hösten tog oljeprisfallet fart igen. Uppgången under våren, från strax under 50 till ca 70 dollar per fat vändes till en nedgång strax under 40 dollar vid utgången av året. Detta leder till stora problem i vissa oljeproducerande länder, men har inte givit tydliga positiva effekter i konsumentländerna tillväxt. Oljeprisfallet bidrar i stället till låg inflation och därmed till att såväl styrräntor som obligationsräntor i Europa och Sverige ligger kvar på rekordlåga nivåer.

Sett totalt över året har räntorna på statsobligationer med löptider på omkring 2 år sjunkit från omkring 0 procent till ca minus 0,4 procent och för 5-åringar stigit från omkring 0,1 procent till ca 0,3 procent.

Världens börser inledde året med kraftigt stigande kurser, understödda av främst sjunkande räntor i Europa och en försiktig återhämtningsoptimism i USA. Aktier framstod sannolikt som betydligt bättre investeringsalternativ än räntebärande värdepapper. Den svenska börsen hade till slutet av april stigit med ca 20 procent. Under resten av våren och sommaren tog en svagare period vid och i augusti, när bland annat Kinas tillväxtproblem kom i fokus, sjönk världens börser kraftigt på bred front. Efter viss återhämtning hade den svenska börsen vid årets slut totalt under året stigit med omkring 10 procent och världsindex stigit med 2 procent, eller 7 procent efter omräkning till svenska kronor.

Värdeutvecklingen på fastighetsmarknaden i Sverige var under 2015 god och ännu något bättre för välbelägna fastigheter. Drivande för de kommersiella

fastigheterna har varit både sänkta avkastningskrav och god utveckling på hyresnivåer. Efterfrågan på både bostäder och kommersiella fastigheter är mycket stark och många stora aktörer har mycket pengar att placera. Kapitaltillväxt på 12-15% är inte ovanligt på både bostäder och kommersiella fastigheter. Som helhet har Stockholmsmarknaden varit starkare än Malmömarknaden.

Avkastning

För att nå en god avkastning och riskspridning fördes företagets investeringar på olika tillgångsslag och marknader. Investeringar görs ibland annat räntebärande värdepapper, aktier och alternativa placeringar (onoterade tillgångar). Fokus för investeringarna är långsiktig trygghet för kunderna utifrån risk, avkastning och hållbar utveckling. Cirka 56 (55) procent av kapitalet är placerat i räntebärande värdepapper utgivna av svenska staten eller svenska kommuner och bostadsinstitut. Durationen i den räntebärande portföljen har under året varit cirka 4 (5) år. Aktieportföljen står för 37 (39) procent av det förvaltade kapitalet och består av noterade utländska och svenska aktier. Värdet på de alternativa placeringarna var vid årsskiftet 3,7 (1,2) miljarder kronor vilket motsvarar cirka 2,8 (1,0) procent av det förvaltade kapitalet. Under året har bland annat en större investering gjorts i Ellevio (tidigare Fortum Distribution).

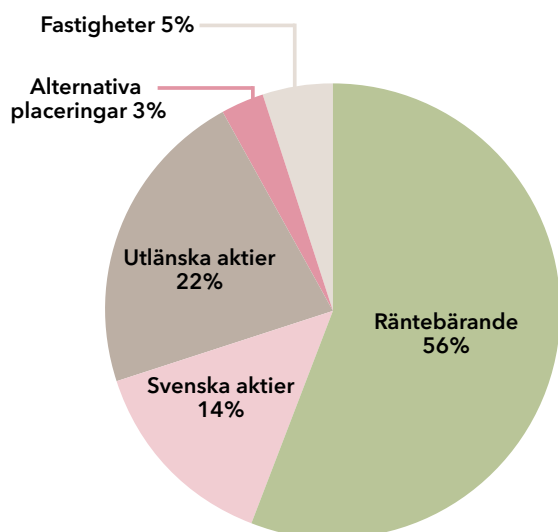
Totalavkastningen för år 2015 på bolagets tillgångar blev 3,3 (13,3) procent, motsvarande 3 837 (14 442) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är bolagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och företagets risktolerans. Årets avkastning förklaras främst av en god utveckling för aktier och fastigheter i kombination med mycket låga, men ändå svagt sjunkande, räntor. Även kronförsvagningen mot dollar har bidragit positivt genom att värdet på de utländska aktieinnehaven, i svenska kronor, ökat i värde. Avkastningen på aktier blev därmed 6,0 (22,0) procent och för räntebärande tillgångar 0,9 (7,1) Valutaexponering har under året minskats något från ca 18 till ca 15 procent.

Totalavkastningstabell, moderföretaget

Mkr	Ingående marknadsvärde 2015-01-01	Utgående marknadsvärde 2015-12-31	Totalavkastning 2015 Mkr	Totalavkastning 2015 %	Totalavkastning 2014 %	Totalavkastning 2013 %	Totalavkastning 2012 %	Totalavkastning 2011 %
Räntebärande placeringar	67 861	73 858	517	0,9	7,1	-0,7	3,2	10,1
Aktier	48 315	48 610	2 835	6,0	22,0	31,3	13,8	-12,4
Alternativa placeringar	1 247	3 661	235	11,1	11,7	14,2	2,8	3,6
Fastigheter	5 571	6 089	387	6,8	11,9	7,1	6,2	3,2
Säkringsinstrument	-166	132	-137	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Summa	122 828	132 350	3 837	3,32	13,3	8,2	7,2	5,6

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 43 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Placeringstillgångarnas fördelning, marknadsvärde

Finansiella risker i försäkringsåtaganden
KPA Pensionsförsäkring AB:s traditionella försäkringar omfattas av tjänstepensionsdirektivet. Som en följd ska bolagets samtliga försäkringstekniska avsättningar (FTA), det vill säga nuvärdet av bolagets framtida åtaganden gentemot försäkringstagar-

na, värderas aktsamt. Det innebär bland annat att diskontering görs med marknadsräntor. I och med att försäkringsavtalen löper över mycket lång tid är räntekänsligheten i avsättningarna betydande. En procentenhets räntefall i marknadsräntor gör att avsättningarna ökar med cirka 9 procent. Förändringar i marknadsräntor som används för att värdera försäkringsåtaganden har medfört att värdet på de försäkringstekniska avsättningarna minskat med 1 241 (-10 682) miljoner kronor under år 2015.

Resultat av finansiellt risktagande

I nedanstående tabell redogörs för bolagets samlade resultat av finansiellt risktagande. Tabellen är sammansatt av tre delposter:

- Placeringstillgångar redovisar utfallet av tillgångar som innehas i syfte att generera avkastning.
- FTA och säkringsinstrument redovisar hur förändringar i ränteläget påverkat försäkringstekniska avsättningar och säkringsinstrument.
- Övrigt finansiellt risktagande redovisar resultatet av tillgångar och skulder som inte klassificeras till någon av de ovanstående posterna.

För mer riskinformation se not 2.

Resultat av finansiellt risktagande

I tabellen nedan redogörs för resultatet av bolagets samlade finansiella risktagande (mkr)

Placeringsstillgångar	2015	2014
Räntebärande	517	4 490
Aktier	2 835	8 821
Fastigheter	387	615
Säkringsinstrument	-137	382
Alternativa placeringar	235	134
Försäkringstekniska avsättningar		
FTA	1 241	-10 682
Totalt	5 078	3 760

Försäkringsersättningar

Försäkringsersättningar uppgick till 5 174 (3 564) miljoner kronor till de försäkrade, varav 3 755 (2 769) miljoner kronor utgörs av grundpension och 1 419 (795) miljoner kronor är återbäring. Försäkringsersättningar har väsentligt ökat pga nyligen införd flytträtt i KAP-KL.

Förändring i försäkringstekniska avsättningar

Livförsäkringsavsättningar motsvarar det förväntade kapitalvärdet av bolagets garanterade förpliktelser enligt försäkringsavtal efter avdrag för det förväntade kapitalvärdet av framtida premieinbetalningar. Kapitalvärdena beräknas med beaktande av antaganden om framtida ränta, dödlighet och sjuklighet, driftskostnader och skatter. Avsättningarna är beräknade utifrån aktsamma antaganden. Förändringen i avsättningarna uppgick under året till 7 075 miljoner kronor.

Driftskostnader

Driftskostnaderna för moderbolaget uppgick till 344 miljoner kronor inklusive skadebehandling. Driftskostnader i förhållande till premieinkomster (driftskostnadsprocent) uppgick till 2,9 (2,9) procent.

Rörelseresultat i fastighetsbolag

Koncernen

Rörelseresultatet (driftsnettot) för koncernens fastighetsbolag uppgick till 460 (499) miljoner kronor.

Kollektiv konsolidering

Fram till den 30 juni 2004 har KPA Pensionsförsäkring AB haft en återbäringsränta som satts utifrån antagande om avkastningen. Som första icke vinstutdelande bolag införde KPA Pensionsförsäkring AB, från och med den 1 juli 2004, en ny metod för att fördela avkastningen på tillgångarna. Såväl positiv som negativ avkastning fördelas minst kvartalsvis i efterskott till pensionsspararna för traditionell premiebestämd pensionsförsäkring och medför att konsolideringen ska vara 100 procent i slutet av varje kvartal. Detta påverkar inte försäkringarnas garanterade pensionsbelopp.

Den kollektiva konsolideringsnivån för premiebestämda avtal uppgick till 100 procent och för förmånsbestämda avtal till 149 procent (150 procent) per den 31 december 2015.

Kapitalbas

Lagens krav på KPA Pensionsförsäkring AB:s kapitalbas (erforderlig solvensmarginal) uppgick den 31 december 2015 till 3 422 (3 138) miljoner kronor. Den faktiska kapitalbasen uppgick vid samma tidpunkt till 52 163 (49 453) miljoner kronor och översteg således det lagstadgade kravet med 48 741 (46 315) miljoner kronor. Solvenskvoten uppgick till 15,2 (15,8)%.

Resultatanalys

Moderföretaget, 2015 Mkr	Totalt	1	2	3	4
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat					
Premieinkomst	11 730	1 755	9 923	45	7
Kapitalavkastning, intäkter	6 761	1 218	5 524	19	-
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	474	-	-	-	474
Övriga tekniska intäkter	39	-	-	-	39
Utbetalda försäkringsersättningar	-3 782	-853	-2 903	-23	-3
Förändring i avsättning för oreglerade skador	4	-	-	4	-
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar	-7 549	-502	-6 574	-	-473
Driftskostnader	-317	-147	-151	-2	-17
Kapitalavkastning, kostnader	-134	-24	-109	-1	-
Kapitalavkastning överförd till finansrörelsen	-19	-	-	-	-19
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	-3 108	-560	-2 539	-9	-
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	4 099	887	3 171	33	8
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	8	-	-	8	-
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring					
Livförsäkringsavsättning	81 499	19 122	62 377	-	-
Avsättning för oreglerade skador	68	-	-	68	-
Summa	81 567	19 122	62 377	68	-
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk					
Fondförsäkringstaganden	7 864	-	-	-	7 864
Summa	7 864	-	-	-	7 864
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar					
Konsolideringsfond	47 147	2 634	44 208	221	84
Noter till resultatanalys					
Utbetalda försäkringsersättningar					
Före avgiven återförsäkring	-3 782	-853	-2 903	-23	-3
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-	-
Förändring i oreglerade skador					
Före avgiven återförsäkring	-6	-	-	4	-

- (1) Förmånsbestämd Tjänstepensionsförsäkring
(2) Avgiftsbestämd Traditionell Tjänstepensionsförsäkring
(3) Tjänsteanknuten sjukförsäkring och premiefrielseförsäkring
(4) Fondförsäkring

Avkastningsränta

Den fördelade avkastningen (avkastningsränta) till försäkringstagarna blev 3,7 (13,4) procent under 2015.

Femårsöversikt och nyckeltal, Mkr

Koncernen	2015	2014	2013	2012	2011
Resultat					
Premieinkomst	11 726	10 172	9 889	7 713	6 664
Kapitalavkastning, netto i försäkringsrörelse	3 983	14 499	7 384	5 857	3 952
Försäkringsersättningar	-3 782	-2 793	-2 054	-1 792	-1 547
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	<u>4 533</u>	<u>7 400</u>	<u>14 201</u>	<u>7 246</u>	<u>-8 161</u>
Årets resultat	4 179	7 038	13 993	6 954	-8 465
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	138 083	128 778	105 112	90 175	78 881
Försäkringstekniska avsättningar	89 431	82 142	65 610	63 589	58 569
Konsolideringskapital					
Aktiekapital	300	300	300	300	300
Övrigt eget kapital	51 830	49 098	42 607	29 247	22 678
Summa Konsolideringskapital	52 130	49 398	42 907	29 547	22 978

Femårsöversikt och nyckeltal, Mkr

Moderföretaget	2015	2014	2013	2012	2011
Resultat					
Premieinkomst	11 726	10 172	9 889	7 713	6 664
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	3 518	15 270	8 378	6 214	3 969
Försäkringsersättningar, netto	<u>-3 782</u>	<u>-2 793</u>	<u>-2 054</u>	<u>-1 791</u>	<u>-1 547</u>
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	4 099	6 923	14 082	7 090	-8 220
Årets resultat	3 828	6 627	13 897	6 816	-8 473
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	136 734	127 691	104 439	89 415	78 900
Försäkringstekniska avsättningar	89 431	82 141	65 610	63 589	58 568
Konsolideringskapital					
Aktiekapital	300	300	300	300	300
Övrigt eget kapital	51 863	49 153	42 645	29 165	22 709
Summa Konsolideringskapital	52 163	49 453	42 945	29 465	23 009
Kollektiv konsolidering	2 768	2 980	1 586	1 563	1 017
Kollektiv konsolidering, i %	102	102	102	102	101
Kapitalbas	52 163	49 453	42 945	29 465	23 009
Erforderlig solvensmarginal	3 422	3 138	2 508	2 465	2 294
Solvenskvot	15,2	15,8	17,1	12,0	10,0
Nyckeltal					
Förvaltningskostnadsprocent	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Direktavkastning, procent*	2,2	2,1	2,4	2,7	3,0
Totalavkastning, procent**	3,3	13,3	8,2	7,2	5,6

* Redovisade nyckeltal avseende direktavkastning redovisas enligt FFFS 2008:26

** Redovisad totalavkastning är redovisad enligt Svensk Försäkrings rekommendation för rapportering av totalavkastning. Direktavkastning och totalavkastning avser traditionell livförsäkring.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen och verkställande direktören föreslår till bolagsstämman att 2015 års resultat för moderföretaget om 3 827 525 873 kronor ökar konsolideringsfonden.

Resultaträkning

Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen

Koncernen Mkr	Not	2015	2014
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring			
Premieinkomst	Not 3	11 726	10 172
		11 726	10 172
Intäkter från investeringsavtal		4	4
Kapitalavkastning, intäkter	Not 4	7 029	8 209
Orealiserade vinster på placeringstillgångar			
Värdeökning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar	Not 32	474	1 246
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	Not 5	281	6 501
Övriga tekniska intäkter	Not 6	39	36
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 7, 8		
Före avgiven återförsäkring		-3 782	-2 793
Förändring i avsättning för oreglerade skador	Not 31	4	-6
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Livförsäkringsavsättningar	Not 30	-7 075	-14 217
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk	Not 32	-474	-1 246
Driftskostnader	Not 8	-317	-270
Kapitalavkastning, kostnader	Not 8, 9	-219	-211
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 10	-3 108	-
Övriga tekniska kostnader		-20	-
Andel i intresseföretags resultat		-10	-6
Kapitalavkastning överförd till finansrörelsen		<u>-19</u>	<u>-19</u>
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		4 533	7 400

Icke-teknisk redovisning

Koncernen Mkr	Not	2015	2014
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		4 533	7 400
Kapitalavkastning, intäkter		1	2
Kapitalavkastning överförd till livförsäkringsrörelsen		19	19
Avkastningsskatt		<u>-274</u>	<u>-289</u>
Resultat före skatt		4 279	7 132
Skatt på årets resultat	Not 13	<u>-100</u>	<u>-94</u>
Årets resultat		4 179	7 038

Rapport över totalresultat

Koncernen Mkr	Not	2015	2014
Årets resultat		4 179	7 038
Övrigt totalresultat			
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt		33	-62
Skatt på poster redovisade som övrigt totalresultat avseende aktuariella vinster och förluster	Not 13	<u>-</u>	<u>14</u>
Övrigt totalresultat för året, netto efter skatt		33	-48
Årets totalresultat		4 212	6 990
Hänförligt till:			
Försäkringstagarna		4 151	6 941
Innehav utan bestämmande inflytande		61	49

Balansräkning

Tillgångar

Koncernen Mkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
Immateriella tillgångar			
Andra immateriella tillgångar	Not 17	21	28
Placeringstillgångar			
Förvaltningsfastigheter	Not 14	5 911	5 414
Placeringar i intresseföretag			
Lån till intresseföretag		85	82
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 16	<u>45</u>	<u>71</u>
		6 041	5 567
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 18	50 197	49 124
Utlåning till kreditinstitut	Not 21	477	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 19	71 152	65 775
Övriga lån	Not 20	2 063	326
Derivat	Not 23	<u>289</u>	<u>341</u>
		124 178	115 566
Summa placeringstillgångar		130 219	121 133
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Fondförsäkringstillgångar	Not 22	7 864	7 645
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		18	-
Övriga fordringar	Not 26	<u>257</u>	<u>1 291</u>
		275	1 291
Andra tillgångar			
Kassa och bank		3 890	2 727
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränteintäkter		885	854
Övr. förutbet kostnader och upplupna intäkter		<u>53</u>	<u>55</u>
		938	909
Summa tillgångar		143 207	133 733

Balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder

Koncernen Mkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
Eget kapital	Not 28		
Aktiekapital, (300 000 aktier, kvotvärde 1 tkr)		300	300
Konsolideringsfond		47 147	41 939
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat		<u>4 683</u>	<u>7 159</u>
		52 130	49 398
Innehav utan bestämmande inflytande		<u>304</u>	<u>243</u>
		52 434	49 641
Försäkringsteknisk avsättning (före avgiven återförsäkring)			
Livförsäkringsavsättning	Not 30	81 492	74 417
Avsättning för oreglerade skador	Not 31	68	73
Övriga försäkringstekniska avsättningar		<u>7</u>	<u>7</u>
		81 567	74 497
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk	Not 32	7 864	7 645
Avsättningar för andra risker och kostnader			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 33	51	124
Uppskjuten skatteskuld	Not 25	<u>225</u>	<u>109</u>
		276	233
Skulder			
Skulder avseende direkt försäkring		15	7
Derivat	Not 23	87	450
Aktuell skatteskuld		5	52
Skulder till kreditinstitut	Not 34	170	-
Övriga skulder	Not 35	<u>725</u>	<u>1 118</u>
		1 002	1 627
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 36	64	90
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		143 207	133 733
Poster inom linjen			
Ställda panter och ansvarsförbindelser			
Panter och därmed jämförliga säkerheter för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser	Not 38	135 443	126 743
Åtagande	Not 39	1 267	818

Rapport över förändringar i eget kapital

Eget kapital hänförligt till försäkringstagarna¹⁾

Koncernen, Mkr	Aktie kapital	Konsolideringsfond ¹⁾	Balanserad vinstmedel inkl årets resultat ²⁾	Eget kapital hänförligt till försäkringstagare	Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt eget kapital
Ingående balans 2014-01-01 enligt fastställd balansräkning	300	28 493	14 114	42 907	194	43 101
Vinstdisposition 2014		13 897	-13 897	-		-
Beståndsoverlåtelse		345		345		345
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring		-795		-795		-795
Årets övrigt totalresultat			-48	-48		-48
Årets resultat			6 989	6 989	49	7 038
Årets totalresultat			6 941	6 941	49	6 990
Utgående balans 2014-12-31	300	41 940	7 158	49 398	243	49 641
Ingående balans 2015-01-01	300	41 940	7 158	49 398	243	49 641
Vinstdisposition 2015		6 627	-6 627	-		-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring		-1 419		-1 419		-1 419
Årets övrigt totalresultat			33	33		33
Årets resultat			4 118	4 118	61	4 179
Årets totalresultat			4 151	4 151	61	4 212
Utgående balans 2015-12-31	300	47 148	4 682	52 130	304	52 434

1) Bundet eget kapital uppgår till 47 mdr och fritt eget kapital till 5 mdr.

2) Balanserade vinstmedel inkluderar Reservfond, Kapitalandelsfond, Obeskattade reserver, Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt, skatt hänförlig till komponenter avseende övrigt totalresultat och årets resultat.

I Not 1 Redovisningsprinciper beskrivs karaktär och syfte med reservposter under eget kapital.

Resultaträkning

Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen

Moderföretaget Mkr	Not	2015	2014
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring			
Premieinkomst	Not 3	<u>11 726</u>	<u>10 172</u>
		11 726	10 172
Intäkter från investeringsavtal		4	4
Kapitalavkastning, intäkter	Not 4	6 761	7 969
Orealiserade vinster på placeringstillgångar			
Värdeökning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar	Not 32	474	1 246
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	Not 5	-	6 153
Övriga tekniska intäkter	Not 6	39	36
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 7, 8		
Före avgiven återförsäkring		-3 782	-2 793
Förändring i avsättning för oreglerade skador	Not 31	4	-6
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättningar	Not 30	-7 075	-14 217
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar		-474	-1 246
Driftskostnader	Not 8	-317	-278
Kapitalavkastning, kostnader	Not 8, 9	-134	-98
Orealiserade förluster på placeringstillgångar			
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	Not 10	-3 108	-
Värdeminskning på placeringstillgångar för vilka Livförsäkringstagaren bär placeringsrisk		-	-
Kapitalavkastning överförd till finansrörelsen		<u>-19</u>	<u>-19</u>
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		4 099	6 923

Icke-teknisk redovisning

Moderföretaget Mkr	Not	2015	2014
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		4 099	6 923
Kapitalavkastning, intäkter		-	2
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		<u>19</u>	<u>19</u>
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		4 118	6 944
Bokslutsdispositioner	Not 12	<u>-10</u>	<u>-8</u>
Resultat före skatt		4 108	6 936
Skatt på årets resultat	Not 13	<u>-280</u>	<u>-309</u>
Årets resultat		3 828	6 627

Rapport över totalresultat

Moderföretaget Mkr	2015	2014
Årets resultat	<u>3 828</u>	<u>6 627</u>
Årets övriga totalresultat	3 828	6 627

Balansräkning

Tillgångar

Moderföretaget Mkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
Imateriella tillgångar			
Andra immateriella tillgångar	Not17	21	28
Placeringstillgångar			
Placeringar i koncern- och intresseföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 15	1 764	1 677
Lån till koncernföretag		2 793	2 647
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 16	50	73
Lån till intresseföretag		<u>85</u>	<u>82</u>
		4 692	4 479
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 18	50 197	49 124
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 19	71 152	65 775
Övriga lån	Not 20	2 063	326
Utlåning till kreditinstitut	Not 21	477	-
Derivat	Not 23	<u>289</u>	<u>341</u>
		124 178	115 566
Summa placeringstillgångar		128 870	120 045
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Fondförsäkringstillgångar	Not 22	7 864	7 645
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring		18	-
Övriga fordringar	Not 26, 25	<u>247</u>	<u>1 237</u>
		265	1 237
Andra tillgångar			
Kassa och bank		3 365	2 353
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränteintäkter		884	851
Övriga upplupna intäkter		<u>3</u>	<u>9</u>
		887	860
Summa tillgångar		141 272	132 168

Balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder

Moderföretaget Mkr	Not	2015-12-31	2014-12-31
Eget kapital	Not 28		
Aktiekapital, (300 000 aktier å nominellt belopp 1 tkr)		300	300
Konsolideringsfond		47 147	41 939
Årets resultat		<u>3 828</u>	<u>6 627</u>
		51 275	48 866
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond	Not 29	45	36
Försäkringsteknisk avsättning (före avgiven återförsäkring)			
Livförsäkringsavsättning	Not 30	81 492	74 417
Avsättning för oreglerade skador	Not 31	68	73
Övriga försäkringstekniska avsättningar		<u>7</u>	<u>7</u>
		81 567	74 497
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk			
Fondförsäkringsåtaganden	Not 32	7 864	7 645
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 33	5	9
Uppskjuten skatteskuld	Not 25	<u>10</u>	<u>11</u>
		15	20
Skulder			
Skulder avseende direktförsäkring		16	7
Derivat	Not 23	87	450
Aktuell skatteskuld		5	20
Skulder till kreditinstitut	Not 34	170	-
Övriga skulder	Not 35	<u>226</u>	<u>621</u>
		504	1 098

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 36	2	6
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		141 272	132 168
Poster inom linjen			
Ställda panter och ansvarsförbindelser			
Panter och därmed jämförliga säkerheter för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser	Not 38	135 443	128 104
Åtagande	Not 39	1 267	818

Rapport över förändringar i eget kapital

Moderföretaget* Mkr	Aktiekapital	Konsolideringsfond	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 2014-01-01	300	28 493	13 897	42 690
Föregående års vinstdisposition		13 897	-13 897	-
Beståndsöverlåtelse		345	-	345
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring		-795	-	-795
Årets resultat, tillika årets totalresultat			<u>6 627</u>	<u>6 627</u>
Utgående balans 2014-12-31	300	41 939	6 627	48 866
Ingående balans 2015-01-01	300	41 939	6 627	48 866
Föregående års vinstdisposition		6 627	-6 627	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring		-1 418		-1 418
Årets resultat, tillika årets totalresultat			<u>3 828</u>	<u>3 828</u>
Utgående balans 2015-12-31	300	47 147	3 828	51 275

*Vid utgången av 2015 uppgår bundet eget kapital uppgår till 51 275 mkr.

I Not 1 Redovisningsprinciper beskrivs karaktär och syfte med reservposter under eget kapital.

Kassaflödesanalys

Mkr	Koncernen		Moderföretag	
	2015	2014	2015	2014
Den löpande verksamheten				
Resultat före bokslutsdispositioner ¹⁾	4 279	7 132	4 117	6 944
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	7 104	3 030	7 419	3 372
Betald skatt	<u>-42</u>	<u>79</u>	<u>-297</u>	<u>-194</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	11 341	10 241	11 239	10 122
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	-9 500	-11 200	-9 500	-11 030
Förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring, netto ⁴⁾	-	-	-	-
Förändring av övriga rörelsefordringar	969	-656	960	-654
Förändring av övriga rörelseskulder	-188	-131	-237	-304
Utbetald återbäring från konsolideringsfonden	<u>-1 420</u>	<u>-795</u>	<u>-1 420</u>	<u>-796</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten	1 202	-2 541	1 042	-2 662
Investeringsverksamheten				
Effekt av samgående/beståndsöverlåtelse ⁸⁾	-	1 405	-	1 405
Nettoinvestering i koncernföretag ⁵⁾	-	-	-146	-139
Nettoinvestering i intresseföretag	-	-	-3	-
Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar ⁶⁾	-225	-	-	-
Förändring av materiella och immateriella tillgångar	<u>-</u>	<u>-274</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-225	1 131	-149	1 266
Finansieringsverksamheten				
Aktieägartillskott netto	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-67</u>	<u>-88</u>
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-	-	-67	-88
Årets kassaflöde	977	-1 410	826	-1 484
Likvida medel vid årets början	2 727	4 060	2 353	3 760
Kursdifferens i likvida medel	186	77	186	77
Likvida medel vid årets slut⁷⁾	<u>3 890</u>	<u>2 727</u>	<u>3 365</u>	<u>2 353</u>
Årets kassaflöde	977	-1 410	826	-1 484

	Koncernen		Moderföretag	
¹⁾ Betalda och erhållna räntor och utdelningar	2015	2014	2015	2014
Under perioden betald ränta	5	2	5	2
Under perioden erhållen ränta	977	1 299	977	1 299
Under perioden erhållen utdelning	<u>1 897</u>	<u>1 204</u>	<u>1 897</u>	<u>1 204</u>
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	2 879	2 505	2 879	2 505

²⁾ Poster som inte ingår i kassaflödet	2015	2014	2015	2014
Nedskrivningar	-	-	23	13
Avskrivningar	5	6	5	5
Utdelad resultatandel i koncernföretag som ej gått via likvida medel	-	-	-21	-27
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-2 386	-2 103	-2 386	-2 103
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	2 807	-6 500	3 120	-6 152
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	-1 443	-3 372	-1 443	-3 372
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	1 054	785	1 054	785
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	7 071	14 223	7 071	14 223
Övriga avsättningar	-	-12	-	-
Förändring avsättningar	<u>-4</u>	<u>3</u>	<u>-4</u>	<u>-</u>
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	7 104	3 030	7 419	3 372

³⁾ Förändring av placeringstillgångar	2015	2014	2015	2014
Nettoinvestering av placeringstillgångar, livförsäkring	<u>-9 500</u>	<u>-11 200</u>	<u>-9 500</u>	<u>-11 030</u>
Summa förändring av placerings-tillgångar	-9 500	-11 200	-9 500	-11 030

⁴⁾ Förändring av placeringstillgångar/försäkringstekniska avsättningar avsettningar fondförsäkring, netto	2015	2014	2015	2014
Investering i placeringstillgångar, fondförsäkring	-219	-1 215	-219	-1 215
Förändring av försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring	<u>219</u>	<u>1 215</u>	<u>219-</u>	<u>1 215</u>
Summa förändring av placerings-tillgångar/försäkringstekniska av-sättningar fondförsäkring, netto	-	-	-	-

	Koncernen		Moderföretag	
	2015	2014	2015	2014
⁵⁾Nettoinvestering i koncernföretag				
Investering i koncernföretag	-	-	-146	-139
Summa nettoinvestering i koncernföretag	-	-	-146	-139
Nettoinvestering i intresseföretag	2015	2014	2015	2014
Investering i intresseföretag	-	-	-3	-
Summa nettoinvestering i intresseföretag	-	-	-3	-
⁶⁾Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar	2015	2014	2015	2014
Investering i övriga placeringstillgångar	-7	-	-	-
Försäljning av övriga placeringstillgångar	-218	-	-	-
Summa nettoinvestering i övriga placeringstillgångar	-225	-	-	-
⁷⁾Delkomponenter som ingår i likvida medel	2015	2014	2015	2014
Kassa och banktillgodohavanden	3 451	2 593	3 365	2 353
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	3 451	2 593	3 365	2 353
⁸⁾Effekt av samgående/ beståndsöverlåtelse	2015	2014	2015	2014
Övriga tillgångar	-	33	-	33
Likvida medel	-	1 405	-	1 405
Summa tillgångar	-	1 438	-	1 438
Avsättningar	-	1 093	-	1 093
Summa avsättningar	-	1 093	-	1 093
Totalt	-	345	-	345
Påverkan i likvida medel	-	1 405	-	1 405

Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.

Ej tillgängliga likvida medel	2015	2014	2015	2014
Valutarestriktioner	-	-	-	-
Andra legala restriktioner	-	-	-	-
Summa ej tillgängliga likvida medel	-	-	-	-

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper

Allmän information

Årsredovisningen avges per 31 december 2015 och avser räkenskapsåret 2015 för KPA Pensionsförsäkring AB som är ett ömsesidigt försäkringsbolag med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Östgötagatan 90, 116 64 Stockholm och organisationsnummer är 556401-6544.

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) och antagna av EU. Tillämpning sker även av Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1 för koncerner. Även tillämpliga delar av Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2008:26 och dess ändringsföreskrifter och Lag om årsredovisningslagen för försäkringsföretag tillämpas i koncernredovisningen.

KPA Pensionsförsäkring AB:s årsredovisning är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag FFFS 2008:26, och Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2, Redovisning för juridiska personer. KPA Pensionsförsäkring AB tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS i juridisk person och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och FFFS 2008:26. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

Förutsättningar vid upprättande av försäkringsföretagets finansiella rapporter

KPA Pensionsförsäkring AB:s funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal kronor. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument, finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen, samt finansiella skulder i fondförsäkringar. Även fastigheter värderas till verkligt värde.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. I not 44 beskrivs bedömningar och uppskattningar som har en betydande inverkan på de finansiella rapporterna.

De viktigaste antagandena som påverkar redovisade belopp för tillgångar och skulder är relaterade till de försäkringstekniska avsättningarna beskrivs i not 31-33. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet.

Betydelsen av respektive antagande visas i känslighetsanalys i not 2, Upplysningar om risker.

De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 16 mars 2016. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på stämman den 25 maj 2016.

Ändrade redovisningsprinciper

Ändrade redovisningsprinciper

föranledda av nya eller ändrade IFRS

Inga ändringar har skett under 2015.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte börjat tillämpas

Ett antal nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft först under kommande räkenskapsår och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nyheter eller ändringar som blir tillämpliga fr.o.m. räkenskapsår 2016 och framåt planeras inte att förtidstillämpas.

Nedan beskrivs förväntade effekter på de finansiella rapporterna som tillämpningen av nedanstående nya eller ändrade IFRS förväntas få på de finansiella rapporterna. Utöver dessa bedöms inte de övriga nyheterna påverka KPA Pensionsförsäkring ABs finansiella rapporter.

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft den 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten givet att EU antar standarden. EU planerar att godkänna standarden under första halvåret 2016.

IASB har föreslagit att företag som bedriver försäkringsverksamhet ska få ett tillfälligt undantag att senarelägga övergången till IFRS 9 till den 1 januari 2021.

De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier; där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde

via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Fair value option är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en mis-match i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar som inte innehas för handel i övrigt totalresultat.

Vad gäller de delar som berör finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39 förutom vad avser finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde enligt den så kallad "Fair Value Option". För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive på förändringar i referensränta.

Den nya nedskrivningsmodellen kommer kräva en redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. De nya reglerna kring säkringsredovisning innebär bland annat förenklingar av effektivitetstester samt utökning av vad som är tillåtna säkringsinstrument och säkrade poster. KPA Pensionsförsäkring AB har ännu inte gjort någon utvärdering av effekterna då standarden ännu inte godkänts för tillämpning inom EU.

IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som ska ersätta befintliga standarder och uttalanden om intäkter. Standarden ersätter IAS 18. Branscher som bedöms påverkas mest är telekom-, programvaru-, fastighets-, flyg-, förvars-, bygg- och anläggningsbranscherna samt företag som ägnar sig åt kontraktstillverkning. Alla företag kommer dock att påverkas av de nya, väsentligt utökade upplysningskraven. Tre alternativa sätt finns för övergången; full retroaktivitet, delvis retroaktivitet (inkluderar lätttnadsregler) och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per 1 januari 2018 för kontrakt som är pågående enligt det gamla regelverket (IAS 11/IAS 18). IFRS 15 träder ikraft 2018 och tidigare tillämpning

är tillåten givet att EU har antagit standarden. EU väntas godkänna IFRS 15 i första kvartalet 2016. Detta ska ske enligt en femstegsmodell som i korthet innebär att ett företag ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtaganden i avtal fullgörs. Ett företag ska för varje kontrakt med kund identifiera prestationsåtagande för varje produkt eller tjänst och därefter sätta ett transaktionspris som fördelas till respektive prestationsåtagande. En intäkt ska därefter redovisas när respektive prestationsåtagande fullgörs.

Standarden är inte tillämplig på försäkringsavtal men är tillämplig för de avtal eller delar av avtal som bedöms utgöra en tjänst. KPA Pensionsförsäkring AB har ännu inte gjort någon utvärdering av effekterna då standarden ännu inte godkänts för tillämpning inom EU.

IFRS 16 Leases kommer att ersätta IAS 17 Leases. IFRS 16 ska tillämpas från och med 2019. Förtida tillämpning är tillåten förutsatt att även IFRS 15 Revenues from Contracts with Customers tillämpas från samma tidpunkt. För leasetagaren innebär IFRS 16 att begreppen finansiell respektive operationell leasing försvinner och ersätts av en modell där tillgångar och skulder för alla leasingavtal där leasingperioden överstiger 12 månader ska redovisas i balansräkningen. För leasegivare bibehålls begreppen finansiell leasing och operationell leasing vilket innebär att redovisningen blir i princip oförändrad.

Följande nya och ändrade IFRS med framtida tillämpning förväntas inte komma att ha någon väsentlig effekt på KPA Pensionsförsäkring AB finansiella rapporter.

Ändrad IAS 16 och IAS 38: Clarification of Acceptable Methods of Depreciation and Amortisation – ändringarna klargör att de acceptabla metoderna för avskrivningar av materiella och immateriella tillgångar är baserade på det förväntade konsumtionsmönstret av tillgångarnas framtida ekonomiska fördelar. Avskrivningar baserade på intäktsgenerering är inte en acceptabel metod eftersom intäkter genererade av aktiviteter som innehåller en tillgång speglar oftast andra faktorer än förbrukningen av de ekonomiska fördelar som är kopplade till tillgången. Likaså anses intäkter generellt sett vara en olämplig utgångspunkt för att mäta konsumtion av ekonomiska fördelar kopplade till immateriella tillgångar. Ändringarna ska tillämpas från och med den 1 januari 2016 och tidigare tillämpning är tillåten. EU väntas godkänna

ändringen under fjärde kvartalet 2016.

Ändrad IAS 27: Equity Method in Separate Financial Statements: ändringen innebär att kapitalandelsmetoden kan användas vid redovisning av innehav i dotterbolag, joint ventures och intresseföretag i ett företags separata finansiella rapporter. Enligt IASB retroaktiv tillämpning från den 1 januari 2016. Tidigare tillämpning tillåten. EU väntas godkänna ändringen under tredje kvartalet 2015. Det återstår att se hur Rådet för finansiell rapportering kommer att hantera denna ändring i RFR 2.

Ändrad IFRS 10 och IAS 28: Sale or Contribution of Assets between an Investor and its Associate or Joint Venture. Det har funnits en inkonsistens mellan IFRS 10 och IAS 28 avseende hur försäljning eller tillskott av tillgångar mellan investerare och intresseföretag eller joint venture ska redovisas. Ändringen innebär att hela vinsten eller förlusten redovisas om försäljningen eller tillskottet av tillgångarna utgörs av en rörelse (oavsett om det är ett dotterföretag eller en inkrämsöverlåtelse). När det gäller försäljning eller tillskott av tillgångar som inte är en rörelse ska endast del av vinst eller förlust redovisas. IASB kommer att ge ut ett utkast avseende uppskjutande av ikraftträdandetidpunkten. Detta är inte angivet när tillämpning ska påbörjas. EU avvaktar beslutandeprocessen tills den föreslagna ändringen av ändrade IFRS 10 och IAS 28.

Ändrad IFRS 11: Accounting of Acquisitions of Interests in Joint Operations – det har tidigare varit oklarheter gällande redovisning av rörelseförvärv avseende gemensamma verksamheter framförallt gällande företag inom energi- och naturresursbranschen. Därför har denna ändring gjorts vilken innebär att IFRS 3 Rörelseförvärv ska tillämpas när ett förvärv av gemensamma verksamheter utgörs av en rörelse. Common control transaktioner är exkluderade. Enligt IASB framåtriktad tillämpning från 1 januari 2016. Tidigare tillämpning tillåten.

FFFS 2015:12, Föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag kommer att ersätta Finansinspektionens föreskrifter om allmänna råd (FFFS 2008:26) om årsredovisning i försäkringsföretag. I de nya föreskrifterna införs utökade upplysningskrav på den diskonteringsränta som företaget använder. Bestämmelserna om nyckeltal har anpassats till de krav och begrepp som gäller i och med genomförandet av Solvens II-direktivet

och försäkringsgrenarnas indelning har anpassats till den nationella tillsynsrapporteringen. Reglerna om offentliggörande av redovisningsrelaterade uppgifter om ersättning och förmåner till ledningen överförs till FFFS 2015:12 från Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:2) om ersättningspolicy i försäkringsföretag, fondbolag, börser, clearingorganisationer och institut för utgivning av elektroniska pengar. Reglerna träder i kraft den 1 januari 2016 och tillämpas för första gången på årsbokslut, årsredovisningar och koncernredovisningar för räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2015 och i delårsrapporter som upprättas för del av sådant räkenskapsår.

Utöver förändrade krav på upplysningar och nyckeltal förväntas inte de nya reglerna innebära någon väsentlig förändring i de finansiella rapporterna.

Konsolideringsprinciper

Dotterföretag

KPA Pensionsförsäkring AB konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. För att bestämmande inflytande ska föreligga ska följande kriterier vara uppfyllda; KPA Pensionsförsäkring AB har inflytande över investeringsobjektet, KPA Pensionsförsäkring AB är exponerad för eller har rätt till rörlig ersättning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier som utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras. Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att ett förvärv av dotterföretag beaktas som en transaktion varigenom moderföretaget indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat. Överförd ersättning i samband med förvärvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare

affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet. Dotterföretags finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör.

I de fall dotterföretaget redovisningsprincip inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper.

Intresseföretag

Aktieinnehav i vilka KPA Pensionsförsäkring AB har lägst 20 och högst 50 procent av rösterna eller på annat sätt har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande, över den driftsmässiga eller finansiella styrningen, redovisas enligt kapitalandelsmetoden. Metoden bygger på att det bokförda värdet av aktier i intresseföretag förändras med den årliga resultatandelen. Motsvarande belopp redovisas i resultaträkningen under "Andel i intresseföretags resultat" i det icke-tekniska resultatet. Redovisade vinstandelar är ej att betrakta som disponibla för ägarkoncernen och därför sker en omföring till kapitalandelsfonden.

När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör.

Transaktioner som elimineras vid konsolidering Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och realiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen. Realiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Realiserade förluster elimineras på samma sätt som realiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. KPA Pensionsförsäkring AB:s funktionella valuta är svenska kronor och vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden "Kapitalavkastning, intäkter" respektive "Kapitalavkastning, kostnader".

Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

Försäkringsavtal och investeringsavtal

KPA Pensionsförsäkring AB har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisken de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för bolaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Företaget har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken är minst fem procent. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett finansiellt instrument. Klassificeringen styr dock inte om avtalen redovisas som försäkringsavtal eller delas upp på en försäkringsdel och en finansiell del, så kallad unbundling.

KPA Pensionsförsäkring AB:s bestånd som avser fondförsäkring redovisas som ett finansiellt instrument, så kallat investeringsavtal. Företaget har valt att dela upp fondförsäkringsavtal på en försäkringsdel och en finansiell del, så kallad unbundling. Redovisning av de finansiella delarna av avtalet sker enligt IAS 39 "Finansiella instrument, redovisning och värdering" samt IAS 18 "Intäkter". Uppdelning inom försäkringsavtalet ger en tydlig redovisning som visar hur stor del av inbetalningarna som går till verksamhet med risk respektive till sparandeverksamhet. Avtal med negativ risksumma delas upp och frigjord risksumma redovisas som premie för att kunna ge arvsvinst. Valet att unbundla all fondförsäkring

innebär att alla fondförsäkringsavtal kan redovisas på ett enhetligt sätt. Enligt IFRS 4 får avtal med betydande andel diskretionär del (återbäring) redovisas som försäkringsavtal. Eftersom alla bolagets avtal med traditionell förvaltning eller pensionstillägg har en betydande diskretionär del har bolaget beslutat att redovisa samtliga dessa avtal som försäkringsavtal. Sjuk- och premiebefrielseförsäkring, avgiven återförsäkring redovisas som försäkringsavtal eftersom dessa avtal alltid innehåller betydande försäkringsrisk.

Redovisning av verksamhet som redovisas som försäkringsavtal

Verksamhet som redovisas som försäkringsavtal redovisas enligt IFRS 4.

Intäktsredovisning/Premieinkomst

Som premieinkomst redovisas inbetalda belopp under räkenskapsåret enligt försäkringsavtal för direkt försäkring.

Utbetalda försäkringersättningar

Som utbetald försäkringersättning redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkringsskador, oberoende av när skadan inträffat.

Redovisning av verksamhet som delas upp i försäkringsdel respektive investeringsdel

Fondförsäkringsavtal och avtal med rätt till villkorad återbäring delas upp i en försäkringsdel och en investeringsdel ("unbundling"). Försäkringsdelen redovisas enligt IFRS 4 och investeringsdelen enligt IAS 39 Finansiella instrument redovisning och värdering och IAS 18 Intäkter. För avtal som delas upp på en försäkringsdel och en investeringsdel redovisas in- och utbetalningar för den finansiella delen av avtalet inte som premieinkomst och försäkringersättningar över resultaträkningen, utan istället som en förändring via balansräkningen. Avgiftsintäkter avseende de avtal som delas upp redovisas dels som intäkter från investeringsavtal och dels bland övriga tekniska intäkter.

Intäktsredovisning/Premieinkomst

De olika typer av avgifter som debiteras kunderna för förvaltning intäktsförs i takt med att företaget tillhandahåller förvaltningstjänster till innehavarna av avtalen. Tjänsterna tillhandahålls jämnt fördelade under avtalens löptid. Avgifter som debiteras kunderna

vid specifika tillfällen, såsom exempelvis fondbyte, flytt till annan försäkringsgivare eller återköp, intäktsförs i samband med händelsen.

För dödsfalls- och sjukfallsrisker tas premier ut genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital en gång per månad. För långlevnadsrisker tas premier ut genom att hela eller delar av fondvärdet/försäkringskapitalet tillfaller bolaget vid försäkrads dödsfall. Belastning för avkastningsskatt görs genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital.

Värdeförändring och utdelning

Verklig avkastning på tillgångar som tillhandahålls för försäkringstagarnas räkning redovisas som en värdeökning respektive värdeminskning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk, och avkastning tillförd försäkringsavtalen redovisas i resultaträkningen som en förändring i försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk.

Utbetalda försäkringsersättningar

Premiefrielse vid sjukdom – Försäkringsersättning betalas ut genom att bolaget i försäkringstagarens ställe betalar in inbetalningar till det avtal som premiefrielsebeloppet avses täcka.

Dödsfall - Försäkringsersättning betalas ut genom att bolaget vid behov skjuter till kapital till det värde som enligt avtalet ska gälla strax efter dödsfall.

Livsfall – Försäkringsersättningar betalas ut enligt avtal.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar utgörs av livförsäkringsavsättning och avsättning för oreglerade skador.

Livförsäkringsavsättningar motsvarar det förväntade kapitalvärdet av bolagets garanterade förpliktelser enligt försäkringsavtal efter avdrag för det förväntade kapitalvärdet av avtalade framtida premieinbetalningar.

Kapitalvärdena beräknas med beaktande av antaganden om framtida ränta, dödlighet och andra riskmått, driftskostnader och skatter.

Livförsäkringsavsättningarna och oreglerade skador som avser tjänstepensioner värderas enligt EU's tjänstepensionsdirektiv. KPA Pensionsförsäkring AB:s traditionella försäkringar klassificeras som tjänstepensioner. Det innebär att pensionsåtagandena värderas enligt så kallad aktsamma antaganden. De aktsamma antaganden beträffande ränta, dödlighet, driftskostnader och sjuklighet väljs så att de ger en realistisk bild av garanterade åtaganden gentemot de försäkrade.

Vid värderingen diskonteras förväntade kassaflöden med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag) som väljs i enlighet med FI's föreskrift om val av räntesats (2013:23). Diskonteringsräntan beräknas utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminränta. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut linjärt upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminräntan.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättning för oreglerade skador ska täcka framtida kostnader för försäkringsersättningar som uppstår vid sjukdom. Avsättningen för oreglerade skador avser avsättning för inträffade men ännu inte inrapporterade skador (IBNR) som omfattar kostnader för inträffade men ännu okända skador. Beloppet är en uppskattning baserad på KPA Pensionsförsäkring AB:s historiska erfarenheter och skadeutfall.

Fondförsäkringsavsättning

Avsättning för fondförsäkring redovisas under försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagare bär placeringsrisk och motsvaras av värdet av försäkringstagarnas fondandelar.

Driftskostnader

Samtliga driftskostnader fördelas i resultaträkningen efter funktionerna skadereglering och administration samt kapitalförvaltningen.

Redovisning av kapitalavkastning

Kapitalavkastning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagarna bär placeringsrisken samt avkastningen på placeringstillgångar i livförsäkringsrörelsen redovisas i det tekniska resultatet. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar i fondförsäkringsbolagen och övriga koncernföretag samt kapitalavkastning avseende skadeförsäkringsrörelsen redovisas i den icke-tekniska redovisningen.

Kapitalavkastning, intäkter

Posten Kapitalavkastning, intäkter avser avkastning på placeringstillgångar och omfattar hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar (inklusive utdelningar på aktier i koncern- och intresseföretag), ränteutgifter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto).

Kapitalavkastning, kostnader

Under Kapitalavkastning, kostnader redovisas kostnader för placeringstillgångar. Posten omfattar driftskostnader för byggnader och mark, kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar som värderas till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar redovisas tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag. Sådana förändringar som förklaras av valutakursförändringar redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust under posten Kapitalavkastning.

Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar på fondförsäkringstillgångar redovisas under värdeökning alternativt värdeminskning på fondförsäkringstillgångar.

Skatter

Inkomstskatt

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Verksamhetsgrenen premiefrielseförsäkring samt dotterbolag som ej bedriver försäkringsverksamhet beskattas enligt lagen om inkomstskatt.

Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas baserade på hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Temporära skillnader beaktas inte för skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag under förutsättning att moderföretaget eller investeraren kan styra tidpunkten för återföring av de temporära skillnaderna och det är sannolikt att en sådan återföring inte sker inom överskådlig framtid.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

För de verksamhetsgrenar där skatten beräknas utifrån förmögenhetsmassan (avkastningsskatt) har ingen belastning av uppskjuten skatt skett.

Eventuellt tillkommande inkomstskatt som uppkommer vid utdelning redovisas vid samma tidpunkt som när utdelningen redovisas som en skuld.

I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Avkastningsskatt

Livförsäkringsbolag betalar avkastningsskatt enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Avkastningsskatt är inte en skatt på försäkringsföretagets resultat, utan värdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning belastas med avkastningsskatt som beräknas och betalas varje år. Avkastningsskatten redovisas i det icke-tekniska resultatet för koncernen och för moderföretaget som aktuell skattekostnad.

Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är fastigheter som innehas i syfte att generera avkastning. Förvaltningsfastigheter redovisas till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen i koncern. Det verkliga värdet baseras halvårsvis på värderingar utförda av oberoende värderingsmän. Vid kvartalsboks slutens första respektive tredje kvartal värderas fastigheterna internt. I koncernen redovisas förvaltningsfastigheter till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen. Det verkliga värdet fastställs genom en kombination av huvudsakligen en marknadsanpassad kassaflödeskalcul samt avkastningsmetoden. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdet av beräknade framtida kassaflöden samt nuvärdet av ett beräknat restvärde för respektive fastighet. Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar redovisas i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas under Kapitalförvaltning, intäkter och fastighetskostnaderna under Kapitalförvaltning, kostnader i koncernen.

Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper samt derivat. Bland skulder och eget kapital återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat. Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra

tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över dem. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld.

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

Klassificering och värdering

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader för alla finansiella instrument förutom avseende de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan.

Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoreultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka

livförsäkringstagaren bär risk samt vissa organisatoriska innehav som redovisas bland övriga finansiella placeringstillgångar.

KPA Pensionsförsäkring AB har som princip att hänföra samtliga dessa placeringstillgångar som är finansiella instrument och som inte är aktier i dotter- eller intresseföretag till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

Beräkning av verkligt värde

För en beskrivning av hur verkligt värde bestäms hänvisas till not 27.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna räntetäkter. Dessa tillgångar värderas till nominellt belopp plus upplupen ränta. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

Företaget har som princip att hänföra samtliga fondförsäkringsåtaganden till värderingskategorin finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen därför att detta eliminerar den mismatch i redovisningen som annars skulle uppstå till följd av att de kopplade tillgångarna värderas till verkligt värde.

Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Nedskrivningar av finansiella instrument

Nedskrivningsprövning för finansiella tillgångar i kategorin lånefordringar/kundfordringar

Vid varje rapporttillfälle utvärderar KPA Pensionsförsäkring AB om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

En finansiell tillgång har ett nedskrivningsbehov endast om objektiva belägg visar att en eller flera händelser inträffat som har en inverkan på framtida kassaflöden för den finansiella tillgången om dessa kan uppskattas på ett tillförlitligt sätt.

Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar om uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande:

- betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären,
- att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts,
- ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp,
- att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion och
- negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar.

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet.

Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Leasade tillgångar

Samtliga leasingavtal har klassificerats som operationella och redovisas enligt reglerna för operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingperioden.

Immateriella tillgångar

Övriga immateriella tillgångar

Tillgångarna består av förvärvade försäkringsbestånd som bedömts medföra framtida ekonomiska fördelar. Tillgångarna redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning (se nedan) och eventuella nedskrivningar.

Avskrivningsprinciper

Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över den immateriella tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nyttjandeperioderna omprövas årligen. Avskrivningsbara immateriella tillgångar skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning. Den beräknade nyttjandeperioden uppgår till fem – tio år.

Andra avsättningar

En avsättning redovisas i balansräkningen när KPA Pensionsförsäkring AB har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella

marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden.

Aktieägartillskott

Aktieägartillskott redovisas direkt mot eget kapital hos mottagaren och aktiveras i aktier och andelar hos givaren

Pensioner och liknande förpliktelser

Pensioner och liknande förpliktelser

KPA tryggar sina pensionsåtaganden både avgiftsbestämda som förmånsbestämda pensionsplaner. Förmånsbestämda planer innebär att bolaget har en pensionsförpliktelse som grundar sig på en eller flera faktorer där utfallet i nuläget är okänt. Exempelvis kan ersättningar vara beroende av slutlön och antal år av anställning.

Avgiftsbestämda planer innebär att bolaget gör löpande inbetalningar till separata myndigheter eller fonder och ersättningsnivån är beroende av den uppnådda avkastningen på dessa investeringar. De mest betydelsefulla förmånsbaserade planerna baseras på anställningstid och den ersättning som de anställda har vid eller nära pensioneringen. KPA Pension tryggar pensionerna enligt KTP-planen i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse sedan den 1 juli 2011. Tidigare intjänande enligt KPA-planen tryggas med försäkring och för före detta anställda i PA-KL-planen i en stiftelse.

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls.

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där Folksamns förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsbolag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förplik-

telser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i årets resultat i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder; denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en svensk bostadsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar per rapportdagen.

Koncernens nettoförpliktelse utgörs av nuvärdet av förpliktelsen, minus verkligt värde på förvaltningstillgångarna justerat för eventuella tillgångsbegränsningar.

Räntekostnaden/intäkten netto på den förmånsbestämda förpliktelsen/tillgången redovisas i årets resultat under finansnettot. Räntenettot är baserat på den ränta som uppkommer vid diskontering av nettoförpliktelsen, det vill säga ränta på förpliktelsen, förvaltningstillgångar och ränta på effekt av eventuella tillgångsbegränsningar. Övriga komponenter redovisas i rörelseresultatet.

Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster, skillnad mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenettot och eventuella ändringar av effekter tillgångsbegränsningar (exklusive ränta som inkluderas i räntenettot). Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat.

När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till det lägsta av överskottet i planen och tillgångsbegränsningen beräknad med hjälp av diskonteringsräntan. Tillgångsbegränsningen utgörs av nuvärdet av de framtida ekonomiska fördelarna i form av minskade framtida avgifter eller kontant återbetalning.

Ändringar eller reduceringar av en förmånsbestämd plan redovisas vid den tidigaste av följande tidpunkter; I, när ändringen i planen eller reducering-

en inträffar eller II, när företaget redovisar relaterade omstruktureringskostnader och ersättningar vid uppsägning. Ändringarna/reduceringarna redovisas direkt i årets resultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena och redovisas därför som en del av nettoförpliktelsen/-tillgången. Den del av särskild löneskatt som är beräknad utifrån tryggandelagen i juridisk person redovisas av förenklingsskäl som upplupen kostnad istället för som del av nettoförpliktelsen/-tillgången.

Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldberäkningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

Pensionering i egen regi

KPA Pensionsförsäkring AB har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till vissa anställda att ersätta 65 procent av lönen för de medarbetare som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen.

Ansvarsförbindelser (eventualförpliktelser)

En eventalförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

Skillnaderna mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper framgår nedan. De nedan angivna redovisningsprinciperna för moderföretaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i moderföretagets finansiella rapporter, där inte annat anges.

Dotterföretag och intresseföretag

Aktier i dotter- och intresseföretag redovisas i moderföretaget till anskaffningsvärden efter avdrag för erforderliga nedskrivningar. Aktieägartillskott som lämnas som kapitaltillskott bokförs som en ökning av andelsvärdet i balansräkningen. För att fastställa huruvida det föreligger nedskrivningsbehov av placeringar i koncern- och intresseföretag tillämpas IAS 36, Nedskrivningar. För att beräkna konsolideringskapitalet görs en värdering till verkligt värde av koncern- och intresseföretag, dels en substansvärdering, beroende på karaktären på innehavet. I samband med förvärv eller andra strukturella förändringar görs en djupare analys av företagets värde som även tar hänsyn till kassaflöde, framtida vinster, varumärke och värdering av kundstocken.

Samtliga utdelningar redovisas som intäkt.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderföretaget tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS 19. Moderföretaget följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De mest väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

Skatter

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital. Vidare redovisas avkastningsskatten som en aktuell skattekostnad.

Koncernbidrag och aktieägartillskott för juridiska personer

Koncernbidrag redovisas enligt de redovisningsprinciper som anges i RFR 2 IAS 18 p 3 (erhållna koncernbidrag) samt RFR 2 IAS 27 p 2 (lämnade koncernbidrag). Detta innebär att koncernbidrag som företaget erhåller från dotterföretag redovisas enligt samma principer som utdelning från dotterföretag. Koncern-

bidrag som bolaget lämnar till dotterföretag redovisas som investering i aktier i dotterföretag.

Beskrivning av karaktär och syfte med reservposter under eget kapital

Nedan följer en beskrivning av karaktären hos och syftet med reservposterna under eget kapital.

Eget kapital i obeskattade reserver

I koncernredovisningen redovisas eget kapitaldelen (78 procent) av obeskattade reserver som Eget kapital i obeskattade reserver.

Konsolideringsfond

Här redovisas det belopp i moderföretaget som får användas för förlusttäckning och andra ändamål som följer av bestämmelser i bolagsordningen.

Reservfond

Syftet med reservfonden var att spara en del av årets resultat som inte gick åt för täckning av balanserad förlust. Avsättning till reservfond är inte längre erforderlig.

Kapitalandelsfond

Här redovisas belopp som härrör från att andelar i intresseföretag tagits upp till ett högre värde än i närmast föregående balansräkning med tillämpning av kapitalandelsmetoden.

Balanserade vinstmedel

Balanserade vinstmedel i koncernen utgörs av årets resultat samt föregående års balanserade vinstmedel efter eventuell vinstutdelning till minoritetsägare. Styrelsen lämnar förslag till utdelning. Utdelningens storlek beslutas av bolagsstämman.

Not 2. Upplysningar om risker

Upplysningar om risker

Denna not beskriver KPA Pensionsförsäkring AB's riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

KPA Pensionsförsäkring AB's riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner.

KPA Pensionsförsäkring AB bedrivs enligt ömse-sidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i KPA Pensionsförsäkring AB:s affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapital-situation.

Riskfilosofi

Riskfilosofin anger KPA Pensionsförsäkring AB:s övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk tas medvetet och att risktagandet styrs som en integrerad del av verksamhetsstyrningen med utgångspunkt från företagets vision och värderingar och med högt ställda krav på efterlevnad av lagar och regler. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera något värde begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk.

Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa

nytta i den dagliga verksamheten behöver företaget även ha en sund riskkultur. Ledning och chefer bidrar till en sund riskkultur genom att i ord och handling förmedla till sina medarbetare vad som är företagets attityd till och aptit på risk, samt hur riskhantering bedrivs inom företaget. Alla företagets medarbetare bidrar till en sund riskkultur genom att agera i enlighet med företagets värderingar och hålla sig uppdaterade om aktuella regelverk.

Riskaptitramverket

Företagets riskaptitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Ramverket består av komponenterna riskaptit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskaptitramverket utgör en central och viktig komponent i att binda samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategi- och affärsplaneringsprocess, samt företagets egna risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskaptitramverk men utgör även underlag för riskaptitramverkets utformning.

Risk- och kapitalmätten mäter och ger underlag för att analysera den möjliga effekten av olika risker på KPA Pensionsförsäkring AB. För att möjliggöra analys av företagets väsentliga risker är valet av riskmätt baserat på företagets styrmodell. KPA Pensionsförsäkring AB:s riskaptit anger den nivå på risk som styrelsen bedömer är önskvärd för att uppnå företagets långsiktiga mål medan risktoleransen anger gränsen för vilken riskexponering som kan accepteras. Företagets riskaptit och risktolerans är satta med hänsyn till såväl finansiella som icke-finansiella mål med beaktande av regulativa krav.

Den kvalitativa riskaptiten anger den nivå på risk som är önskvärd för att uppnå företagets långsiktiga mål. Risker som företaget söker är risker som förväntas bidra positivt till KPA Pensionsförsäkring AB:s måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget

inte är villigt att exponera sig för då de negativa konsekvenserna inte förväntas överväga de positiva eller osäkerheten är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera.

Risktoleransen anger den maximala mängd risk som styrelsen kan acceptera och sätts primärt utifrån företagets förmåga att hantera risk. Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

KPA Pensionsförsäkring AB:s riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av väsentliga interna och externa förändringar.

Den samlade effekten som KPA Pensionsförsäkring AB:s övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskaptiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskaptit och kapitalbehov både på kort och lång sikt.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och utgör en viktig beståndsdel i den övergripande riskhanteringen. Nedan beskrivs riskhanteringsprocessens olika steg.

Identifiera risker

Företaget definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder för olika kategorier

av risk. Exempel på analysmetoder som tillämpas är omvärldsanalyser, verksamhetsanalyser, produkt- och erbjudandeanalyser samt portföljanalyser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras.

Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Kunskap om verksamheten och dess risker finns i första linjen där respektive chef är ytterst ansvarig för att risker identifieras och dokumenteras inom sina ansvarsområden inklusive eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering ska även de konsekvenser som kan uppstå om händelsen/risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken identifieras och dokumenteras. Riskfunktionen stödjer första linjens riskidentifiering genom att tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd, samt stöd vid formulering och värdering av identifierade risker.

Genomföra riskanalys

Vid riskanalysen analyseras, värderas och mäts enskilda risker och samverkan mellan dessa. Företagets risker värderas på ett enhetligt sätt och kvantifieras med vedertagna mätmetoder i den mån kvantifiering är möjlig. Beroende på riskkategori är värderingen kvantitativ (mätning) eller kvalitativ (bedömning).

I den kvalitativa värderingen av framförallt verksamhetsrisker analyseras hur stor påverkan risker kan få på kunder, varumärke eller kostnader om de inträffar. Sannolikheten bedöms genom en uppskattning av när eller hur ofta risken skulle kunna inträffa om inga åtgärder vidtas. Riskfunktionen tillhandahåller metodstöd för värdering av verksamhetsrisker.

Hantera risker

Riskhanteringsprocessens tredje steg innebär att "behandla" riskerna genom att först besluta om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras för att därefter besluta om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas, samt att slutligen planera och genomföra beslutade åtgärder. Första linjen ska hantera riskerna, men kan ta stöd av riskfunktionen vid utformning av åtgärder. Om det finns behov av att samverka inom företaget för att reducera eller eliminera risker ska den verksamhet som identifierat risken påtala detta för övriga som berörs. Företagets riskaptit ska vara vägledande för beslut om hantering.

Övervaka och följ upp risker, utvärdera riskhantering

Processens fjärde steg innebär att risker och riskåtgärder följs upp löpande. Chefer i verksamheten följer upp att de riskhanterande åtgärder som beslutats genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjens uppföljning samt följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder.

Analysera och rapportera riskexponering

De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Riskfunktionen sammanställer, minst två gånger per år, en riskrapport till vd och styrelse som beskriver företagets sammanlagda riskexponering och övergripande status på riskhanterande åtgärder. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Riskorganisation och beslutsprocesser

Styrelsen i KPA Pensionsförsäkring AB har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras.

Alla medarbetare i företaget har ansvar för att identifiera och hantera risker inom sitt ansvarsområde. Medarbetare har ansvar för att känna till och följa aktuella regelverk och att bidra till en sund riskkultur. Medarbetare ska också utan fördröjning rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser, till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen.

Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för

riskhantering. Det innebär att i enlighet med regelverket för riskhantering identifiera, mäta/värdera och fatta beslut om hur risker ska hanteras samt vidta åtgärder för att hantera dessa.

I chefsansvaret ingår att säkerställa god intern kontroll genom att se till att de processer och/eller rutiner som används i verksamheten möjliggör ett medvetet risktagande. Det innebär även att dokumentera och säkerställa utförandet av kontroller som fångar upp förändrade förutsättningar och eventuella avvikelser från förväntat resultat. Cheferna ska även sträva efter en helhetssyn på riskhantering och ska samverka med varandra när det gäller riskhantering. De ansvarar också för att göra det möjligt för medarbetarna att efterleva tillämpliga regelverk och för att följa upp efterlevnaden av dessa.

Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie, risk och compliancefunktionerna. Dessa funktioner stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för aktuarie, risk-, compliance- och internkontrollverksamheten i företaget. Andra ansvarslinjen ansvarar även för att övervaka, kontrollera, följa upp och utvärdera första linjens riskhantering i syfte att bevaka företagets och försäkringstagarnas ekonomiska intressen. Funktionerna är självständiga i förhållande till första ansvarslinjen, är underställda vd och rapporterar till vd och styrelse.

Riskfunktionen ansvarar för att utveckla och förvalta företagets riskhanteringssystem samt stödjer dess tillämpning. Riskfunktionen följer upp, övervakar och kontrollerar riskhanteringen i företaget. Vidare analyserar och rapporterar Riskfunktionen företagets riskexponering till vd och styrelse och till organisationen i övrigt.

Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra ansvarslinjens funktioner har fastställts i styrande regelverk.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet,

samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter.

Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella riskerna som företaget är eller kan bli exponerat för. Styrelsen ska proaktivt begära information om materiella riskerna samt utmana den information som kommer från första och andra ansvarslinjen. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras.

Styrelsen för KPA Pensionsförsäkring AB har utsett ett risk- och kapitalutskott. Utskottet har bland annat till uppgift att utvärdera riskhanteringssystemet och företagets väsentliga risker.

Verkställande direktörens ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering.

För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvaliteten i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse har vd inrättat kommittéer där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i dessa kommittéer.

Väsentliga risker i KPA Pensionsförsäkring AB

KPA Pensionsförsäkring AB definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Den verk-

samhet som KPA Pensionsförsäkring AB bedriver innebär risker som kan leda till förluster i försäkringsprodukter eller tillgångar. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser vilka kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå som följd av såväl politiska förändringar, innovationer, förändrad rättslig praxis som icke ändamålsenliga interna processer, rutiner och system och brott mot externa eller interna regler. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker.

I kommande avsnitt beskrivs KPA Pensionsförsäkring AB:s försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Hantering av försäkringsrisker

Målet för KPA Pensionsförsäkring AB:s försäkringsverksamhet är att tillhandahålla ett utbud av produkter, som svarar mot våra kunders behov. KPA Pensionsförsäkring AB ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna. Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag. Korrekt prissättning tryggar KPA Pensionsförsäkring AB:s långsiktiga lönsamhet. Resersättningarna måste vara tillräckliga och fördelningen av överskott skälig. Såväl risker som principer och verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av försäkringskontrakt.

KPA Pensionsförsäkring AB erbjuder tjänstepensionsförsäkringar. Dessa utgörs av både olika former av sparandeförsäkring (traditionell livförsäkring samt fondförsäkring) och av riskförsäkring (premiebefrielseförsäkring)

Produktutbudet exponerar KPA Pensionsförsäkring AB för en mängd olika försäkringsrisker, vilka hänger samman med försäkrade händelser och produkternas utformning. Konsekvenser av dessa risker beaktas när försäkringsvillkor utformas, premier och åtaganden fastställs, försäkringstekniska avsättningar beräknas och överskott fördelas till försäkringsavtalen och över tid. Ett stort försäkringstagarkollektiv bidrar till en utjämning av de olika riskerna. KPA Pensionsförsäkring AB är ett icke-vinst utdelande försäkringsbolag och överskottet är hänförligt till försäkringstagarna och de försäkrade. Det innebär att fördelning av överskottet ska ske på ett contributions- och skälighetsmässigt sätt. För att säkerställa

detta sker löpande uppföljning för att säkerställa att inget delkollektiv gynnas på bekostnad av ett annat delkollektiv t.ex. vid fördelning av avkastning, driftskostnad m.m.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i de försäkringstekniska riktlinjerna och det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms, försäkringstekniska avsättningar beräknas och hur överskott fördelas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Ansvarig aktuarie föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer och försäkringstekniskt beräkningsunderlag under 2015. Fr.o.m. 2016 föreslår Aktuariefunktionen förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan bolagsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkring AB:s finansiella resultat och ställning påverkas till följd av en ökad eller minskad dödlighet bland de försäkrade. I KPA Pensionsförsäkring AB är risken för minskad dödlighet bland försäkrade med traditionell livförsäkring den dominerande försäkringsrisken. Om dödligheten överskattas vid tecknande av försäkring kan det leda till att för höga ersättningar utlovas. En överskattad dödlighet medför också att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga, liksom att fördelningen av överskott blir felaktig. Det förekommer även risk för ökad dödlighet både bland vissa sparandeprodukter och riskprodukter.

Riskerna hanteras genom att dödligheten i bestånden följs upp, och genom att dödlighetsantaganden uppdateras. I samband med skadereglering av dödsfall sker också riskbedömning, främst av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkring AB:s finansiella resultat och ställning påverkas till följd av förändringar av de försäkrades insjuknande eller tillfrisknande.

Risken hanteras genom att sjukligheten i bestånden följs upp, och genom att sjuklighetsantaganden uppdateras.

Driftskostnadsrisk

Med driftskostnadsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas av risken för att de driftskostnader som försäkringen medför underskattas. Underskattade driftskostnader kan medföra förluster på grund av att för höga ersättningar utlovas eller att otillräckliga avsättningar beräknas. Även fördelning av överskott påverkas av belastning för driftskostnader. Förutsättningar för hantering av driftskostnadsrisken skapas genom uppföljning och utveckling av förbättrade metoder för att fördela driftskostnader.

Optionsrisk

Många försäkringsprodukter, främst produkter med sparandeinslag, innehåller optioner att avsluta försäkringen på grund av flytt samt att avsluta premiebetalningen. Med annullationsrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkring AB:s finansiella resultat och ställning påverkas till följd av ett ökat utnyttjande av dessa optioner.

Försäkringstagaren har även en option att ändra till exempel utbetalningstidens längd. I optionsrisk ingår, förutom annullationsrisk, även risken att KPA Pensionsförsäkring AB inte når sina mål avseende finansiellt resultat och ställning på grund av att dessa optioner utnyttjas i högre grad än förväntat.

Dessa optionsrisker regleras i första hand genom försäkringsvillkor och ändringsregelverk. Målen är att avgiftsstrukturen ska vara utformad så att lönsamheten kan bibehållas och finansiell stabilitet upprätthållas. Vidare bör det säkerställas att avsättningarna är tillräckliga vid annullationer samt att annullationer inte medför att oskälig andel av överskottet utbetalas så att kvarvarande/övriga kunder drabbas negativt.

Katastrof- och koncentrationsrisk

Med katastrofrisk avses risken för att KPA Pensionsförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en enskild händelse som drabbar en stor andel av beståndet av försäkrade. Koncentrationsrisk avser risken för att KPA Pensionsförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av försäkringsrisker inom och mellan försäkringsgrenar.

Koncentrationsrisk kan medföra att enskilda händelser kan få betydande konsekvenser. Koncentrationsrisk kan också uppstå om KPA Pensionsförsäkring AB är ensidigt exponerat mot till exempel ett begränsat produktutbud eller ett enskilt avtalsområde.

KPA Pensionsförsäkring AB:s försäkringsverksamhet är inriktad på stora kollektiv. Inom ett och samma kollektiv adderas en stor mängd oberoende risker vilket ger en riskutjämning i form av en större förutsägbarhet om den totala ersättningens omfattning. För kollektivavtalad försäkring har KPA Pensionsförsäkring AB begränsad möjlighet att styra över riskspridningen, men de stora bestånd som KPA Pensionsförsäkring AB försäkrar reducerar denna risk.

KPA Pensionsförsäkring AB har ett återförsäkringsprogram som omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall. Återförsäkringsprogrammet har störst påverkan på resultatet för riskförsäkring. Katastrof- och koncentrationsrisker utvärderas löpande och återförsäkringsprogrammet justeras vid behov.

Förändringar i lagar och externa regelverk, inflationsökning samt förändringar av graden av arbetsoförmåga hos den försäkrade är händelser som också kan få betydelse för KPA Pensionsförsäkring AB möjlighet att nå sina mål. Dessa hanteras bland annat genom omvärldsbevakning och justerad prissättning.

Mätning av försäkringsrisk

De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för ändrade antaganden om dödlighet, sjuklighet och annullationer visas under rubriken Känslighetsanalyser. Under rubriken Koncentrationer av

försäkringsrisk analyseras koncentration av försäkringsrisk i

KPA Pensionsförsäkring AB:s bestånd.

Känslighetsanalyser

I tabellen visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om dödligheten, sjukligheten, driftskostnaderna eller annullationerna förändrades. Tabellen visar känsligheten i KPA Pensionsförsäkring AB:s totala avsättningar, för såväl sparandeförsäkring som riskförsäkring. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för ränteförändringar framgår av avsnittet om finansiella risker.

Dödssannolikheten antas minska med 20 procent. En minskad döds sannolikhet innebär minskade avsättningar för riskförsäkringar och ökade avsättningar för sparandeförsäkringar. I tabellen visas det sammanvägda resultatet.

Sjukligheten stressas genom att

- ettårssannolikheten för insjuknande ökas med 50 procent,
- sannolikheten att sjukfall upphör minskas med 20 procent.

Reservavsättningen för framtida driftskostnader antas öka med tio procent. Annullationer stressas genom att annullationerna ökas med 20 procent.

Analyserna är gjorda utan hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden.

Den minskade dödligheten har störst påverkan på de försäkringstekniska avsättningarna, som framgår av tabellen nedan.

Moderföretaget, Mkr	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar 2015-12-31	81 567		
Dödlighet	83 502	-1 935	-1 935
Sjuklighet	81 696	-129	-101
Annullationer	81 816	-249	-249
Kostnadsinflation	81 721	-154	-154

Moderföretaget, Mkr	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Försäkringstekniska avsättningar 2014-12-31	74 497		
Dödlighet	76 925	-2 428	-2 428
Sjuklighet	74 622	-125	-98
Annullationer	74 761	-264	-264
Kostnadsinflation	74 625	-128	-128

Koncentrationer av försäkringsrisk

Huvuddelen av KPA Pensionsförsäkring AB:s åtagande avser dödlighetsrisker, såväl langlevnadsrisk som risk för förhöjd dödlighet.

Försäkringar med risk för förhöjd dödlighet är geografiskt spridda över Sverige. De är även spridda på ett stort antal olika försäkringar.

Detta illustreras i nedanstående tabell som visar antal försäkringsavtal och försäkrat belopp i olika beloppsintervall.

Moderföretaget, Mkr	2015		2014	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall				
Mindre än 20 prisbasbelopp	119 571	26 327	122 376	26 224
20-30 prisbasbelopp	156	163	130	134
30-45 prisbasbelopp	17	26	11	16
45-60 prisbasbelopp	1	2	1	2
Mer än 60 prisbasbelopp	1	3	-	-
	119 746	26 521	122 518	26 376

KPA Pensionsförsäkring AB:s exponering för langlevnadsrisker, och därmed för trendmässiga förändringar av dödligheten, illustreras i nedanstående tabell. De försäkringstekniska avsättningarna för försäkringar som betalas ut under förutsättning att den försäkrade lever har här fördelats mellan olika åldersgrupper.

Pensionskapital, Mkr	Förmånsbestämd traditionell försäkring	Premiebefrielse och sjukförsäkring	Avgiftsbestämd traditionell försäkring		Fondförsäkring	Total
			Med återbetalnings-skydd	Utan återbetalnings-skydd		
2015, Moderföretaget						
Ålder						
- 34 år	15	21	10 453	349	170	11 008
35 - 49 år	1 230	115	33 861	1 575	2 729	39 510
50 - 64 år	7 574	221	44 098	4 147	4 926	60 966
65 - år	13 768	1	11 700	3 949	39	29 457
	22 587	358	100 112	10 020	7 864	140 941

Pensionskapital, Mkr			Avgiftsbestämd traditionell försäkring			Total
	2014, Moderföretaget	Förmånsbestämd traditionell försäkring	Premiebefrielse och sjukförsäkring	Med återbetalningskydd	Utan återbetalningskydd	
- 34 år	15	20	9 656	278	181	10 150
35 - 49 år	1 219	103	31 982	1 374	2 735	37 413
50 - 64 år	7 366	211	40 685	3 750	4 701	56 713
65 - år	12 692	1	9 962	3 816	28	26 499
	21 292	335	92 285	9 218	7 645	130 775

En stor del av KPA Pensionsförsäkring AB:s försäkringstekniska avsättningar utgörs av försäkringar med långlevnadsrisk år. Det är av stor vikt att utvecklingen av långlevnaden bland de försäkrade följs upp och att de dödlighetsantaganden som används för att beräkna de försäkringstekniska avsättningarna anpassas löpande.

Rapportering av försäkringsrisk

Som ett led i KPA Pensionsförsäkring AB:s interna uppföljning och riskhantering informeras styrelsen löpande om utvecklingen av försäkringsriskerna. I Riskrapporten, riskfunktionens rapport om risker till vd och styrelse, ges en samlad bild av riskläget, inklusive försäkringsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

I Aktuarierapporten rapporteras till styrelsen om förändrade metoder och modeller för hantering av bland annat försäkringsrisk i samband med beräkning av försäkringstekniska avsättningar, liksom förändringar av parametrar. Extern rapportering sker i form av Aktuarieredogörelsen, i årsrapporten till Finansinspektionen, vilken innehåller en analys av årets legala riskresultat och driftsresultat.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning under gällande risk- och placeringsrestriktioner. KPA Pensionsförsäkring AB ska vara det ledande pensionsföretaget inom trygg pension och etiska placeringar. Ett steg i detta arbete är att företaget ställer etiska krav på de företag där placeringar görs. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att legala restriktioner om skuldtäckning och solvens ska uppfyllas samt att risknivån aldrig får vara högre än att grönt ljus erhålls i Finansinspektionens trafikljusmodell.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt riktlinjer för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna. Finanskommittén är vd:s forum för uppföljning av tillgångsförvaltningen och beslut rörande den taktiska riskstyrningen.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation, prognoser för försäkringsrörelsens utveckling samt möjlighet att använda tillgångarna för skuldtäckning. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar avdelningen för kapitalförvaltning för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom

aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt alternativa placeringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur).

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom avdelningen för kapitalförvaltning. Även Alternativa placeringar och placeringar i fastigheter sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Inom traditionell försäkring med avkastningsgaranti är utvecklingen på de finansiella marknaderna och avkastningen på placeringstillgångarna av stor betydelse, inte bara för försäkringstagarna/förmånstagarna utan även för företaget som helhet. Avkastningsgarantin i försäkringarna bestäms utifrån de långsiktiga avkastningsmålen så att garantin med betryggande säkerhet kan infrias.

Aktuariefunktionen ansvarar för att löpande avstämningar av garantinivåerna görs mot aktuella marknadsnoteringar, speciellt marknadsräntorna, för att säkerställa att framtida garantier är förenliga med avkastningsmålen.

Företagets kapitalförvaltning ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av efterlevnaden av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjerna. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i KPA Pensionsförsäkring AB är sammansatt av fem delportföljer: aktier, räntor, fastigheter, alternativa placeringar och säkringsinstrument.

I huvudsak används derivat för att skraddarsy portföljens risknivå. Säkringsinstrument är placeringar vars huvudsyfte är att matcha marknadsrisker i åtagandena, exempelvis en ränteswap för att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, värdepappersfonder, valutor och derivat på dessa (aktieindexterminer, aktieindexoptioner, ränteterminer, ränteswappar och valutaterminer).

Marknadsrisker

KPA Pensionsförsäkring AB definierar marknadsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadspriser.

Marknadsrisken är en betydande risk för KPA Pensionsförsäkring AB och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, fastighetsprisrisk, spreadrisk samt valutarisk. Dessa risker värderas och utvärderas nedan enligt känslighetsanalyser i Finansinspektionens trafikljusmodell. I känslighetsanalyserna tas även hänsyn till effekten av eventuella derivatpositioner.

Mätning av aktiekursrisk

KPA Pensionsförsäkring AB definierar aktiekursrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser.

Aktiekursrisken mäts i enlighet med Finansinspektionens trafikljusmodell där effekterna av en procentuell nedgång i marknadsvärdet på aktierna skattas. Aktieexponeringen är uppdelad på svenska och utländska aktier och marknadsvärdena stressas med 40 respektive 35 procent. För aktiederivat mäts risken genom att den underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Kapitalkravsberäkningen kompletteras med stresstester för kartläggning av hur givna scenarier påverkar nyckeltalen resultat, avkastning, solvenskvot och skuldtäckning.

I tabellen nedan redovisas effekten av en kursnedgång på 40 procent för svenska aktier och andelar samt en kursnedgång på 35 procent för utländska aktier. Effekten av aktieindexterminer och aktieindexoptioner har medtagits i beräkningen. Dessa stressnivåer överensstämmer med angivelserna i Finansinspektionens trafikljus.

Moderföretaget, Mkr	Koncern		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Aktier	-18 206	-18 145	-18 206	-18 145
Aktier, intresse- och dotterföretag	-54	-63	-54	-63

Mätning av fastighetsprisrisk

KPA Pensionsförsäkring AB definierar fastighetsprisrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsvärde på fastigheter.

Fastighetsprisrisken mäts i enlighet med Finansinspektionens trafikljusmodell där exponeringen bestäms som de innehav där försäkringsföretaget bär prisrisk för fastigheter med undantag för värdepappersfonder som äger aktier i fastighetsbolag samt

fastighetsbolag som inte är dotterföretag. Innehavet värderas till verkligt värde och fastighetsprisrisken värderas till 35 procent av detta värde.

Beräkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av fastighetspriser påverkar företagets resultat.

I tabellen nedan redovisas effekten av en prisnedgång på 35 procent för fastigheter. Denna stressnivå används även i Finansinspektionens trafikljus.

	Koncern		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Fastigheter	-1 814	-1 733	-1 814	-1 733

Mätning av ränterisk

KPA Pensionsförsäkring AB definierar ränterisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor.

Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. Värderingen är direkt beroende av rådande marknadsräntor varför dessa påverkar solvensen. Ränterisken, dvs. risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar bolagets riskutrymme.

För KPA Pensionsförsäkring AB är det ofördelaktigt med fallande marknadsräntor eftersom avsättningsbehovet då ökar mer än vad värdet av räntebärande placeringar gör. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Aktuariefunktionen ansvarar för att rätt antagande om avkastningsskatt belastar försäkringarna och att avsättningarna för framtida avkastningsskatt är tillräckliga. Dessa avsättningar är avhängiga statens upplåningskostnader och påverkas främst av framtida marknadsräntor.

Ränterisken mäts genom kapitalkrav beräknat enligt Finansinspektionens trafikljusmodell. I trafikljusmodellen mäts ränterisk som känsligheten i hur tillgångar och skulder påverkas av förändringar i nominella respektive reala räntor. Beräkning utförs separat för svenska kronor, euro samt andra utländska valutor. Mätningen utförs baserat på scenario om parallellförskjutning av nominella marknadsräntor i SEK med +/- 1 procentenhet för tillgångar. För åtaganden utgår scenariot från en parallellförskjutning av nominella marknadsräntor för ränteswappar i SEK med +/- 1 procentenhet, diskonteringsränta bestäms i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter. För reala räntor utförs motsvarande beräkning men med en parallellförskjutning med +/- 0,5 procentenheter.

Kapitalkravsberäkningen kompletteras med stresstester för kartläggning av hur givna scenarier påverkar nyckeltalen resultat, avkastning, solvensgrad, trafikljus och skuldtäckning. För ränterisk följs även matchningsgraden upp. Matchningsgraden utgör förhållandet mellan tillgångarnas och skuldernas räntekänslighet vid en parallellförskjutning av ränteläget med -1 procentenhet.

Känslighetsanalys - ränterisk

Moderföretaget, Mkr	2015	2014
Riskparameter		
Minskning av marknadsräntan		
Värdeökning räntebärande tillgångar	2 747	2 502
Ökning av redovisat värde på räntebärande skulder (inklusive försäkringsskulder)	-8 975	-6 474
Nettopåverkan resultat före skatt	-6 228	-3 972
Nettopåverkan eget kapital	6 228	-3 972

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerat för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder

Räntexponering, Mkr	0-5 år	5-15 år	15 år -	Totalt
Moderföretag 2015				
<i>Tillgångar</i>				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive uppl ränteintäkt)	56 357	13 159	2 517	72 033
Andra räntebärande finansiella instrument	121	-	-	121
Övriga lån (inklusive lån emitterade till intresseföretag)	<u>293</u>	<u>1 770</u>	<u>-</u>	<u>2 063</u>
Summa	56 940	15 220	2 056	74 216
<i>Skulder och avsättningar</i>				
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	<u>14 956</u>	<u>29 249</u>	<u>37 362</u>	<u>81 567</u>
Summa livförsäkringstekniska avsättningar	14 956	29 249	37 362	81 567

Någon tabell lämnas ej för moderbolaget då skillnaden i räntexponering jämfört med koncernen är liten.

Räntebindingstider för tillgångar och skulder

Räntexponering, Mkr	0-5 år	5-15 år	15 år -	Totalt
Moderföretag 2014				
<i>Tillgångar</i>				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive uppl ränteintäkt)	47 862	18 762	-	66 624
Andra räntebärande finansiella instrument	326	-	-	326
Övriga lån (inklusive lån emitterade till intresseföretag)	178	-	-	178
Summa	48 366	18 762	-	67 128
<i>Skulder och avsättningar</i>				
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	11 907	22 340	40 250	74 497
Summa livförsäkringstekniska avsättningar	11 907	22 340	40 250	74 497

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 % påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindingstid på upp till ett år.

Ökning av marknadsräntan	Koncern		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-4	-12	-4	-12
Ränteintäkter för övriga lån	14	13	14	13
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	17	14	17	12
Räntekostnader för övriga skulder	-	-	-	-
	27	15	27	13
Minskning av marknadsräntan	Koncern		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	4	12	4	12
Ränteintäkter för övriga lån	-14	-13	-14	-13
Ränteintäkter för andra räntebärande finansiella instrument	-17	-12	-17	-12
Räntekostnader för övriga skulder	-	-	-	-
	-27	-13	-27	-13

Den genomsnittliga ekonomiska durationen för livförsäkringstekniska avsättningar för hela beståndet i KPA Pensionsförsäkring AB är 21,9 år per den 2015-12-31. Uppgiften berör 91 procent av de försäkringstekniska avsättningarna. Motsvarande uppgifter lämnas inte för koncernen då tillkommande likviditetsrisk bedöms som marginell.

Vad avser försäkringsskulder (avsättning) framgår den beräknade tiden för kassautflödet för skulderna av nedanstående tabell.

	2015		2014	
Koncernen,	Sammanlagda avsättningar, brutto, Mkr	Duration, år	Sammanlagda avsättningar, brutto, Mkr	Duration, år
Förmånsbestämd försäkring	19 214	16	18 621	17
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	62 377	23	55 803	27
Sjuk- och premiefrielseförsäkring	<u>68</u>	<u>7</u>	<u>73</u>	<u>7</u>
Totalt	81 659	22	74 497	25

	2015		2014	
Moderföretaget	Sammanlagda avsättningar, brutto	Duration, år	Sammanlagda avsättningar, brutto	Duration, år
Förmånsbestämd försäkring	19 214	16	18 621	17
Avgiftsbestämd traditionell försäkring	62 377	23	55 803	27
Sjuk- och premiefrielseförsäkring	<u>68</u>	<u>7</u>	<u>73</u>	<u>7</u>
Totalt	81 659	22	74 497	25

Mätning av valutakursrisk

KPA Pensionsförsäkring AB definierar valutarisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål till följd av förändringar i valutakurser.

I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i aktier och räntor. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar.

Företagets försäkringsåtaganden är enbart denominerade i svenska kronor.

Valutarisken mäts genom kapitalkrav beräknat enligt Finansinspektionens trafikljusmodell. Trafikljusmodellens metod att mäta känslighet i valutakurs är som en tänkt kursförändring med +/-10 procent. Beräkningen utförs för nettoposition med avseende på förändring i varje enskild valuta företaget är exponerad mot.

Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering, Mkr	USD	EUR	JPY	GBP	Övrigt
Moderföretag, 2015					
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	17 568	4 109	2 767	2 087	3 762
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	-	-	-	-
Övriga tillgångar	<u>349</u>	<u>1 186</u>	<u>2 624</u>	<u>4</u>	<u>14</u>
Summa tillgångar	17 917	5 295	5 391	2 091	3 776
Övriga skulder och avsättningar	<u>-63</u>	<u>-176</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa skulder och avsättningar	17 854	5 119	5 391	2 091	3 776
Nominellt värde valutaterminer	<u>-4 408</u>	<u>-4 798</u>	<u>-1 246</u>	<u>-</u>	<u>-954</u>
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	13 446	321	4 145	2 091	2 822
Valutakursexponering, Mkr	USD	EUR	JPY	GBP	Övrigt
Moderföretag, 2014					
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	16 748	3 956	2 334	2 145	3 858
Obligationer	-	73	-	-	-
Övriga tillgångar	<u>477</u>	<u>626</u>	<u>1</u>	<u>5</u>	<u>10</u>
Summa tillgångar	17 225	4 655	2 335	2 150	3 868
Övriga skulder och avsättningar	<u>-110</u>	<u>-122</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa skulder och avsättningar	17 115	4 533	2 336	2 150	3 868
Nominellt värde valutaterminer	<u>-1 806</u>	<u>-3 094</u>	<u>-2 046</u>	<u>-92</u>	<u>-174</u>
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	15 309	1 439	290	2 058	3 694

Mätning av spreadrisk

Spreadrisk är risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av inbördes differenser av räntor för värdepapper. Företaget har som policy att endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet.

Spreadrisk mäts genom kapitalkrav beräknat enligt Finansinspektionens trafikljusmodell. Trafikljusmodellen använder en stress av spreaden ovan den riskfria räntan som en mätning av känsligheten för kreditrisk. Två scenarier beräknas, det ena med en fördubbling av spreaden och det andra med en ökning av spreaden med 25 baspunkter, varav det för företaget sämsta scenariot används som stress. Spreadförändringen vid känslighetsanalysen uppgår därför alltid till minst +25 baspunkter.

Kapitalkravsberäkningen kompletteras med stresstest för kartläggning av hur en negativ utveckling av spreaden påverkar företagets resultat. Därutöver följs utvecklingen av relevanta spreadar upp löpande.

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentrisker är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små.

Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Per balansdagen finns inga fordringar på återförsäkrare.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För ej standardiserade derivat begränsas kreditrisken genom att alla orealiserade vinster säkerställs av motparterna i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal.

Den kreditriskexponering (efter avdrag för värde av säkerheter) som bolaget är exponerat för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan (Maximal kreditexponering). Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små. Under not 22 visas företagets derivatexponeringar till verkligt värde.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering som företaget är exponerat för (efter avdrag för värde av säkerheter) i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell

Mkr Maximal kreditriskexponering	Brutto	2015 Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	2014 Erhållna säkerheter	Netto
Koncernen						
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	71 152	-	71 152	65 775	-	65 775
Övriga lån	2 063	-	2 063	326	-	326
Derivat	289	171	118	341	-	341
Upplupna ränteintäkter	884	-	884	860	-	860

Mkr Maximal kreditriskexponering	Brutto	2015 Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	2014 Erhållna säkerheter	Netto
Moderföretaget						
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	71 152	-	71 152	65 775	-	65 775
Övriga lån	2 063	-	2 063	326	-	326
Derivat	289	171	118	341	-	341
Upplupna ränteintäkter	885	-	885	860	-	860

Mkr Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
2015							
Moderföretaget							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	46 754	14 843	10 281	-	-	155	72 033
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	-	-	2 062	2 062
2014							
Moderföretaget							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	47 413	11 066	7 850	-	-	-	66 329
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	-	-	-	-	-	294	294

Koncentrationsrisk

KPA Pensionsförsäkring AB definierar finansiell koncentrationsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar.

Företagets största koncentrationsrisk är exponeringen mot Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsrisker vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker

Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp särskilt genom scenarioanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen.

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

Tabellerna avser företagets tio största koncentrationer.

Koncernen, Mkr 2015	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Svenska Handelsbanken	14 037	14 037
Swedbank	13 419	10 639
SEB	10 282	10 281
Nordea	9 991	9 991
Ellevio	1 770	
JP Morgan	1 077	
SBAB	637	637
Mengus Real Estate Fund	180	
Proventus	155	
Svea	113	

Koncernen, Mkr 2014	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	13 579	11 233
Svenska Handelsbanken	10 182	10 184
Nordea	8 855	8 857
SEB	7 850	7 850
SBAB	1 125	1 126
JP Morgan	537	
Fabege	167	
Svea fastigheter Sverige	164	
Mengus Real Estate Fund	159	
Proventus	127	

Moderföretaget, Mkr 2015	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Svenska Handelsbanken	14 037	14 037
Swedbank	13 419	10 639
SEB	10 282	10 281
Nordea	9 991	9 991
Ellevio	1 770	
JP Morgan	1 077	
SBAB	637	637
Mengus Real Estate Fund	180	
Proventus	155	
Svea	113	

Moderföretaget, Mkr 2014	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	13 579	11 233
Svenska Handelsbanken	10 182	10 184
Nordea	8 855	8 857
SEB	7 850	7 850
SBAB	1 125	1 126
JP Morgan	537	
Fabege	167	
Svea fastigheter Sverige	164	
Mengus Real Estate Fund	159	
Proventus	127	

Väsentliga koncentrationer av aktierisk

Koncernen, Mkr 2015	Totalt
Swedbank A	3 111
Hennes & Mauritz B	1 692
Nordea	1 555
Ericsson B	1 279
Atlas Copco A	1 083
Assa Abloy N	865
Svenska Handelsbanken	863
SEB A	791
Ellevio	758
SCA B	719

Koncernen, Mkr 2014	Totalt
Swedbank A	3 128
Hennes & Mauritz B	1 973
Nordea	1 629
Ericsson B	1 587
Svenska Handelsbanken A	1 012
SEB A	956
Atlas Copco A	811
Assa Abloy N	726
Apple	698
TeliaSonera	664

Moderföretaget, Mkr 2015	Totalt
Swedbank A	3 111
Hennes & Mauritz B	1 692
Nordea	1 555
Ericsson B	1 279
Atlas Copco A	1 083
Assa Abloy N	865
Svenska Handelsbanken	863
SEB A	791
Ellevio	758
SCA B	719

Moderföretaget, Mkr 2014	Totalt
Swedbank A	3 128
Hennes & Mauritz B	1 973
Nordea	1 629
Ericsson B	1 587
Svenska Handelsbanken A	1 012
SEB A	956
Atlas Copco A	811
Assa Abloy N	726
Apple	698
TeliaSonera	664

Likviditetsrisker

KPA Pensionsförsäkring AB definierar likviditetsrisk som risken att finansiella transaktioner inte kan fullgöras eller endast till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering.

Tillgångarna placeras i huvudsak i värdepapper med god likviditet. Detta säkerställer att mängden likvida

tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets i närtid förväntade betalningsförpliktelser.

För derivat har handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg.

Företagets och koncernens likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden.

Mkr	2015 På anmodan	Mindre än 1 år	Återstående löptider		
			1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Koncernen					
Övriga skulder	170	116	-	-	-

Mkr	2015 På anmodan	Mindre än 1 år	Återstående löptider		
			1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Moderföretaget					
Övriga skulder	170	116	-	-	-

Mkr	2014 På anmodan	Mindre än 1 år	Återstående löptider		
			1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Koncernen					
Övriga skulder	20	503	-	-	-

Mkr	2014 På anmodan	Mindre än 1 år	Återstående löptider		
			1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Moderföretaget					
Övriga skulder	20	503	-	-	-

Verksamhetsrisker

KPA Pensionsförsäkring AB definierar verksamhetsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens interna eller externa miljö eller till följd av verksamhetens genomförande eller styrning. Företagets verksamhetsrisker delas in i följande tre riskkategorier:

Operativa risker

Med operativa risker avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av den löpande verksamhetens genomförande. Operativa risker kan till exempel uppstå till följd av icke ändamålsenliga interna processer och rutiner, bristfälliga system, handhavandefel eller brott mot externa eller interna regler.

Omvärldsrisker

Med omvärldsrisker avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser utanför företagets direkta kontroll. Omvärldsrisker kan till exempel uppstå till följd av regelverksförändringar, makroekonomiska händelser, politiska förändringar, innovationer och förändringar på försäkringsmarknaden.

Strategiska risker

Med strategiska risker avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av att den långsiktiga styrningen av verksamheten baseras på otillräckliga underlag och analyser. Strategiska risker kan till exempel uppstå till följd av att helhetssyn, långsiktighet, omvärldsförändringar och risker inte beaktas i tillräcklig utsträckning.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och då väsentliga förändringar inträffat. Nedan beskrivs hur verksamhetsrisker hanteras inom företaget.

Identifiera verksamhetsrisker

Utgångspunkten vid identifiering av verksamhetsrisker är verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning samt eventuella incidenter.

Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och vilka hot eller eventuella möjligheter de kan innebära. Kunskap om verksamheten och dess risker finns framför allt i första ansvarslinjen där respektive chef är ytterst ansvarig för att risker identifieras inom sina ansvarsområden, som även innefattar eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering identifieras och dokumenteras konsekvenser som kan uppstå om risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken. Första linjens chefer ansvarar även för att dokumentera riskerna i en företagsgemensam riskförteckning.

Riskidentifiering sker även i samband med årlig affärsplanering och vid förändring av verksamheten. Exempel på sådana förändringar är förvärv och avyttringar, utläggning av affärskritisk verksamhet och projekt.

Riskfunktionen inom företaget stödjer och utmanar första ansvarslinjen i riskidentifieringen samt tillhandahåller metod- och dokumentationsstöd.

Genomföra riskanalys

Analys av identifierade verksamhetsrisker genomförs där konsekvens och sannolikhet värderas. Även effekten av eventuell samverkan mellan risker analyseras. Riskanalysen syftar till att ta fram underlag för beslut om hur verksamhetsriskerna ska hanteras och att göra det möjligt att bedöma företagets sammanlagda riskexponering. Vid bedömningen av konsekvenser görs en analys av hur stor påverkan risken kan få på kunder, varumärke eller resultat om den inträffar. Sannolikheten bedöms genom en uppskattning av när eller hur ofta risken skulle kunna inträffa om inga åtgärder vidtas. Första ansvarslinjen ansvarar för analys och värdering av riskerna och dokumenterar sin bedömning i riskförteckningen. Riskfunktionen tillhandahåller metodstöd för värdering av verksamhetsrisker och stödjer och utmanar första ansvarslinjens analys och värdering.

Hantera verksamhetsrisker

De verksamhetsrisker som identifierats (och analyserats) behandlas genom att beslut tas om riskerna ska accepteras, reduceras eller elimineras. Därefter beslutas om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas varefter beslutade åtgärder planeras och genomförs. Första ansvarslinjen ansvarar för att hantera riskerna men kan ta stöd av riskfunktionen vid utformning av

åtgärder. Företagets riskaptit är vägledande för beslut om hantering av verksamhetsrisker. Risktagandet begränsas ytterst av företagets risktolerans som anger vilken riskexponering som är acceptabel.

Övervaka och följ upp verksamhetsrisker, utvärdera riskhantering

Chefer i första ansvarslinjen ansvarar för att följa upp att beslutade riskhanterande åtgärder genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första ansvarslinjens uppföljning och följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder. Riskfunktionen övervakar och utvärderar även den sammanlagda riskexponeringen i förhållande till företagets riskaptit och risktolerans. Därutöver ansvarar riskfunktionen för att definiera, analysera och följa upp riskindikatorer i syfte att i ett tidigt skede fånga upp signaler om ökad riskexponering.

Analysera och rapportera riskexponering

Första ansvarslinjen ansvarar för att löpande informera riskfunktionen om omständigheter som är relevanta för riskrapporteringen, om dessa inte framgår av riskförteckningen. Riskfunktionen ansvarar för att minst två gånger per år sammanställa och analysera information om företagets verksamhetsrisker. Analysen innefattar en bedömning av hur riskerna förhåller sig till beslutad riskaptit och risktolerans, riskernas utveckling över tid samt effekten av hur riskerna samverkar. Riskfunktionen rapporterar sin bedömning av företagets sammanlagda exponering för verksamhetsrisker till vd och styrelse. Därutöver rapporterar riskfunktionen sina analyser och bedömningar till koncernledningen som en del av företagets affärsplaneringsprocess.

Kontinuitetsplanering

Om händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvensen av dessa händelser med hjälp av kontinuitetsplaner och krisberedskap. Kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare. Åtgärder dokumenteras och följs upp. Rapporterade incidenter

kategoriseras och värderas. Information om incidenter utgör en viktig del vid ovan nämnda självutvärdering av verksamhetsriskerna.

Kapitalhantering

Kapitalhanteringen styrs av företagets kapitalhanteringspolicy som formellt träder i kraft 1 januari 2016. Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, skapa god avkastning för befintliga kunder samt täcka risker och åtaganden i verksamheten. Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och måluppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

KPA Pensionsförsäkring AB har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckt i trafikljuskvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken trafikljuskvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets nedre och övre kapitalnivå. Kapitalmålet ska ta sin utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffer. Företaget ska vara kapitaliserat med betryggande kapitalbuffert. Kapitalbufferten ska täcka kapital avseende tilläggsbelopp, avkastningsskatt, långsiktighetsbuffert, investeringar/tillväxt, förvärv samt eventuell ytterligare marknadsbuffert.

Kapitalbas

I KPA Pensionsförsäkring AB:s kapitalbas ska ingå aktiekapital, överkursfond, uppskjutna skattefordringar (netto) och konsolideringsfond. Konsolideringsfonden ska inkluderas i den mån det inte betraktas som försäkrings- eller återförsäkringsskulder.

Aktuell kapitalsituation

KPA Pensionsförsäkring AB har under 2015 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2016 till 2018. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets

kapitalbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det legala kapitalkravet.

Företagets affär och finansiella position är stabil. Både trafikljuskvoten och solvensgraden klarar företagets risktoleranser och signalnivåer. Företaget är, för sitt affärsscenario bas, tillräckligt kapitaliserat för

att genomföra sin affärsplan. Företaget har ett stabilt överskott över planeringshorisonten fram till 2018.

Företagets egna risk- och solvensbedömning föranleder inga omedelbara åtgärder utöver de som finns i företagets affärsplan.

Not 3. Premieinkomst

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Periodiska premier	453	467	453	467
Engångspremier	<u>11 273</u>	<u>9 705</u>	<u>11 273</u>	<u>9 705</u>
	11 726	10 172	11 726	10 172

Not 4. Kapitalavkastning, intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Erhållna utdelningar	1 876	1 177	1 897	1 204
Driftsöverskott från förvaltningsfastigheter	313	302	-	-
Koncernföretag	-	-	35	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper, räntor	972	1 223	972	1 222
Övriga ränteintäkter	15	37	3	68
Valutakursvinst netto	1 443	3 857	1 443	3 857
Aktier och andelar	1 361	590	1 362	2 465
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	<u>1 049</u>	<u>1 513</u>	<u>1 049</u>	<u>1 513</u>
	7 029	8 699	6 761	10 329

Not 5. Värdeökning på övriga placeringstillgångar, netto

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Aktier och andelar	-	3 347	-	3 347
Byggnader och mark	281	348	-	-
Obligationer	-	2 806	-	2 806
	281	6 501	-	6 153

Not 6. Övriga tekniska intäkter

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Debiterad avkastningskatt fondförsäkring	19	19	19	19
Kostnadsersättning från Robur	20	17	20	17
	39	36	39	36

Not 7. Utbetalda försäkringsersättningar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Utbetalda försäkringsersättningar	-3 755	-2 769	-3 755	-2 769
Skaderegleringskostnader	-27	-24	-27	-24
	-3 782	-2 793	-3 782	-2 793

Not 8. Driftskostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Skadereglering (del av Utbetalda försäkringsersättningar)	-27	-24	-27	-24
Kapitalförvaltning (del av Kapitalavkastning, kostnader)	-82	-62	-82	-62
Gemensam administration (Driftskostnader)	<u>-317</u>	<u>-270</u>	<u>-317</u>	<u>-278</u>
	-426	-356	-426	-364
Specifikation totala driftskostnader				
Personalkostnader med mera	-65	-58	-65	-58
Kapitalförvaltningskostnader	-82	-62	-82	-62
Lokalkostnader	-8	-7	-8	-7
Övriga kostnader	<u>-271</u>	<u>-229</u>	<u>-271</u>	<u>-237</u>
Driftskostnader	-426	-356	-426	-364
Tkr				
Arvode till revisorer				
KPMG				
Revisionsuppdrag	-981	-150	-981	-115
Övriga tjänster	-	-85	-	-106
Deloitte				
Revisionsuppdrag	-476	-225	-476	-225
Övriga tjänster	<u>-25</u>	<u>-</u>	<u>-25</u>	<u>-</u>
Summa	-1 482	-460	-1 482	-446

Not 9. Kapitalavkastning, kostnader

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Kapitalförvaltningskostnader	-177	-168	-82	-62
Övriga räntekostnader	-6	-4	-5	-2
Övriga finansiella kostnader	-36	-38	-24	-21
Nedskrivning aktier koncernföretag	-	-	-23	-13
Byggnader och mark		-1	-	-
Aktier och andelar	-	-	-1	-
	-219	-211	-135	-98

Not 10. Värdeminskning på övriga placeringstillgångar, netto

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Aktier och andelar, förvaltningsfastigheter	-1 635	-	-1 635	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-1 473	-	-1 473	-
	-3 108	-	-3 108	-

Not 11. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

Koncernen 2015 Finansiella tillgångar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Låneford- ringar	Summa
Aktier och andelar	3 487	-	-	3 487
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	602	-	-	602
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	23	23
Fondförsäkringstillgångar	474	-	-	474
Övriga fordringar inkl kassa bank	-	-	217	217
Summa	4 563	-	240	4 803
Finansiella skulder				
Fondförsäkringsåtaganden	-474	-	-	-474
Derivat, netto	-	-758	-	-758
Övriga skulder	-	-	-21	-21
Summa	-474	-758	-21	-1 253
Övriga poster som ej är finansiella instrument	-	-	-	439
Summa kapitalavkastning	4 089	-758	219	3 989

Koncernen 2014 Finansiella tillgångar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Låneford- ringar	Summa
Aktier och andelar	9 451	-	-	9 451
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 521	-	-	4 521
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	143	143
Fondförsäkringstillgångar	1 246	-	-	1 246
Övriga fordringar inkl kassa bank	-	-	24	24
Summa	15 218	-	167	15 385
Finansiella skulder				
Fondförsäkringsåtaganden	-1 246	-	-	-1 246
Derivat, netto	-	-62	-	-62
Övriga skulder	-	-	-17	-17
Summa	-1246	-62	-17	-1 325
Övriga poster som ej är finansiella instrument	-	-	-	439
Summa kapitalavkastning	13 972	-62	150	14 499

Moderföretaget 2015 Finansiella tillgångar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Låneford- ringar	Summa
Aktier och andelar	3 487	-	-	3 487
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	602	-	-	602
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	23	23
Fondförsäkringstillgångar	474	-	-	474
Övriga fordringar inkl kassa bank	-	-	270	270
Summa	4 563	-	293	4 856
Finansiella skulder				
Fondförsäkringsåtaganden	-474	-	-	-474
Derivat, netto	-	-758	-	-758
Övriga skulder	-	-	-21	-21
Summa	-474	-758	-21	-1 253
Övriga poster som ej är finansiella instrument	-	-	-	-84
Summa kapitalavkastning	4 089	-758	272	3 519

Moderföretaget 2014 Finansiella tillgångar	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Låneford- ringar	Summa
Aktier och andelar	9 451	-	-	9 451
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 521	-	-	4 521
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	143	143
Fondförsäkringstillgångar	1 246	-	-	1 246
Övriga fordringar inkl kassa bank	-	-	23	23
Summa	15 218	-	166	15 384
Finansiella skulder				
Fondförsäkringsåtaganden	-1 246	-	-	-1 246
Derivat, netto	-	-62	-	-62
Övriga skulder	-	-	-17	-17
Summa	-1 246	-	-17	-1 325
Övriga poster som ej är finansiella instrument	-	-	-	-36
Summa kapitalavkastning	13 972	-62	149	14 023

Tabellerna ovan är en specifikation av de belopp avseende finansiella instrument som redovisas i resultaträkningen samt kapitalavkastning intäkter, realiserade vinster, kapitalavkastning kostnader, realiserade förluster på placeringstillgångar med underlag för eventuella av- och nedskrivningar och kapitalförvaltningskostnader.

Not 12. Bokslutsdispositioner

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Förändring av periodiseringsfond	-	-	-10	-8

Not 13. Skatter, Mkr

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Skatt på årets resultat				
Aktuell skattekostnad	-17	-38	-281	-295
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	<u>-83</u>	<u>-56</u>	<u>1</u>	<u>-14</u>
	-100	-94	-280	-309
Specifikation av aktuell skattekostnad				
Avkastningsskatt	-	-	-281	-289
Aktuell skattekostnad avseende inkomstbeskattad verksamhet				
Periodens skattekostnad	<u>-17</u>	<u>-38</u>	<u>-7</u>	<u>-6</u>
Summa aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt	-17	-38	-7	-6
Summa aktuell skattekostnad	-17	-38	-281	-295
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt				
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	1	-14	1	-14
Uppskjuten skatteeffekt på fastigheter och pensioner	-82	-36	-	-
Uppskjuten skattekostnad avseende reduktion av uppskjuten skattefordran	-2	-	-	-
Uppskjuten skatt avseende obeskattade reserver	<u>-</u>	<u>-6</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	-83	-56	1	-14
Skatt avseende inkomstskatt				
Aktuell skatt avseende inkomstskatt	-17	-38	-8	-6
Uppskjuten skatt	<u>-83</u>	<u>-56</u>	<u>1</u>	<u>-14</u>
Summa skatt inkomstbeskattad verksamhet	-100	-94	-7	-20

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt				
Resultat före skatt	4 342	7 132	4 170	6 936
Avgår resultat i avkastningsbeskattad verksamhet	<u>-4 133</u>	<u>-6 884</u>	<u>-4 133</u>	<u>-6 884</u>
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	209	248	37	52
Skatt enligt gällande skattesats för koncern/moderföretag	-45	-54	-8	-11
Andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	-55	-34	1	-9
Skatteeffekt till följd av utnyttjande av tidigare ej aktiverade underskottsavdrag	<u>-</u>	<u>-6</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa	-100	-94	-7	-20
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat				
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt	33	62	-	-
Skatt	-	-14	-	-
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt	33	48	-	-

Skatt hänförlig till övrigt totalresultat

Koncernen	2015			2014		
	Före skatt	Skatt	Efter skatt	Före skatt	Skatt	Efter skatt
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt	33	-	33	-62	14	-48

Not 14. Förvaltningsfastigheter

	Koncernen	
	2015	2014
Verkligt värde		
Redovisat värde vid årets ingång	5 414	4 788
Förvärv via bolag	-	49
Investeringar	222	230
Avytttrade fastigheter	-	-6
Orealiserad värdeförändring	<u>279</u>	<u>353</u>
Redovisat värde vid årets utgång	5 915	5 414
varav uppkomna genom företagsförvärv eller fusion		
Fastighetsförvärv	-	49
Investeringar	1	27
Orealiserad värdeförändring	<u>-</u>	<u>60</u>
	1	136
Förvaltningsfastigheter		
Anskaffningsvärde vid årets ingång	4 536	4 273
Förvärv av bolag	-	49
Investeringar	222	230
Avytttrade fastigheter	<u>-</u>	<u>-16</u>
Anskaffningsvärde vid årets utgång	4 758	4 536
Redovisat värde vid årets utgång	5 911	5 414

Bedömt marknadsvärde, Tkr

Geo-grafisk marknad	Typ av fastighet	Kontrakterad årshyra ¹⁾	Driftsöverskott ²⁾	Direktavkastning ³⁾	Marknadsvärde	Marknadsvärde kr/kvm ⁴⁾	Avkastningskrav ⁵⁾
Koncernen							
Götaland	Affärsfastigheter	25	20	5,9%	341	15 393	5,3-8,3%
Svealand	Affärsfastigheter	143	114	4,0%	2 863	53 263	4,1-8,0%
Norrland	Affärsfastigheter	6	4	6,8%	61	7 410	7,0-7,3%
Svealand	Bostäder	155	101	3,8%	2 646	24 817	3,3-5,5%
		329	239	4,0%	5 911	30 976	3,3-8,3%

¹⁾ Hyreskontrakt per 1 januari omräknat till helår

²⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari.

³⁾ Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari i förhållande till marknadsvärde

⁴⁾ Marknadsvärde per kvm lokalarea (exkl garage)

⁵⁾ Vid värderingarna tillämpade avkastningskrav

Värderingsantaganden	
Inflationsantagande	1,1%
Kalkylränta restvärde	6,0%
Direktavkastning restvärde	4,3%
Långsiktig vakansgrad	2,0%
Drifts & Underhållskostnader År 1	379 kr/kvm
Investeringar År 1	207 kr/kvm
Marknadshyra (vid noll vakans)	1 790 kr/kvm

Marknadsvärdet har bedömts med en marknadsanpassad flerårig kassaflödesanalys. Kalkylperioden uppgår till 5 alternativt 10 år. Metoden innebär en analys av de förväntade framtida betalningsströmmar (hyror, vakans, drift- och underhållskostnader med mera) som en förvaltning av fastigheten kan antas generera. I kassaflödeskalkylen görs en nuvärdesberäkning av de bedömda framtida betalningsströmmarna. Som grund för bedömningar om marknadens avkastningskrav ligger ortsprisanalyser av genomförda jämförbara fastighetsköp. Balansposten har kategoriserats som tillhörande nivå 2 i värderingshierakin.

Tkr	Koncernen	
	2015	2014
Påverkan på periodens resultat		
Hysesintäkter	314	303
Direkta kostnader för fastigheter som genererat hyresintäkter under perioden	<u>-93</u>	<u>-100</u>
	221	203
Taxeringsvärden		
Byggnader	1 574	1 577
Mark	<u>796</u>	<u>797</u>
	2 370	2 374

Klassificeringen av rörelse- respektive förvaltningsfastigheter har gjorts med utgångspunkt från den internt nyttjade andelen av respektive fastighet, med utgående hyra som bas. För de fastigheter där andelen internt nyttjande uppgår till mer än 15 procent har fastigheten klassificerats som rörelsefastighet. Samtliga fastigheter har marknadsvärderats. Marknadsvärdebedömningarna har genomförts i enlighet med riktlinjer framtagna av Svenskt Fastighetsindex och har utförts av externa oberoende värderingsmän auktoriserade av Samfundet för Fastighetsekonomi.

För bolaget finns inga begränsningar i rätten att sälja förvaltningsfastigheter. Bolaget har genom avtal förpliktigt sig att under perioden 2013-2016 låta uppföra bostadshus till en återstående kostnad om 15 Mkr. Ingen av den uthyrningsbara ytan används i Folksams verksamhet

Not 15. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretaget, Mkr	Organisationsnummer	Antal	Kapitalandel i %	Bokfört värde 2015	Bokfört värde 2014
Stopstorp KB	969715-6249	99	99	610	595
Kungsbrohus Holding AB	556891-1670	700	70	450	450
Litreb I AB	556715-5782	1 000	100	678	612
Litreb II AB	556730-4679	1 000	100	-	-
KB Sandspridaren	969747-2950	99	99	27	20
Bokfört värde				1 765	1 677
Verkligt värde				2 629	2 255
Samtliga aktier är onoterade.					

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	-	-	1 677	1 593
Förändring av andelskapitalet i kommanditbolag	-	-	21	26
Förändring till följd av under året lämnade / återbetalda aktieägartillskott	-	-	<u>66</u>	<u>58</u>
Utgående balans 31 december	-	-	1 764	1 677
Redovisat värde 31 december	-	-	1 764	1 677

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2015	2014
Stopstorp KB	Stockholm	99	99
Kungsbrohus Holding AB	Stockholm	70	70
Litreb I AB	Stockholm	100	100
Litreb II AB	Stockholm	100	100
KB Sandspridaren	Stockholm	99	99

Not 16. Aktier och andelar i intresseföretag

Moderföretaget, Mkr	Organisationsnummer	Säte	Antal	Kapitalandel i %	Eget kapital 2015	Resultat 2015	Bokfört värde 2015	Bokfört värde 2014
Kulltorp Holding AB	556767-4147	Stockholm	330	33	-	-8	5	8
Power Wind Partners AB	556756-2128	Stockholm	340	11	45	-2	45	63
Bokfört värde							50	71

Nedan specificeras finansiell information i sammandrag för ej väsentliga innehav i intresseföretag baserat på de belopp som ingår i koncernredovisningen.

Koncernföretag	2015	2014
Redovisat värde		
Koncernens andel av:		
Resultat	-10	-8
Övrigt totalresultat	-	-
Summa totalresultat	-10	-8

Not 17. Immateriella tillgångar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Ackumulerade anskaffningsvärden				
Investeringar*	33	33	33	33
Utgående balans	33	33	33	33
Ackumulerade avskrivningar				
Årets avskrivningar*	-12	-5	-12	-5
Utgående balans	-12	-5	-12	-5
Redovisade värden	21	28	21	28

*Avser köpeskilling beståndsöverlåtelse av försäkringsrörelsen SPP. Skrivs av på fem år.

Not 18. Aktier och andra andelar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Svenska och utländska				
Anskaffningsvärde	35 202	32 830	35 202	32 830
Verkligt värde	50 197	49 124	50 197	49 124
varav:				
Onoterade aktier bokfört värde/ verkligt värde	1 719	1 028	1 719	1 028

Not 19. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Upplupet anskaffningsvärde				
Svenska staten	22 705	23 021	22 705	23 021
Svenska bostadsinstitut	34 255	29 816	34 255	29 816
Övriga svenska emittenter	12 231	9 481	12 231	9 481
Utländska stater	246	343	246	343
Övriga utländska emittenter	-	23	-	23
	69 437	62 684	69 437	62 684
varav:				
Noterade	69 438	62 684	69 438	62 684
Verkligt värde				
Svenska staten	23 655	24 585	23 655	24 585
Svenska bostadsinstitut	34 759	30 895	34 759	30 895
Övriga svenska emittenter	12 492	9 902	12 492	9 902
Utländska stater	246	377	246	377
Övriga utländska emittenter	-	16	-	16
	71 152	65 775	71 152	65 775
varav:				
Noterade	71 152	65 775	71 152	65 775

Not 20. Övriga lån

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	293	318	293	318
Övriga lån och placeringstillgångar, anskaffningsvärde	2 063	326	2 063	326
Bokfört värde/verkligt värde	2 063	326	2 063	326

Not 21. Utlåning till kreditinstitut

	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
	2015	2014	2015	2014
Koncernen				
Kreditinstitut Sverige	476	-	476	-
Kreditinstitut övriga världen	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>1</u>	<u>-</u>
Totalt	477	-	477	-
Moderföretaget	2015	2014	2015	2014
Kreditinstitut Sverige	476	-	476	-
Kreditinstitut övriga världen	<u>1</u>	<u>-</u>	<u>1</u>	<u>-</u>
Totalt	477	-	477	-

Not 22.

Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisken, Mkr

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Svenska fonder				
Anskaffningsvärden	4 829	4 905	4 829	4 905
Bokfört värde/verkligt värde	7 864	7 645	7 864	7 645

Not 23. Derivat

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Derivatinstrument med positiva värden				
Verkligt värde				
Aktieoptioner	149	252	149	252
Aktieterminer	-	42	-	42
Ränteswappar	-	21	-	21
Ränteterminer	-	24	-	24
Valuteterminer	<u>140</u>	<u>2</u>	<u>140</u>	<u>2</u>
Summa verkligt värde	289	341	289	341
Derivatinstrument med negativa värden				
Verkligt värde				
Aktieoptioner	62	141	62	141
Aktieterminer	5	83	5	83
Ränteswappar	9	-	9	-
Ränteterminer	10	11	10	11
Valuteterminer	<u>1</u>	<u>215</u>	<u>1</u>	<u>215</u>
Summa verkligt värde	87	450	87	450

Not 24. Uppllysningar om kvittning

Bolaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har bolaget i flera fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

Koncernen 2015	Balanspost	Tillgångar	Brutto-belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto-belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
						Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Nettobelopp
Derivat	Derivat (OTC)	140	-	140	-3	-136	1	
Omvända repor, inlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-	
	Skulder							
Repor, utlåning av värdepapper och liknande arrangemang		10	-	10	-3	-1	6	

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
Koncernen 2014		Brutto-belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto-belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Nettobelopp
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	25	-	25	-5	-6	14
Omvända repor, inlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	215	-	215	-5	-193	17
Repor, utlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-

Bolaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har bolaget i flera fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen					
Moderföretaget 2015		Brutto- belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto- belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balans- räkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balans- räkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Netto- belopp
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	140	-	140	-3	-136	1
Omvända repor, inlåning av värde- papper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-
	Skulder						
Repor, utlåning av värdepapper och liknande arrangemang		10	-	10	-3	-1	6

		Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen					
Moderföretaget 2014		Brutto- belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto- belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balans- räkningen	Nettobelopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balans- räkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Netto- belopp
Balanspost	Tillgångar						
Derivat	Derivat (OTC)	25	-	25	-5	-6	14
Omvända repor, inlåning av värde- papper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-
	Skulder						
Derivat	Derivat (OTC)	215	-	215	-5	-193	17
Repor, utlåning av värdepapper och liknande arrangemang		-	-	-	-	-	-

Not 25. Avsättning för skatter, Mkr

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Uppskjutna skattefordringar och skulder				
Byggnader och mark	-206	-91		-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-1	-2	-1	-2
Aktier och andelar	-9	-9	-9	-9
Avs för pensionsförpliktelser utanför tryggandelag	13	13		-
Obeskattade reserver	<u>-22</u>	<u>-20</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	-225	-109	-10	-11

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

Ej aktiverade uppskjutna skattefordringar:	
Skattemässiga underskott	<u>-</u>
	-

Not 26. Övriga fordringar

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Fordran sålda ej likviderade värdepapper	163	530	163	530
Fordringar kapitalförvaltning	4	635	4	635
Övriga fordringar	<u>90</u>	<u>126</u>	<u>80</u>	<u>72</u>
	257	1 291	247	1 237

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen										
Koncernen 2015-12-31	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels- ändamål	Lån och andra fordringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Andra finansiella tillgångar och skulder	Summa finansiella tillgångar/ skulder	Icke finansiella tillgångar/ skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Anskaff- ningsvärde
Tillgångar										
Andra immateri- ella tillgångar	-	-	-	-	-	-	21	21	-	21
Byggnader och mark	-	-	-	-	-	-	5 911	5 911	5 911	-
Aktier och andelar	50 197	-	-	-	-	50 197	-	50 197	50 197	35 203
Obligationer och andra ränte- bärande värde- papper	71 152	-	-	-	-	71 152	-	71 152	71 152	69 438
Derivat	-	289	-	-	-	289	-	289	289	146
Placeringstill- gångar för vilka livförsäkraren bär risk	7 864	-	-	-	-	7 864	-	7 864	7 864	7 864
Aktier och andelar i intresse- företag	-	-	-	-	45	45	-	45	45	-
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	85	-	-	85	-	85	85	85
Övriga lån	-	-	2 063	-	-	2 063	-	2 063	2 063	2 063
Utlåning till kreditinstitut	-	-	477	-	-	477	-	477	477	477
Fordr avs direkt försäkring	-	-	-	-	-	-	18	18	18	18
Aktuell skattefordran	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2
Övriga fordringar	-	-	255	-	-	255	-	255	255	255
Likvida medel	-	-	-	-	3 890	3 890	-	3 890	3 890	3 890
Upplupna räntor och hyresintäkter	-	-	885	-	-	885	-	885	885	885
Övr. förutbetal- da kostn. och upplupna intäkter	-	-	53	-	-	53	-	53	53	53
Summa tillgångar	129 213	289	3 818	-	3 935	137 255	5 952	143 207	143 186	120 400

Skulder											
Försäkringstekn. avsättn.	-	-	-	-	-	-	81 567	81 567	81 567	81 567	
Avs ft bär plac. risk fondförsäkr.	7 864	-	-	-	-	7 864	-	7 864	7 864	4 829	
Avsättn f andra risker och kostnader	-	-	-	-	-	-	300	300	300	300	
Depåer från återförsäkrare	-	-	-	-	-	-	15	15	15	15	
Skulder till kreditinstitut	-	-	-	-	170	170	-	170	170	170	
Derivat	-	87	-	-	-	87	-	87	87	62	
Övriga skulder	-	-	-	-	730	730	-	730	730	730	
Upplupna kostnader	-	-	-	-	64	64	-	64	64	64	
Summa skulder	7 864	87	-	-	964	8 915	81 882	90 797	90 797	87 737	

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen									
Koncernen 2014-12-31	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels- ändamål	Lån och andra fordringar	Andra finansiella tillgångar och skulder	Summa finansiella tillgångar/ skulder	Icke finansiella tillgångar/ skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Anskaff- ningsvärde
Tillgångar									
Andra immateri- ella tillgångar	-	-	-	-	-	28	28	28	28
Byggnader och mark	-	-	-	-	-	5 414	5 414	5 414	-
Aktier och andelar	49 124	-	-	-	49 124	-	49 124	49 124	32 830
Obligationer och andra ränte- bärande värde- papper	65 776	-	-	-	65 776	-	65 776	65 776	62 684
Derivat	-	341	-	-	341	-	341	341	263
Övriga finansiella placeringstill- gångar	-	-	326	-	326	-	326	326	326
Placeringstill- gångar för vilka livförsäkraren bär risk	7 645	-	-	-	7 645	-	7 645	7 645	4 905
Aktier och andelar i intresse- företag	-	-	-	71	71	-	71	71	71
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	-	-	82	-	82	-	82	82	82
Aktuell skattefor- dran	-	-	-	-	-	1	1	1	1
Övriga fordringar	-	-	1 290	-	1 290	-	1 290	1 290	1 290
Likvida medel	-	-	-	2 727	2 727	-	2 727	2 727	2 727
Upplupna räntor och hyresintäkter	-	-	854	-	854	-	854	854	854
Övr. förutbetal- da kostn. och upplupna intäkter	-	-	55	-	55	-	55	55	55
Summa tillgångar	122 545	341	2 607	2 798	128 291	5 443	133 734	133 734	106 116

Skulder									
Försäkringstekn. avsättn.	-	-	-	-	-	74 497	74 497	74 497	74 497
Avsättn f andra risker och kostnader	-	-	-	-	-	233	233	233	233
Avs ft bär plac fondförsäkr.	7 645	-	-	-	7 645	-	7 645	7 645	7 645
Skulder avs. direkt försäkring	-	-	-	-	-	7	7	7	7
Derivat	-	450	-	-	450	-	450	450	142
Övriga skulder	-	-	-	1 118	1 118	-	1 118	1 118	1 118
Upplupna kostnader	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>90</u>	<u>90</u>	<u>-</u>	<u>90</u>	<u>90</u>	<u>90</u>
Summa skulder	7 645	450	-	1 208	9 303	74 737	84 040	84 040	83 732

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen									
Moderföretaget 2015-12-31	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handels- ändamål	Lån och andra fordringar	Andra finansiella tillgångar och skulder	Summa finansiella tillgångar/ skulder	Icke finansiella tillgångar/ skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Anskaff- ningsvärde
Tillgångar									
Andra immateri- ella tillgångar	-	-	-	-	-	21	21	-	21
Aktier och andelar	50 197	-	-	-	50 197	-	50 197	50 197	35 203
Obligationer och andra ränte- bärande värde- papper	71 152	-	-	-	71 152	-	71 152	71 152	69 438
Derivat	-	289	-	-	289	-	289	289	146
Placeringstill- gångar för vilka livförsäkraren bär risk	7 864	-	-	-	7 864	-	7 864	7 864	7 864
Övriga lån	-	-	2 063	-	2 063	-	2 063	2 063	2 063
Utlåning till kreditinstitut	-	-	477	-	477	-	477	477	477
Fordr avs direkt försäkring	-	-	-	-	-	18	18	18	18
Aktuell skattefordran	-	-	-	-	-	2	2	2	2
Övriga fordringar	-	-	246	-	246	-	246	246	246
Likvida medel	-	-	-	3 365	3 365	-	3 365	3 365	3 365
Upplupna räntor och hyresintäkter	-	-	884	-	884	-	884	884	884
Övr. förutbetal- da kostn. och upplupna intäkter	-	-	3	-	3	-	3	3	3
Summa tillgångar	129 213	289	6 550	5 180	141 232	41	141 273	141 252	124 422
Skulder									
Försäkringstekn. avsättn.	-	-	-	-	-	81 567	81 567	81 567	81 567
Avs ft bär plac. risk fondförsäkr.	7 864	-	-	-	7 864	-	7 864	7 864	4 829
Avsättn f andra risker och kost- nader	-	-	-	-	-	40	40	40	40
Skulder avs. direkt försäkring	-	-	-	-	-	15	15	15	15
Skulder till kredit- institut	-	-	-	170	170	-	170	170	170
Derivat	-	87	-	-	87	-	87	87	62
Övriga skulder	-	-	-	231	231	-	231	231	231
Upplupna kostnader	-	-	-	2	2	-	2	2	2
Summa skulder	7 864	87	-	403	8 354	81 622	89 976	89 976	86 916

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
Moderföretaget 2014-12-31	Tillgångar som bestämts tillhöra kate- gorin	Innehav för handels- ändamål	Lån och andra fordringar	Andra finansiella tillgångar och skulder	Summa finansiella tillgångar/ skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Anskaffnings- värde
Tillgångar								
Andra immateri- ella tillgångar	-	-	-	-	-	28	28	28
Aktier och an- delar	49 124	-	-	-	49 124	49 124	49 124	32 830
Obligationer och andra räntebä- rande värdepap- per	65 776	-	-	-	65 776	65 776	65 776	62 684
Derivat	-	341	-	-	341	341	341	263
Övriga finansiella placeringstill- gångar	-	-	326	-	326	326	326	326
Placeringstill- gångar för vilka livförsäkraren bär risk	7 645	-	-	-	7 645	7 645	7 645	4 905
Aktier och ande- lar i koncernfö- retag	-	-	-	1 677	1 677	1 677	1 677	1 677
Aktier och ande- lar i intressefö- retag	-	-	-	73	73	73	73	73
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, kon- cernföretag	-	-	2 647	-	2 647	2 647	2 647	2 647
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intres- seföretag	-	-	82	-	82	82	82	82
Övriga fordringar	-	-	1 236	-	1 236	1 236	1 236	1 236
Likvida medel	-	-	-	2 353	2 353	2 353	2 353	2 353
Upplupna räntor och hyresintäkter	-	-	851	-	851	851	851	851
Övr. förutbetal- da kostn. och upplupna intäkter	-	-	9	-	9	9	9	9
Summa tillgångar	122 545	341	5 151	4 103	132 140	132 168	132 168	109 964

Skulder									
Försäkringstekn. avsättn.	-	-	-	-	-	74 497	74 497	74 497	74 497
Avsättn f andra risker och kostnader	-	-	-	-	-	20	20	20	20
Avs ft bär plac. risk fondförsäkr.	7 645	-	-	-	7 645	7 645	7 645	7 645	7 645
Skulder avs. direkt försäkring	-	-	-	-	-	22	22	22	22
Derivat	-	450	-	-	450	450	450	450	142
Övriga skulder	-	-	-	641	641	641	641	641	641
Upplupna kostnader	-	-	-	6	6	6	6	6	6
Summa skulder	7 645	450	-	647	8 742	83 281	83 281	83 281	82 973

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

Verkligt värde för Utlåning till kreditinstitut och Kassa och bank hänförs till nivå 1 i hierarkin för verkligt värde p.g.a. att det inte finns någon osäkerhet i värderingen.

Övriga fordringar och Upplupna ränte- och hyresintäkter utgörs av kortfristiga fordringar. Det verkliga värdet anses därför vara detsamma som det redovisade värdet och har hänförts till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Övriga skulder utgörs av kortfristiga skulder. Det verkliga värdet anses därför vara detsamma som det redovisade värdet och har hänförts till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Information om finansiella instruments verkliga värden

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (t ex courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om

noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadsstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. För finansiella skulder bestäms verkligt värde utifrån noterad säljkurs. Sådana instrument återfinns på balansposterna aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper samt fondförsäkringstillgångar. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; obligationer, derivat, vissa innehav i så kallade alternativa placeringar, fond- i fonddinnehav samt onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterad aktier, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserat på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som t. ex. diskonterat kassaflöde, substansvärderingsmetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond fastställs utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssetts. Värderingen uppdateras när ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskon-

teras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på STIBOR för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig creditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senast officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor baserad på köp- och säljkurs samt avseende swaptions även volatilitetsytor. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

I nedanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

Koncernen 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Aktier och andelar	48 478	-	1 719	50 197
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	70 997	155	-	71 152
Derivat	-	289	-	289
Placeringsstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	<u>7 864</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7 864</u>
Summa	127 339	444	1 719	129 502
Skulder				
Fondförsäkringsåtagande	-	7 864	-	7 864
Derivat	<u>14</u>	<u>72</u>	<u>-</u>	<u>86</u>
Summa	14	7 936	-	7 950

Koncernen 2014	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Aktier och andelar	48 096	119	908	49 123
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	65 481	295	-	65 776
Derivat	66	275	-	341
Placeringsstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	<u>7 645</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7 645</u>
Summa	121 288	689	908	122 885
Skulder				
Fondförsäkringsåtagande	-	7 645	-	7 645
Derivat	<u>94</u>	<u>356</u>	<u>-</u>	<u>450</u>
Summa	94	8 001	-	8 095

Moderföretaget 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Aktier och andelar	48 478	-	1 719	50 197
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	70 997	155	-	71 152
Derivat	-	289	-	289
Placeringsstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	<u>7 864</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7 864</u>
Summa	127 339	444	1 719	129 502
Skulder				
Fondförsäkringsåtagande	-	7 864	-	7 864
Derivat	<u>14</u>	<u>72</u>	<u>-</u>	<u>86</u>
Summa	14	7 936	-	7 950

Moderföretaget 2014	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Tillgångar				
Aktier och andelar	48 096	119	908	49 123
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	65 481	295	-	65 776
Derivat	66	275	-	341
Placeringsstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	<u>7 645</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7 645</u>
Summa	121 288	689	908	122 885
Skulder				
Fondförsäkringsåtagande	-	7 645	-	7 645
Derivat	<u>94</u>	<u>356</u>	<u>-</u>	<u>450</u>
Summa	94	8 001	-	8 095

Under året har överföring av aktier och andelar skett från nivå 2 till nivå 3 till ett värde av 127 Mkr i moderföretaget och 127 Mkr i koncernen. Skälet till överföringen är att väsentliga indata inte längre är observerbara. Överföring mellan nivåerna anses ha skett vid rapporteringsperiodens slut.

Tilläggsinformation avseende innehav inom nivå 3

I tabellen nedan presenteras en avstämning mellan ingående och utgående balans för sådana finansiella instrument som värderats till verkligt värde i balansräkningen med utgångspunkt från en värderingsteknik som bygger på icke-observerbara marknadsdata (nivå 3).

Koncernen 2015	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt
Ingående balans	908	-	-	908
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	-246	-	-	-246
Anskaffningsvärde förvärv	1 231	-	-	1 231
Försäljningslikvid försäljning	-301	-	-	-301
Förflyttning in till nivå 3	<u>127</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>127</u>
Utgående balans	1 719	-	-	1 719
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen 2015-12-31 ¹⁾	-246	-	-	-246

¹⁾Redovisas i kapitalavkastning intäkter, kapitalavkastning kostnader, orealiserade vinster respektive orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Koncernen 2014	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt
Ingående balans	1 040	-	-	1 040
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	267	-	-	267
Anskaffningsvärde förvärv	331	-	-	331
Försäljningslikvid försäljning	<u>-730</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-730</u>
Utgående balans	908	-	-	908
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen ¹⁾	267	-	-	267

¹⁾Redovisas i nettoresultat av finansiella transaktioner i årets resultat.

Moderföretaget 2015	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placeringstillgångar	Totalt
Ingående balans	908	-	-	908
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	-246	-	-	-246
Anskaffningsvärde förvärv	1 231	-	-	1 231
Försäljningslikvid försäljning	-301	-	-	-301
Förflyttning in till nivå 3	<u>127</u>	<u> </u>	<u> </u>	<u>127</u>
Utgående balans	1 719	-	-	1 719
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen ¹⁾	-246	-	-	-246

¹⁾Redovisas i kapitalavkastning intäkter, kapitalavkastning kostnader, orealiserade vinster respektive orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Moderföretaget 2014	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placeringstillgångar	Totalt
Ingående balans	1 040	-	-	1 040
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	267	-	-	267
Anskaffningsvärde förvärv	331	-	-	331
Försäljningslikvid försäljning	<u>-730</u>	<u> </u>	<u> </u>	<u>-730</u>
Utgående balans	908	-	-	908
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som ingår i den utgående balansen ¹⁾	267	-	-	267

¹⁾Redovisas i kapitalavkastning intäkter, kapitalavkastning kostnader, orealiserade vinster respektive orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

KPA Pensionsförsäkring AB har innehav i valutaterminer, aktieindexoptioner, swappar samt kapitalandelsbevis vilka hänförs till värderingskategori 2.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Aktieindexoptioner värderas med Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Swappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor samt för swaptions även volatilitetsyta.

Kapitalandelsbevis/vinstandelsbevis avser lån till alternativa investeringsfonder, värdering baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren som följer värderingsprinciper enligt årsredovisningslagen (1995:1554). Fonderna offentliggör substansvärdet per andel för kapitalandelsbevisen/vinstandelsbevisen och innehaven är noterade på Nordic Growth Market NGM i Stockholm för NDX-segmentet.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs andelar i investeringsfonder och onoterade aktier.

KPA Pensionsförsäkring AB:s innehav i investeringsfonder avser private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedgefond-i-fonder samt fastighetsfond-i-fonder. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

För private equityfonder och private equityfond-i-fonder baseras värdering på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden,

nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Värdering av fastighetsfond-i-fond baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren och följer INREVs principer (Investors in Non-listed Real Estate Vehicles). Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas.

Osäkerhet föreligger avseende värdering av private equityfonder, private equityfond-i-fonder, hedgefond-i-fonder samt fastighetsfond-i-fonder. Det föreligger inte någon aktiv handel och inte heller några noterade marknadsdata och för större delarna av innehaven finns det inte annan observerbar marknadsdata att tillgå för denna typ av tillgångar.

Nyligen genomförda transaktioner för vilka noterade kurser inte finns tillgängliga, värderas till anskaffningsvärde, till dess värderingsmetodik har utvecklats.

Not 28. Eget kapital

För specifikation av Eget kapital hänvisas till Rapport över förändringar i eget kapital för koncernen respektive moderföretaget.

Då moderbolaget i koncernen är KPA Pensionsförsäkring AB som är ett icke vinstutdelande försäkringsaktiebolag, redovisas viss del av koncernens eget kapital som konsolideringsfond, vilken motsvarar moderbolagets konsolideringsfond. Det valda redovisnings sättet ger en bättre bild av ett icke vinstutdelande försäkringsaktiebolag företags egna kapital där hela överskottet är hänförligt till försäkringstagarna. För specifikation av Eget Kapital hänvisas till Rapport över förändringar i eget kapital för koncernen respektive moderföretag.

Not 29. Obeskattade reserver

Mkr	Moderföretaget	
	2015	2014
Periodiseringsfond, beskattningsår 2015	11	-
Periodiseringsfond, beskattningsår 2014	9	9
Periodiseringsfond, beskattningsår 2013	7	7
Periodiseringsfond, beskattningsår 2012	9	9
Periodiseringsfond, beskattningsår 2011	9	9
Periodiseringsfond, beskattningsår 2010	-	2
	45	36

Not 30. Livförsäkringsavsättning

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Ingående balans	74 417	59 107	74 417	59 107
Premiernas påverkan på avsättning	7 261	5 792	7 261	5 792
Utbetalningar	-2 762	-2 764	-2 762	-2 764
Utbetalningar på grund av flytt	-963	-	-963	-
Riskresultat	18	16	18	16
Ränta på livförsäkringsavsättningen	-	271	-	271
Effekt av ändrade marknadsräntor	-1 241	10 682	-1 241	10 682
Beståndsöverlåtelse	-	1 093	-	1 093
Avgiftsbelastning	-296	-244	-296	-244
Avkastningsskatt	-89	-196	-89	-196
Effekt av (övriga) förändrade auktuariella antaganden	-	-	-	-
Tekniska ändringar som påverkar reserven	426	517	426	517
Införande av kontraktuella optioner	4 350	-	4 350	-
Andra förändringar	371	143	371	143
Utgående balans brutto	<u>81 492</u>	<u>74 417</u>	<u>81 492</u>	<u>74 417</u>
Total förändring	-7 075	-15 310	-7 075	-15 310

Vid beräkning av livförsäkringsavsättningar har följande beräkningsantaganden använts:

Ränteantaganden

Räntesatsen väljs utifrån marknadsräntor med motsvarande löptider enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2013:23.

Dödlighetsantaganden

KPA Pensionsförsäkring AB tillämpar köns- och födelseårsberoende dödlighetsantagande vid beräkning av livförsäkringsavsättning.

Driftskostnadsantaganden

Driftskostnadsantaganden är beräknade med utgångspunkt i aktuella driftskostnader. Avsättningen beräknas med procentuella belastningar på premie, avsättning och utbetalning.

Skattekostnadsantaganden

Antagande om statslåneränta för beräkning av avkastningsskatt motsvarar 15% av den 10-åriga statsobligationsräntan, 0,19 procent.

Not 31. Avsättning för oreglerade skador

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
IB rapporterade skador	44	38	44	38
IB inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	29	29	29	29
Ingående balans	73	67	73	67
Kostnad för skador som inträffat innevarande år	16	14	16	14
Utbetalt/överfört till försäkringsskulder	-21	-15	-21	-15
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat under tidigare år (avvecklingsresultat)	-8	-8	-8	-8
Ränteeffekter	-	5	-	5
IBNR förändring	-4	-	-4	-
Andra förändringar	<u>12</u>	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>11</u>
Utgående balans brutto	68	73	68	73
UB rapporterade skador	43	44	43	44
UB inträffade ännu ej rapporterade skador (IBNR)	25	29	25	29
Avsättning för oreglerade skador	68	73	68	73
Total förändring	4	6	4	6

Vid beräkning av avsättning avseende pågående ersättningsfall med premiefrielse har följande beräkningsantaganden använts:

Ränteantaganden

Räntefoten som används är 0,356 % vilket motsvarar 5-års punkten på diskonteringsräntekurvan enligt FFFS 2013:23.

Sjuklighetsantaganden

För premiefrielsereserver baseras beräkningen på antagande om sannolikheten för avveckling genom tillfrisknande och dödsfall. En avsättning görs även för inträffade men ännu inte inrapporterade skador baserad på bolagets historiska erfarenheter och skadefall.

Not 32. Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Fondförsäkringsåtagande				
Ingående balans	7 645	6 430	7 645	6 430
Inbetalningar	411	403	411	403
Utbetalningar *	-643	-410	-643	-410
Avgifter	-4	-4	-4	-4
Värdeförändring på placeringstillgångar	474	1 245	474	1 245
Avkastningsskatt	-19	-19	-19	-19
Utgående balans	<u>7 864</u>	<u>7 645</u>	<u>7 864</u>	<u>7 645</u>

* Varav 362 (267) hänför sig till Smart Pension, vilket innebär att innehav i fondförsäkring flyttar över till traditionell livförsäkring i bolaget.

Not 33. Pensioner och liknande förpliktelser

	2015	2014
Koncernen		
Pensionsförpliktelser		
Nuvärde av helt eller delvis fonderade förpliktelser	-249	-250
Nuvärde av ofonderade pensionsförpliktelser	<u>-5</u>	<u>-9</u>
Totalt nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	-254	-259
Verkligt värde på förvaltningstillgångar	<u>203</u>	<u>184</u>
Netto redovisat avseende förmånsbestämda planer i balansräkningen	-51	-75
Nettobeloppet för förmånsbestämda planer redovisas i följande poster i balansräkningen		
Avsättningar till pensioner	<u>-51</u>	<u>-74</u>
Nettobeloppet i balansräkningen	-51	-74
Översikt förmånsbestämda planer		
Förändring av nuvärdet av förpliktelsen för förmånsbestämda planer		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	259	194
Utbetalda ersättningar	-10	-8
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	3	2
Räntekostnad	8	10
Omvärderingar	<u> </u>	<u> </u>
Aktuariella vinster och förluster avseende ändrade finansiella antaganden	-27	52
Erfarenhetsmässiga justeringar		9
Fordran/Skuld Folksam koncerner	<u>21</u>	<u>-</u>
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	254	259
Nuvärdet av förpliktelse fördelar sig på planerna / medlemmar enligt följande		
Aktiva medlemmar	29%	37%
Fribrevsinnehavare	39%	41%
Pensionärer	32%	22%

Förändringar av förvaltningstillgångarnas verkliga värde	2015	2014
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 1 januari	184	172
Avgifter från arbetsgivaren	5	-
Utbetalda ersättningar	-10	-8
Ränteintäkt redovisad i resultatet	6	9
Reduceringar och regleringar	-1	1
Avkastning på förvaltningstillgångar, exklusive ränteintäkt	2	3
Fordran / Skuld Folksam koncerner	<u>17</u>	<u>7</u>
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde per den 31 december	203	184

Förvaltningstillgångarna består av följande	2015	2015	2014	2014
Skuldinstrument	122	60%	110	60%
Eget kapitalinstrument	61	30%	59	32%
Fastigheter	<u>20</u>	<u>10%</u>	<u>15</u>	<u>8%</u>
	203	100%	184	100%

Skuldinstrument	2015	2015	2014	2014
Skuldinstrument utgör 60 % av förvaltningstillgångarnas värde och fördelar sig procentuellt enligt följande				
Bostadsobligationer	69	57%	55	30%
Statsobligationer	28	23%	33	18%
Realränteobligationer	20	17%	22	12%
Kassa	<u>4</u>	<u>3%</u>	<u>-</u>	<u>0%</u>
	121	100%	110	100%

Eget kapitalinstrument	2015	2015	2014	2014
Eget kapitalinstrument består i huvudsak av aktier och utgör 30 % av förvaltningstillgångarna. Den geografiska fördelningen är följande i procent:				
Sverige	25	12%	22	12%
Nordamerika	18	9%	18	10%
Europa exkl. Sverige	10	5%	9	5%
Japan	4	2%	4	2%
Asien exkl. Japan	2	1%	2	1%
Utvecklingsmarknader	<u>2</u>	<u>1%</u>	<u>4</u>	<u>2%</u>
	61	30%	59	32%

Fastigheter
Fastigheter utgör 10 % (8%) av förvaltningstillgångarnas värde.
Alla fastigheter är belägna i Sverige

Pensionsstiftelsens tillgångar utgör förvaltningstillgångar för pensioner och värderas till marknadsvärde. Investeringsperioden är långsiktig och ämnar täcka ökning av pensionsförpliktelser. Pensionsstiftelsen investerar på sådant sätt att likviditeten för pensionsstiftelsen är säkrad. Investeringsperioden är långsiktig och ämnar täcka ökning av pensionsförpliktelser. Den genomsnittliga löptiden på pensionsförpliktelserna uppgår till ca 17 år. I Folksam pensionsstiftelse finns tre stycken portföljer med olika risknivåer, en låg, en mellan och en med hög risknivå. I förvaltningen av Folksam tillgångar i pensionsstiftelsen har Folksam valt fördelning enligt mellan portföljen där tillgångsfördelningen ska vara ca: 60% skuldinstrument, ca: 32% eget kapitalinstrument och ca: 8% av fastigheter. Investeringsplaner beslutas av styrelsen till pensionsstiftelsen och en gång per år görs en översyn av strategierna och tillgångsfördelningen.

Kostnad redovisad i årets resultat	2015	2014
Kostnader avseende tjänstgöring innevarande period	-4	-2
Netto ränteintäkt / räntekostnad	<u>-8</u>	<u>-1</u>
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) i årets resultat	-12	-3

Kostnaden redovisas i följande rader ingående i årets resultat	2015	2014
Driftskostnader	-4	-2
Kapitalavkastning intäkter	-	-1
Kapitalavkastning kostnader	<u>-8</u>	<u>-</u>
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) i årets resultat	-12	-3
Verklig avkastning på förvaltningstillgångar	8	12

Intäkt redovisad i övrigt totalresultat	2015	2014
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	-31	-50
Skillnad mellan faktisk avkastning och avkastning enligt diskonteringsränta på förvaltningstillgångarna	<u>-2</u>	<u>-</u>
Netto redovisat i övrigt totalresultat	-33	-50

Aktuariella vinster (-) och förluster (+) redovisade i övrigt totalresultat	2015	2014
Akkumulerat per den 1 januari	35	-15
Redovisat under perioden	<u>-29</u>	<u>50</u>
Akkumulerat per den 31 december	6	35

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser	2015	2014
Diskonteringsränta	2,90%	2,20%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	2,90%	2,20%
Framtida löneökning	3,26%	3,11%
Inflation	1,76%	3,11%
Framtida ökning av pensioner	1,76%	1,61%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantaganden	FFFS 2007:31	FFFS 2007:31

Tabell över livslängdsantaganden

Tabellen nedan visar förväntad återstående livslängd för män och kvinnor i olika åldrar.

Samma livslängdsantaganden används för Folksam:s samtliga planer.

Förväntad återstående livslängd		
Ålder	Män	Kvinnor
30	55,5	57,3
50	34,3	37,1
70	14,6	17,6

Aktuariella antaganden

Den aktuariella beräkningen av pensionsförpliktelser och pensionskostnader baseras på följande antaganden.

Diskonteringsränta

För att bestämma diskonteringsräntan använder företaget den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelsen.

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar är fastställd utifrån antagandet att avkastningen på obligationer beräknas ha en likartad avkastning som en 10 årig statsobligation samt att aktieavkastningen kommer att ha samma ränta med tillägg för en riskpremie.

Framtida löneökning

Framtida löneökning avspeglar förväntad framtida procentuella löneökningar som en sammansatt effekt av inflation, tjänsteålder och befodran.

Inflation

Beträffande inflationsantagande har företaget valt att följa Riksbankens uppsatta inflationsmål som utgångspunkt vid beräkningarna.

Framtida ökning av pensioner

Inflationsantaganden används för uppräknings av framtida ökning av pensioner.

Inkomstbasbeloppet

Inkomstbasbeloppet fastställs årligen av regeringen och används bland annat för att bestämma taket i pensionsgrundande lön i det allmänna pensionssystemet.

Känslighetsanalys	Ökning	Minskning
Koncernen		
Diskonteringsränta 1 % förändring	213	295
Framtida löneökning 1% förändring	251	248

Känslighetsanalyserna baseras på en förändring i ett antagande medan det andra antagandet är konstant.

Finansiering

Koncernen uppskattar att 173 mkr kommer att utbetalas under 2016 till fonderade och ofonderade förmånsbestämda planer.

Aktuariella beräkningar görs för Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna på förmånsbestämda pensionsavsättningar enligt IAS 19.

Beräkningarna görs per pensionsplan och arbetsgivare.

KTP planen, som är den största pensionsplanen inom Folksam, är tryggt i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för samtliga anställda inom Folksam.

Inom Folksam fördelas kostnader och åtaganden inom respektive koncern enligt en fördelningsnyckel

baserad på lönesummor för respektive företag som ingår i Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna. Detta görs för att återspegla en så korrekt bild som möjligt av kostnader och åtaganden inom koncernerna.

Lönesummorna varierar mellan åren varför den procentuella fördelningen av pensionsavsättningen ändras mellan Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna. Detta ger en effekt att UB värdet från året innan inte kommer att stämma överens med IB värdet för det aktuella året vilket ger upphov till en fordran/skuld mellan Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna. Denna effekt behandlas som en justering mellan koncernerna i koncernredovisningen som förändras när den procentuella fördelningen av lönesummor i företagen inom koncernerna ändras.

	2015	2014
Moderföretaget		
Ingående balans	8 657	8 278
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	202	379
Räntekostnad	158	313
Aktuariella vinster och förluster	-2 250	-
Övriga förändringar	<u>-1 586</u>	<u>-313</u>
Utgående balans	5 181	8 657
Antaganden		
Diskonteringsränta	2,90%	2,20%
Framtida löneökning	3,26%	2,20%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,26%	3,11%
Framtida ökning av pensioner (Inflation)	176,00%	1,61%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder.

När den anställda väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premieinbetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Not 34. Skulder till kreditinstitut

	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
	2015	2014	2015	2014
Koncernen				
Kreditinstitut övriga världen	170	-	170	-
Totalt	170	-	170	-

	Verkligt värde		Upplupet anskaffningsvärde	
	2015	2014	2015	2014
Moderföretaget				
Kreditinstitut övriga världen	170	-	170	-
Totalt	170	-	170	-

Not 35. Övriga skulder

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Skulder till koncernföretag	36	24	28	24
Skulder till närstående företag	449	8	-	-
Köpta ej likviderade värdepapper	117	503	117	503
Övrigt	123	583	81	94
	725	1 118	226	621

Not 36. Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Upplupna kostnader	35	85	2	4
Förutbetalda intäkter	29	5	-	2
	64	90	2	6

Not 37. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

Moderföretaget 2015	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Aktier och andelar		50 197	50 197
Obligationer och räntebärande värdepapper		71 152	71 152
Övriga lån		2 063	2 063
Derivat	289		289
Fondförsäkringstillgångar		7 864	7 864
Övriga fordringar med avsättning för skatter	265		265
Kassa och bank	3 365		3 365
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	887		887
Summa tillgångar	4 806	131 276	136 082
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning		81 492	81 492
Oreglerade skador		68	68
Övriga avsättningar		7	7
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för Fondförsäkringsåtagande		7 864	7 864
Avsättningar för skatter		10	10
Pensioner och liknande förpliktelser		5	5
Skulder avseende direkt försäkring	16		16
Derivat	87		87
Övriga skulder	401		401
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2		2
Summa skulder och avsättningar	506	89 446	89 952

Moderföretaget 2014	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Aktier och andelar	-	49 124	49 124
Obligationer och räntebärande värdepapper	-	65 775	65 775
Övriga lån	-	326	326
Derivat	341	-	341
Fondförsäkringstillgångar	-	7 645	7 645
Övriga fordringar med avsättning för skatter	1 236	-	1 236
Kassa och bank	2 353	-	2 353
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	<u>860</u>	<u>-</u>	<u>860</u>
Summa tillgångar	4 790	122 870	127 660
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	-	74 417	74 417
Oreglerade skador	-	73	73
Övriga avsättningar	-	20	20
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för Fondförsäkringsåtagande	-	7 645	7 645
Avsättningar för skatter	-	12	12
Pensioner och liknande förpliktelser	-	9	9
Skulder avseende direkt försäkring	7	-	7
Derivat	450	-	450
Övriga skulder	642	-	642
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	<u>6</u>	<u>-</u>	<u>6</u>
Summa skulder och avsättningar	1 105	82 176	83 281

Not 38. Panter och därmed jämförliga säkerheter för egna skulder och för såsom avsättningar redovisade förpliktelser

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Byggnader och mark	1 764	1 677	1 764	1 677
Aktier och andelar i koncernföretag				
Aktier och andelar	48 786	47 763	48 786	47 763
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	70 829	65 439	70 829	65 439
Övriga lån	1 770	-	1 770	-
Derivat	77	133	77	133
Kassa och bank	2 811	2 312	2 811	2 312
Upplupna räntor och hyresintäkter	882	849	882	849
Fondförsäkringstillgångar	<u>7 864</u>	<u>7 645</u>	<u>7 864</u>	<u>7 645</u>
	134 783	125 818	134 783	125 818
För andras räkning pantsatt tillgångar				
Aktier i intresseföretag	14	33	14	33
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	168	210	168	210
Kassa och bank	<u>477</u>	<u>682</u>	<u>477</u>	<u>682</u>
Totalt ställda panter	135 442	126 743	135 442	126 743

Ställda panter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. KPA Pensionsförsäkring AB har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som bolaget har mot försäkringstagarna.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och/eller likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av orealiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

I posten ingår också lämnad pant för aktier i intressebolag där KPA P enligt aktieägaravtal pantsatt sina aktier till förmån för övriga delägare. Panten får endast disponeras för att tillvarata avtalsparternas rättigheter enligt aktieägaravtalet.

Not 39. Åtagande

	Koncernen		Moderföretaget	
	2015	2014	2015	2014
Avtalad, ännu ej investerad del i lån	147	245	147	245
Avtalat, ännu ej investerat riskkapital	710	573	710	573
Avtalat, ännu ej investerad del i fastighet	<u>410</u>	<u>-</u>	<u>410</u>	<u>-</u>
Summa åtaganden	1 267	818	1 267	818

Not 40. Hyresintäkter

	Koncernen	
	2015	2014
Operationella leasingavtal (leasinggivare)	1 099	1 227

Bolaget har ingått hyresavtal av operationell natur med fastigheterna i fastighetsbolag för koncern KPA Pensionsförsäkring AB, i Ymerplan AB, Godsfinkan Hammarby AB, Trumman Häggvik AB, Löten Vårdbostäder AB, Äldreboendet Solbacka AB, Arlöw Vårdbostäder AB, Litreb Fastigheter AB, KB Sandspridaren, Stopstorp KB, Fastighets AB Kungsbrohus och Fastighets AB Jäsby.

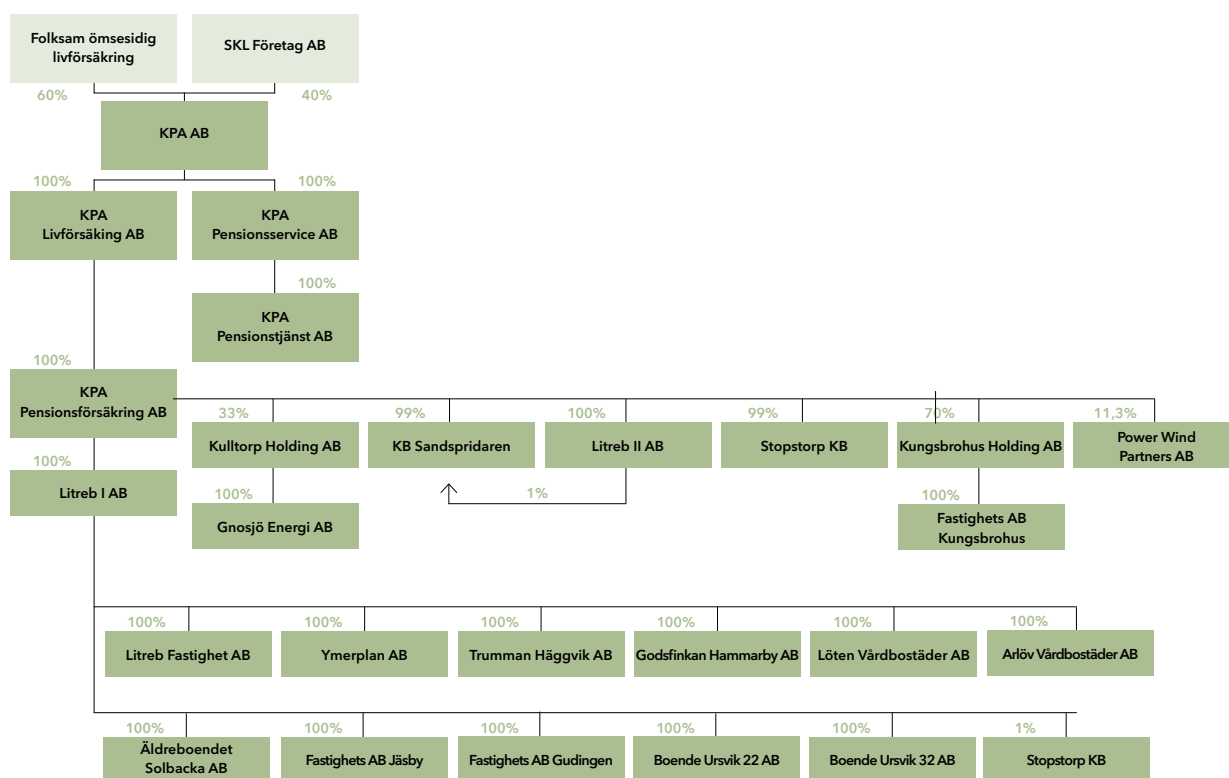
Enligt följande;		
Hyror som förfaller;		
Inom ett år	212	211
Mellan ett och fem år	551	555
Senare än fem år	336	461
Totala leasingavgifter under perioden	295	291
Varav minimileaseavgifter	292	289
Varav variabla avgifter	3	7

Not 41. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Noten beskriver väsentliga relationer mellan KPA Pensionsförsäkring AB (publ) och övriga bolag inom KPA Pension samt relationen till närstående bolag inom Folksam.

Ägarförhållande KPA Pension

KPA Pension består av KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB, KPA Pensionstjänst AB och KPA Pensionservice AB med bifirman Pensionsvalet PV. Samtliga bolag inom KPA Pension definieras som närstående då verksamheten i stor utsträckning bedrivs som en enhet genom att man samordnar och utnyttjar gemensamma resurser. De bolag som definieras som närstående inom Folksam är Folksam ömsesidig sakförsäkring, Folksam ömsesidig livförsäkring samt dotterbolag.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt bolag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med bolag avses alla typer av företag och organisationer förutom

företag i KPA Pension och företag/organisationer med inflytande i KPA Pension genom styrelsrepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Ersättning till ledande befattningshavare" i respektive bolags årsredovisning i personalnoten.

Upplysningar om hur närstående transaktioner ingås och följs upp

Inför varje år görs en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vid ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplan. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Tillikaanställning

Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete.

Kostnadsfördelning

Varje företag, verksamhetsområde ska bära sina direkta och/eller indirekta hänförliga kostnader.

Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

KPA AB fungerar delvis som inköpsbolag för övriga bolag i KPA Pension. Bolaget tillhandahåller också koncernledande funktioner, verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner. Moderföretaget fakturerar månadsvis ut samtliga kostnader, exklusive moderföretagets egna kostnader, till dotterföretagen.

Kostnaderna faktureras i proportion till nyttjandegrad (dvs. respektive bolag bär sina särkostnader samt en framräknad del av gemensamma kostnader). I första hand fördelas kostnaderna direkt till det bolag där resurserna förbrukas men när kostnader inte kan hänföras till ett enskilt bolag används fördelningsnyckel.

Behovsanalys

Inför varje verksamhetsår ska en behovsanalys göras av styrelsen som omfattar samtliga resurser som företaget avser att bruka under verksamhetsåret. En behovsanalys ska även göras vid förändring av resursbrukandet. Det ska framgå vem som tagit fram de olika underlagen för behovsanalysen.

Beslutsunderlag

Utifrån risken för intressekonflikter är det viktigt att tydligt identifiera vem som tagit fram beslutsunderlagen och vad de baseras på. Det ska därför tydligt framgå hur och vem som tagit fram beslutsunderlagen.

Inför varje verksamhetsår ska styrelsen besluta om målsättningen för företagets kostnader och den kostnadsfördelning som den baseras på. Beslutsunderlagen för kostnadsfördelningen ska utgå från den behovsanalys som gjorts. Beslutsunderlagen ska inkludera de internpriser som används för kostnadsfördelning.

Vid marknadsprissättning ska kostnadsfördelning regleras via avtal.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som beslutats av styrelsen operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan enheter/företag där interndebitering förekommer. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Uppföljning och kontroll samt rapportering

Vd ska minst i samband med varje kvartalsbokslut informera styrelsen om utfallet av verksamhetsplan, prognos och preliminär fördelning av kostnader mellan företagen inom KPA Pension. Vid principiell avvikelse från den fördelning som styrelsen godkänt i samband med budget ska styrelsen särskilt besluta om kostnadsdelningen kan godkännas av KPA Pensionsförsäkring AB.

Inför årsbokslutet ska förslag till den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen presenteras för styrelsen. Styrelsen ska särskilt besluta huruvida föreslagen fördelning ska godkännas. Om styrelsen inte godkänner förslag till fördelning av kostnader i samband med budget, kvartalsbokslut och årsbokslut ska kostnadsfördelningen fastställas i avtal med övriga företag. Vid förhandling rörande sådant avtal ska KPA Pensionsförsäkring AB företrädas av styrelsen eller av styrelseledamot/styrelseledamöter som styrelsen utser.

En inventering har gjorts avseende ledande befattningshavares eventuella närståendetransaktioner. Denna inventering avser inte ersättningar som ledande befattningshavare/nyckelpersoner har erhållit i sin egenskap av ledande befattningshavare det vill säga löner, pensioner, styrelsearvode mm, vilka specificeras i årsredovisningens personalnot under ersättning till ledande befattningshavare.

Med dessa personer och företag förekommer inga transaktioner utöver eventuella normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Erlagd ersättning till närstående (tkr)

Koncernen och Moderföretaget	2015	2014
Kostnadsfördelning från inköpsbolaget KPA AB	301 129	278 768
varav från Folksam ömsesidig Sakförsäkring		
Administrativa stöd	42 645	28 941
Försäkringsrörelse	17 492	18 130
IT	53 453	53 588
varav från Folksam ömsesidig Livförsäkring		
Administrativa stöd	1 037	1 595
Försäkringsrörelse	43 005	41 645
Kapitalförvaltning	82 280	62 203
IT		
Utgående balanser vid årets slut (tkr)		
Fordringar på närstående:		
Arlöv Vårdbostäder AB	103 031	103 031
Löten Vårdbostäder AB	96 003	96 003
Trumman Häggvik AB	88 542	88 542
Godsfinkan Hammarby AB	219 760	219 760
Ymerplan AB	90 000	90 000
Litreb I AB	794 152	648 402
KB Sandspridaren	263 710	263 710
Äldreboendet Solbacka AB	89 285	89 285
Kungsbrohus Holding AB	1 048 110	1 048 110
KPA Pensionservice AB	35	1 005
Folksam ömsesidig livförsäkring	3	-
Folksam ömsesidig sakförsäkring	4	-
Skulder till närstående:		
KPA AB	27 991	23 539
Folksam ömsesidig livförsäkring	-	15
Folksam ömsesidig sakförsäkring	-	5

Lån, ställda pantar och andra säkerheter samt ingångna ansvarsförbindelser till förmån för styrelseledamot, verkställande direktör eller motsvarande befattningshavare i bolagen har inte förekommit.

Not 42. Personal

Folksamkoncernerna tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksamkoncernerna. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksamkoncernerna i förhållande till utfört arbete.

Koncernen och Moderföretaget		
Löner, ersättningar och övriga förmåner, Tkr	2015	2014
Styrelse och verkställande direktör	3 317	3 054
Sociala kostnader	1 587	1 547
Varav kalkylerad pensionskostnad	441	679

Verkställande direktören är anställd tillsvidare med ett års uppsägningstid från bolagets sida. Tantiem eller bonussystem tillämpas inte inom koncernen.

Könsfördelning i styrelse och ledningsgrupp

Koncernen och Moderföretaget							
Styrelse				VD och övriga befattningshavare*			
2015		2014		2015		2014	
Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
5	5	5	6	4	2	4	2
50 %	50 %	45 %	55 %	67 %	33 %	67 %	33 %

* KPA Pension har en ledningsgrupp som arbetar för samtliga bolag.

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy KPA Pensionsförsäkring AB utgår från Folksam Livs ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att KPA Pensionsförsäkring AB når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättning ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på KPA Pensionsförsäkring AB. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, etnisk tillhörig-

het, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

KPA Pensionsförsäkring AB har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande varför huvuddelen av ersättningarna inom KPA Pensionsförsäkring AB ska utgöras av fast grundlön. För verkställande direktör utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom KPA Pensionsförsäkring AB som kan påverka bolagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterbolag.

En redogörelse för företagets ersättningar kommer att finnas tillgänglig på Folksam webbplats www.folksam.se i samband med offentliggörandet av årsredovisningen för moderföretaget.

Beslutsgång för ersättningspolicy

KPA Pensionsförsäkring AB:s ersättningspolicy är fastställd av KPA Pensionsförsäkring AB:s styrelse efter riskanalys genomförd av Risk och Compliance.

Ersättningsutskott

KPA AB:s ersättningsutskott är ett gemensamt styrelseutskott för styrelserna i KPA AB, KPA Livförsäkrings AB och KPA Pensionsförsäkring AB. Vid konstituerande styrelsesammanträde den 6 maj 2014 utsågs styrelsens ordförande och vice ordförande i KPA AB till ledamöter i utskottet. För ersättningsutskottet gäller en särskild instruktion i vilken framgår vilka arbetsuppgifter och vilken beslutanderätt som bolagens styrelser har delegerat till utskottet.

Anställda som kan påverka risknivån i KPA Pensionsförsäkring AB

KPA Pensionsförsäkring AB har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i bolaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i KPA Pensionsförsäkring AB är verkställande direktör samt tillikaanställda med ansvar för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterbolag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksam belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksamkoncernen inklusive dotterbolag utom för verkställande direktör, koncernledning, verkställande direktör/vice verkställande direktör i dotterbolagen och chef internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2015 var att skapa fokus på Folksam strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksam affärsmål – Nöjda kunder samt Helkunder, vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kr till maximalt 20 000 kr per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet avsätts i sin helhet obligatoriskt i en pensionsförsäkring.

Ersättning till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive arbetstagarrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämmans beslut. Styrelsearvode betalas även ut till KPA Pensions-anställda som sitter i bolagsstyrelser.

Ersättningen till verkställande direktör och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till verkställande direktören. För övriga ledande befattningshavare utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksam belöningsprogram.

Med andra ledande befattningshavare avses de fem personer som tillsammans med verkställande direktör utgör KPA Pension företagsledning. För företagsledningens sammansättning, se ovan.

Ersättningar och övriga förmåner under 2015

Koncernen och Moderföretaget					
Belopp i tkr	Grundlön/ styrelsearvode	Närvaro- arvode	Övriga förmåner	Pensions- kostnader	Summa
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)					
Styrelsens ordförande					
Anders Knape	101	38	-	-	139
Övriga styrelseledamöter					
Lenita Granlund	67	51	-	-	118
Eva Fagerberg	67	51	-	-	118
Markus Gustafsson, avgått	33	13	-	-	46
Sture Nordh	34	45	-	-	79
Anders Henriksson	34	38	-	-	72
Lena Dahl	67	45	-	-	112
Helene Odenljung	67	45	-	-	112
Annika Wallenskog	34	51	-	-	85
Helene Fritzon, avgått	33	6	-	-	39
Daniel Eriksson	-	6	-	-	6
Patrik Schinzel	-	27	-	-	27
Emelie Westholm, avgått	-	9	-	-	9
Summa	537	425	-	-	962
Verkställande direktör					
Henrik Persson tf (fr o m okt 2015)	414	-	2	117	533
Erik Thedéen (fr o m april t o m okt 2015)	652	-	2	204	858
Lars-Åke Vikberg (t o m april 2015)	203	-	3	120	326
Andra ledande befattningshavare	4 505	-	178	2 035	6 718
Summa	6 311	425	185	2 476	9 397

Kommentarer till tabellen

- Verkställande direktör tillhör även KPA Pensions företagsledning. Lönekostnaderna fördelas därför mellan KPA Pensions bolag.
- Ledande befattningshavare består av koncernens företagsledning, som är tillika engagerad av samtliga bolag i KPA Pension. Därför fördelas lönerna mellan bolagen.

- Styrelsens ordförande har ett arvode på 102 tkr per år och övriga styrelseledamöter har ett arvode på 68 tkr per år. Därtill utges ett arvode om 6,4 tkr per sammanträdesdag då styrelseledamoten har tjänstgjort. Styrelsens arvode justeras i samband med bolagsstämman och antal möten under året har varit sju stycken och två utbildningstillfällen.
- Övriga förmåner avser huvudsakligen tjänstebil samt fria resor i samband med styrelsemöte.

- Pensionsåldern för verkställande direktören är 65 år. Utöver förmåner enligt lagen om allmän försäkring ska bolaget bekosta pensionsförmåner för verkställande direktören motsvarande 25 procent av den årliga bruttolönen.
- Från den 1 juli 2011 omfattas de ledande befattningshavarna av KTP2 som i huvudsak är ett förmånsbestämt system och som är tryggad i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse.

Berednings- och beslutsprocessen

Styrelsen beslutar om verkställande direktörens anställningsvillkor. Ordförande förbereder tillsammans med annan styrelseledamot frågan om verkställande direktörens anställningsvillkor för beslut av styrelsen.

Pensionsupplysningar (moderföretag)

KPA Pension åtagande till anställda för kollektivavtalade tjänstepensioner tryggas i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse sedan 1 juli 2011. Pensionsplanen, KTP-planen, är i huvudsak en förmånsbestämmd plan.

Dock finns en mindre del i KTP-planen som är premiebestämmd.

Premierna för de förmånsbestämda och premiebestämda delarna redovisas löpande som kostnader i arbetsgivaren KPA ABs resultaträkning. Kostnaden för särskild löneskatt på pensionskostnader periodiseras i takt med att de uppstår i KPA ABs resultaträkning. Pensionsåtagandena redovisas inte i KPA ABs balansräkning.

Tidigare intjänade pensionsförmåner enligt KPA –planen tryggas med försäkring. KPA Pension tryggar även pensionsrätt i KPA ABs Pensionsstiftelse för före detta anställda (18 stycken) enligt pensionsavtalet PA-KL och några äldre kommunala pensionsbestämmelser. Pensionsåtaganden tryggade i stiftelsen har beräknats enligt Finansinspektionens tryggningsgrund FFFS 2007:24 som ska användas vid beräkning av pensionseskuld för företaget.

Räntan för 2015 är fastställd till 1,9 (2,6) procent för nominella åtaganden, medan räntan för indexerade åtaganden är 0,8 (0,5) procent.

Koncernen och Moderföretaget		
Tkr	2015	2014
Specifikation av redovisade pensionskostnader i KPA Pension, pensionering genom försäkring		
Försäkringspremier		71
Särskild löneskatt på pensionskostnader		17
Årets pensionskostnad	-	88

Pensionsåtagande i tryggade i KPA AB:s Pensionsstiftelse

	2015	2014
Verkligt värde på tillgångar i stiftelsen		33 858
Finansiella skulder		-1 657
Pensionsåtagande tryggade i stiftelsen		-24 606
Övervärde	-	7 595

Not 43. Avstämning av totalavkastningstabell

	Not	Ingående marknadsvärde 2015-01-01	Utgående marknadsvärde 2015-12-31	Total- avkastning 2015
Räntebärande				
Obligationer	Not 19	65 775	71 152	-
Upplupen ränta på räntebärande värdepapper		848	882	-
Omklassificering till alternativa placeringar		-295	-155	-
Räntederivat		12	-10	-
Utlåning till kreditinstitut		-	477	-
Skulder till kreditinstitut		-	-170	-
Likvida medel		<u>1 456</u>	<u>1 583</u>	<u> </u>
Räntebärande innan värderingsskillnader		67 796	73 759	686
Prisskillnader		77	89	-163
Värderingsprinciper terminer		<u>-12</u>	<u>10</u>	<u>-6</u>
Räntebärande enligt TAT		67 861	73 858	517
Aktier				
Aktier och andelar	Not 18	49 124	50 197	-
Omklassificering till alternativa placeringar		-726	-1 386	-
Omklassificering till fastigheter		-301	-333	-
Restitutioner	Not 26	6	4	-
Aktieterminer	Not 23	-41	-4	-
Aktieoptioner		112	87	-
Likvida medel		<u>115</u>	<u>79</u>	<u> </u>
Aktier innan värderingsskillnader		48 289	48 644	2 893
Skillnad värderingskurs bid/traded		13	-39	-55
Värderingsprinciper terminer		<u>13</u>	<u>5</u>	<u>-3</u>
Aktier enligt TAT		48 315	48 610	2 835

Alternativa placeringar				
Omklassificering från aktier		726	1 386	-
Omklassificering från ränta		295	155	-
Aktier och andelar i intresseföretag		73	50	-
Övriga lån		-	1 770	-
Lån till intresseföretag		82	85	-
Upplupen ränta lån till intresseföretag		2	2	-
Likvida medel		<u>68</u>	<u>213</u>	<u>-</u>
Alternativa placeringar innan värderings- skillnader		1 246	3 661	236
Värderingsskillnader		<u>1</u>	<u>-</u>	<u>-1</u>
Alternativa placeringar enligt TAT		1 247	3 661	235
Fastigheter				
Omklassificering från aktier		301	333	-
Vinstandelslån	Not 20	326	293	-
Indirekta ägda fastigheter	Not 20	1 677	1 765	-
Lån till koncernföretag		2 647	2 793	-
Likvida medel		<u>42</u>	<u>41</u>	<u>-</u>
Fastigheter innan värderingsskillnader		4 993	5 225	101
Värderingsskillnader		<u>578</u>	<u>864</u>	<u>286</u>
Fastigheter enligt TAT		5 571	6 089	387
Säkringsinstrument				
Valutaderivat		-214	140	-
Swappar och swaptioner	Not 23	23	-9	-
Säkringsinstrument innan värderingsskillnader		-191	131	-317
Värderingsskillnader		<u>25</u>	<u>1</u>	<u>180</u>
Säkringsinstrument enligt TAT		-166	132	-137

Not 44. Viktiga uppskattningar och bedömningar

Viktiga bedömningar vid tillämpning av koncernens redovisningsprinciper

Försäkrings- respektive investeringsavtal

Enligt IFRS 4 ska avtal som överför betydande försäkringsrisk klassificeras som försäkring. KPA har gjort bedömningen att försäkringsrisk överstigande fem procent ska anses vara betydande och avtalet därmed klassas som försäkring. En generell beskrivning av KPA Pensionsförsäkring AB:s redovisningsprinciper för klassificering av avtal finns i not 1. Klassificeringen styr dock inte om avtalen redovisas som försäkringsavtal eller delas upp i en försäkringsdel och en finansiell del. KPA Pensionsförsäkring AB redovisar all traditionell livförsäkring med garanti som försäkringsavtal då traditionell livförsäkring med garanti uppfyller villkoren för betydande andel diskretionära delar (återbäring). Gruppliv, sjuk och premiebefrielseförsäkring, avgiven och mottagen återförsäkring samt övrig riskförsäkring redovisas också som försäkringsavtal. Avtal med villkorad återbäring och fondförsäkringsavtal delas i stället upp i enskilda komponenter, en försäkringsdel och en finansiell del, och redovisas som om de vore separata avtal (unbundlas).

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

KPA Pensionsförsäkring AB:s redovisningsprinciper definierar närmare hur tillgångar och skulder ska klassificeras i olika kategorier: Klassificering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel förutsätter att dessa motsvarar beskrivningen av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel under redovisningsprinciper. Finansiella tillgångar och skulder som försäkringsföretaget initialt valt att värdera till verkligt värde via resultaträkningen förutsätter att kriterierna under redovisningsprinciper uppfyllts.

Viktiga källor till osäkerheter i uppskattningar

Försäkringstekniska avsättningar

KPA Pensionsförsäkring AB:s redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 2. Nuvarande antaganden beskrivs i noterna till försäkringstekniska avsättningar not 30-32.

Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument

För värderingen av finansiella tillgångar och skulder för vilka det inte finns något direkt observerbart marknadspris används värderingstekniker som beskrivs under redovisningsprinciper i not 1. För finansiella instrument med begränsad likviditet avspeglar inte alltid det observerade marknadspriset faktiskt genomförda transaktioner. För sådana instrument kan därför vissa ytterligare bedömningar krävas beroende på osäkerheten i marknadssituationen. Se även upplysningar i not 27.

Förvaltningsfastigheter

Värdering av fastigheter sker med hjälp av värderingstekniker som innebär att antaganden med olika parametrar exempelvis diskonteringsränta och vakansgrad används. För närmare beskrivning av värderingsprinciperna se not 1 samt not 14.

Pensioner och liknande förpliktelser

Redovisningsprinciper för förmånsbestämda pensioner och ej tryggade pensionsförpliktelser beskrivs i not 1. Till grund för värdering av pensionsförpliktelserna ligger aktuariella antaganden som beskrivs i not 33.

Avsättningar

En avsättning i balansräkningen redovisas när KPA Pensionsförsäkring AB har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Årsredovisningens undertecknande

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen är upprättad i överensstämmelse med god redovisningssed för försäkringsföretag, lämnade uppgifter stämmer med de faktiska förhållanden och ingenting av väsentlig betydelse är utelämnat

som skulle kunna påverka den bild av bolaget som skapats av årsredovisningen.

Stockholm den 16 mars 2016

Anders Knapé
Ordförande

Lenita Granlund

Sture Nordh

Anders Henriksson

Eva Fagerberg

Annika Wallenskog

Helene Odenjung

Lena Dahl

Daniel Eriksson

Patrik Schinzel

Henrik Persson
Verkställande Direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den 2016

Deloitte AB

KPMG AB

Elisabeth Werneman
Auktoriserad revisor

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner

Avkastningsränta

Den avkastning med vilken de försäkrades sparande (pensionskapitalet) ökar.

Direktavkastning

Ränteintäkter, utdelning på aktier och andelar.

Duration

Löptid.

Försäkringstekniska avsättningar

En skuldpost i balansräkningen i livförsäkringsbolagen som avser garanterade åtaganden gentemot försäkringstagarna.

Förvaltningskostnadsprocent

Driftskostnadernas andel (%) av förvaltad kapital. Visar hur stor del av det totala historiska sparandet som går till att täcka försäkringsbolagets kostnader.

Kollektiv konsolidering

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med aktiekapital, finansiella skulder och företagets totala åtagande (garanterade och icke garanterade).

Kollektiv konsolideringsnivå

Förhållandet mellan tillgångsvärden och företagets totala åtagande.

Konsolideringskapital

Eget kapital inklusive över/undervärde

SCR-kvot

Med SCR-kvot avses förhållandet mellan kapitalbas och solvenskapitalkrav.

Solvensgrad

Förhållandet mellan tillgångsvärden och företagets garanterade åtagande.

Solvenskvot

Förhållandet mellan kapitalbas och solvensmarginal.

Solvensmarginal

Den lägsta nivå, beräknad utifrån verksamhetens art och omfattning, som kapitalbasen ska uppgå till enligt Försäkringsrörelselagen.

Totalavkastning

Summan av direktavkastning (före avdrag för förvaltningskostnader) samt realiserade och orealiserade värdeförändringar på placeringstillgångarna.

Folksam

Folksam omfattar Folksam Liv-koncern och Folksam Sak-koncern. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam LO Fondförsäkring), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring), KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring), KPA Pensionservice AB samt KPA Pensions-tjänst AB.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans- och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB, Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ) (Förenade Liv) samt SalusAnsvar AB, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring Ab, som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Besöksadress: Östgötagatan 90, 10685 Stockholm
Telefon: 08-665 04 00, Org: 556527-7182
Kundtjänst: 020-650 500 www.kpa.se

KPA
PENSION